

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04596

DIMENTN FAR ALE

---

*Permanent preservation of this book was made possible
by Ben & Sarah Torchinsky
in memory of
"Yosl" Mlotek, a good friend and excellent teacher from long ago*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י י ד י ש ע ש ו ל = פ י פ ל י א ט ע ק

זאמלונג 3

סעריע 7

די מענטז פאר אלע

משלים

ווארשע 1951

מלוכה-פארלאג פאר שול-אויסגאבן

צונויפגעשטעלט און באארבעט

פון

ל. אַ ל י צ ק י

* * *

דער זאמלער פון די פארלינגנדיקע משלים פאר אונדזערע קינדער און
יונגטלעכע האָט זיך ביים אָפּקלייב פון דעם מאטעריאל געריכטעט לויט
גאנג פון אונדזער לאַנד, וואָס גייט שעפּעריש צום סאָציאַליזם, ווען אלע
בירגער פּראָדוצירן און שאַפּן פאר זיך אליין — פ א ר א ל ע .
דערפאר טאָקע האָט ער די זאַמלונג אַ נאָמען געגעבן „דימענטן פאר
אלע“:

צווישן די שאַצבארע איינלשטייגער, וואָס האָבן אַמאָל מיט זייער
שמראַלדיק ליכט און פּראַכט געדינט אויסשלוסלעך דעם מאַנאַט, דעם
בורזשו, איז דער דימענט געווען אַן אויסנאַם דערמיט, וואָס ער האָט זיך
טײַלמאָל „אַראָפּגעלאָזן“ אויך צו „שוואַרצער“ אַרבעט — צו שניידן
מיט זיין האַרטער שאַרפּקייט גלאַז אַפּילו פאר קליינע שייבעלעך פון אַן
אַרעמער פּויעדישער כאַמע; —

די האַרטקייט און די שאַרפע שניידקייט פון דעם דימענט איז אַ דמו
אויף דער סאַטורע פון דער משל־דיכטונג, אויף דער סאַטירע, וואָס איז —
לויט בעלינסקין, דעם געניאלן רוסישן קריטיקער — „די פּאָעזיע פון דער
משל־דיכטונג“; —

די געזאַמלטע משלים זייגען „דימענטן“ גישט בלויז פאר „אויסדער-
וויילמע“, נאָר פ א ר א ל ע ; מיט דער דימענטמוקער שאַרפּקייט פון
זייער סאַטירע שניידן זיי די „אויסדערוויילטקייט“ פון די אויסדערוויילמע“
און מיט זייער שטראַלנדיק ליכט באַלויבטן זיי דעם וועג פאר אלע — דעם
וועג צו אַן ערלעכער און שיינער וועלט.

ל . א .

פון דער אוראלטער יידישער משל-דיכטונג

די ביימער און דער דאָרנבוים

די ביימער זיינען געשאַטען זאלבן פאר זיך אַ מלך, און זיי האָבן געזאָגט צום איילבירטבוים:

— קיניג איבער אונדז.

האָט דער איילבירטבוים צו זיי געזאָגט:

— צי האָב איך דען אָנגעווירן מיין פעטן זאָפט, וואָס נאָט און לייט האָבן פֿון אים הנאה, איך זאָל גיין אַרומוואַגלען צווישן די ביימער?

האָבן די ביימער געזאָגט צום פּויגנבוים:

— קום דו, קיניג איבער אונדז.

האָט דער פּויגנבוים צו זיי געזאָגט:

— צי האָב איך דען אָנגעווירן מיין זיסקייט און מיין גוטע פרוכט, איך זאָל גיין אַרומוואַגלען צווישן די ביימער?

האָבן די ביימער געזאָגט צום וויינטרויבבוים:

— קום דו, קיניג איבער אונדז.

האָט דער וויינטרויבבוים צו זיי געזאָגט:

— צי האָב איך דען אָנגעווירן מיין וויין, וואָס דערפרייט נאָט און לייט, איך זאָל גיין אַרומוואַגלען צווישן די ביימער?

האָבן אלע ביימער געזאָגט צום דאָרנבוים:

— קום דו, קיניג איבער אונדז.

האָט דער דאָרנבוים געזאָגט צו די ביימער:

— אויב איר זאלבט מיך באמת פאר אַ מלך איבער איך, קומט אין שוץ פֿון מיין שאַטן. און אויב נישט — וועט אַרויס אַ פּיער פֿון דעם דאָרנ-בוים און וועט פאַרברענען די צעדערן פֿון דעם לבנון!

דער משפט איבער דער שלאנג

איבער איז געגאנגען אין פעלד מיט א קרוג מילך. באגענט אים א שלאנג
א הארשטיקע און בעט אים :

— גיב מיר א טרונק.

טרענט ער זי :

— וואס וועסטו מיר באצאלן פאר דער מילך ?

— איך וועל דיר זויזן אן אוצר.

אז די שלאנג האט זיך אָנגעטרונקען, זאָגט זי צום מענטשן :

— בייג זיך איין און הייב אויף אָט דעם שטיין, אונטער אים ליגט אן
אוצר.

ווי נאָר דער מענטש האָט זיך איינגעבויהן, טוט די שלאנג אַ סריך ארויף
אויף אים און פאַרוויקלט זיך ארום זיין האַלדז.

— וואָס טומסטו ? — טוט דער מענטש אַ געשרוי.

— דערפאַר וואָס דו ווילסט צונעמען מיין אוצר, מיין גאַנץ פאַרמעגן, וויל
איך דורך דערשטיקן, — ענטפערט די שלאנג.

זיינען זיי אוועק צו שלמה המלך זיך לאָדן.

זאָגט שלמה המלך צו דער שלאנג :

— קוהם סריך אַראָפּ פון זיין האַלדז. וויבאַלד דו קומסט צום געריכט,
דארפסטו נישט זיין אין קיין בעסערער לאַגע פון אים.

האָט די שלאנג געפּאָלגט.

— ערשט, — זאָגט שלמה המלך : לאָמיר הערן דינע טענות.

— איך האָב דעכט דעם מענטשן שלעכטס צו טאָן, — זאָגט די שלאנג :

גאָט אַליין האָט מיר באַפוילן „זאָלסט בייסן דעם מענטשנס טרוט“.

— אויב אזוי, — זאָגט שלמה המלך צו דעם מענטשן : האָט דו יר גאָט

באַפוילן „צועזן איר דעם קאָפּ“.

האָט דער מענטש אזוי געטאָן.

דערויבער זאָגט האָס שפּריכוואָרט :

דער בעסטער שלאנג — צעפלעט דעם קאָפּ.

דער לייב און דער באַטשאַן

אינגמאָל האָט דער לייב פאַרצוקט אַ שעפעלע. האָט זיך אים געשמעקט:
אַ ביין אין האַלחז.

האָט דער לייב אָנגעהויבן רופֿן:

— ווער ס'וועט קומען אַרויסנעמען מיר דעם ביין, דער וועט באַקומען
פֿון מיר אַ גוטן לוינ.

איז געקומען דער באַטשאַן, אַרײַנגעשמעקט דעם לייב אין מויל זיין
לאַנגן שנאָבל און אַרויסגעשלעפט דעם ביין.

— ערשט, — רופֿט זיך אָפֿ דער באַטשאַן: גיב מיר, לייב, מיין לוינ.

— וואָס?! — הייבט אָן דער לייב צו ברױלן: איז דאָס ווייניק לוינ פֿאַר
דיר, וואָס דו קענסט אוועקגיין פֿון דאַנען און זיך באַרימען: „איך בין
אַריין אין לייבס מויל, און אַרויס פֿון דאָרט בשלום“!

דער פּוקס און די פּיש

אַ פּוקס האָט אַרומגעשפּאַצירט ביים ברעג פֿון אַ טױך. האָט ער דערזען,
ווי די פּיש לױפֿן אַרום אין וואַסער אומרוק אַהין און אַהער. פרעגט ער
זיי:

— פֿאַר וועמען אַנטלױפֿט איר עס אַזוי?

ענטפֿערן אים די פּיש:

— מיר האַנטלױפֿן פֿאַר די וואַלערליי געצן, וואָס מע פֿאַרוואַרפט אין וואַסער,
אונדז צו באַפֿן.

— ווייסט איר וואָס, — זאָגט צו זיי דער פּוקס: פֿאַלגט מיר, קומט
אַרויס צו מיר אויף דער יבשה, און מיר וועלן זיך לעבן צוזאַמען אין
פֿריינדשאַפט, ווי מײַנע עלטערן מיט אײַערע האָבן אַמאָל געלעבט.

— העי, דו פּוקס! — ענטפֿערט אים די פּיש: מע זאָגט אויף דיר, אַז דו
ביסט דער קלײַנסטער צווישן די חיות, צום סוף ביסטו נאָר אַ נאַר — אויב
דאָ, אינעם וואַסער, וווּ ס'איז אונדזער לעבנס־אָרט, לעבן מיר אין שרעק,
וירזשע וועט שוין זיין, אַז מיר וועלן אַרויסגיין אויף דער יבשה, וווּ ס'איז
דאָס אָרט פֿון אונדזער טױט!?

דער פוקס און דער וואָלף

א הונגעריקער וואָלף איז אמאָל אָנגעפאלן אויף א פוקס און אים געוואָלט צערייסן.

זאָגט אים דער פוקס:

— וואָס קאָנסטו פון מיר האָבן? איך בין הויַלע פעל און בייגער. איך קאָן קלעקן ביי דיר אינגאנצן אויף איין צאָן. אויב דו ווילסט רעכט הנאה האָבן, פאלג מיך און גיי אריין אין א יודישן הויף — היינט איז ביי זיי ערבֿשבת, וועסטו זיי מיכהעלפן צוגרייטן די סעודה אויף ושבת, און דערפאר וועסטו באַקומען פון זיי אום שבת א פעטן חלק.

פאלטט ער אים, דער וואָלף דעם פוקס, און לאָזט זיך אהין לויפן.

אָבער זיי נאָך דער וואָלף איז צוגעקומען צום ערשטן יודישן הויף, זיינען די מענטשן ארויס קעגן אים מיט שמעקנס, גוט אָנגעבראָכן אים די בייגער און פארטריבן. דער וואָלף האָט זיך קרום אַ לעבעדיקער אומגעקערט צום פוקס און שרייט מלא-רציחה:

— דו אזויגער און אזויגער! פארפירן האָסטו מיך געוואָלט! צערייסן וועל איך דיר!

— זיי נישט אזוי אויפגעבראָכט, — באַדויקט אים דער פוקס: נישט אַנדערש, נאָן די קלעפּ האָסטו באַקומען צוליב דיין מאַנטלס חמאים — ער האָט אַנובלאָטן געהאָלפן די יידן צוגרייטן די סעודה, האָט ער בעתדמעשה אויסגעכאַפט יעדן פעטמאָל ביסן.

— נו, איז וואָס? — שרייט דער וואָלף: פאַר מיין מאַנטלס חמאים קומט מיך שמייסן?

— וואָס מיינסטו, באַרעלע, — זאָגט דער פוקס: אזוי איז עס שוין — „די טאַטעס עסן זייערס, און ביי די קינדער ווערן הייליק די ציין.“ נאָך איך זע דאָך, אַז דו ביסט געבעך אויסגעהונגערט און אויסגעמאַמערט, איז קום מיט מיר, וועל איך דיר ווייזן אַן אָרט, וווּ דו וועסט זיך אָנעסן צו דער זעט.

און דער פוקס האָט אַוועקגעפירט דעם וואָלף צון אַ ברונעם. איבערן ברונעם איז געווען איבערגעלייגט אַ הילצערן וועלצל, דאָס וועלצל — אַרומגעוויקלט מיט אַ שמריק, אויף יעדן עק פון דעם שמריק — אָנגעבונדן אַן עמער. אזוי, אז ווען איין עמער איז געווען אונטן אין ברונעם, איז דאָס צווייטע געווען אויבן איבערן ברונעם. דער פוקס האָט זיך אַריינגעזעצט

אין אויבערשטן עמער און זיך אראפגעלאזט. דאָס אונטערשטע עמער אין אַרויף פון אויבן.

שרייט דער וואָלף אַרײַן אין ברונעם :

— העי, פּוקס, וואָס טוטסטו דאָרט אַזוינס ?

— איך האָב דאָ דערמאָפּט, — שרײַט אַרויף רעד פּוקס פון ברונעם: אַ זײער געשמאַקן בײסן. וואָ פּרישע שטיק קען, קלאָר ווי זילבער און צעגײט אין מויל אַ מחוּה! אָט, זע אַלײן.

און דערביי ווײזט ער אים מיטן פּוס אויפן אָרט אין וואַסער, וווּ עס שפּיגלט זיך אָפּ די שײנע לַבּנֶה.

— אױ, זאָג נאָר, ווי אַרום קאָן איך אויך צוקומען דערצו? — פּרעגט דער וואָלף און באַלעקט זיך.

— נאָר פּשוט, — ענטפּערט דער וואָלף: מע נעמט און מע זעצט זיך אַרײַן אין אויבערשטן עמער, עס וועט שוין רעכט זײן.

פּאָלט אים דער וואָלף און לאָזט זיך אַראָפּ. ווי נאָר ער איז אַראָפּ, איז אים אַקעגן דער פּוקס אין אונטערשטן עמער אַרויף.

— עס, עס! — שרײַט צון אים אַראָפּ דער פּוקס: און זאָל דו זײַן באַקומען.

— וואָס עסן, ווער עסן! — שרײַט דער וואָלף אַרויף, כאַפּט דו זיך, ווי מײַאום ער איז דאָ אַרײַנגעפּאַלן: זאָג מיר בעסער, דו פּאַלשע בריאה, וווּ אַרום קריכט מען פון דאַנען אַרויס?

— לײג דאָרט, לײג! — שרײַט אַראָפּ צון אים דער פּוקס: ווי זאָגט דאָרט דער פּוקס — „דער געדעכטער ווערט פון אומגליק באַפּרײט, און דער אונטערשטער קומט אויף זײן אָרט“.

צוויי פייגעלעך

ביים פענצטער אין אַ שטיבל
איז אַ געפּאַנגען פייגעלע געזעסן
און פון אַ שיסעלע אַ פּולס, אַ גרויסע
געזעסן:
פּיקפּיק די קערנדלעך, פּיקפּיק!
דערנעבן אויף אַ צווייגל

א פיגעלע א צווייטס
 (זעט אויס, שטארק הונגערדיק געווען)
 האָט דאָס מיט קנאה צוגעזען
 און מיט א זיפגעלע געזאָגט:
 — אַרדאָך! אז איינעם איז באַשערט א גליק,
 שטיף, רויק זיצט ער זיך אויף גרויסע קעסט
 און פרעסט,
 און וויפל ער פאַרמאָגט,
 אלץ נאָך, אלץ מער אים;
 און איינער, אַך און וויי, איז נאָנצע טעג פאַרזאָגט,
 פליט אויס מיט איינגעשרימפענע געדערעם,
 און יעדעס קערנדל קומט אָן אים
 מיט גרינע ווערעם.
 — ביסט מיר מקנא? — ענטפערט דעם גלייך אָפּ,
 א הייב געמאָן דעם קאָפּ,
 דאָס פיגעלע פון שטייג:
 מקנא ביסטו מיר? אויף אַלע שונאים!
 דו נאר דו איינער, שווייג שוין בעסער, שווייג —
 דו זעסט מיין שפּיט, צי זעסטו אויך מיין שטייג?

די שקאפע, די אייזלמע און די חזירמע

כיו איינעם א באַלעבאָס אין שטאָל האָבן זיך געפּיטעחט א שקאפע, אן
 אייזלמע און א חזירמע. דער חזירמע פלעגט דער באַלעבאָס אַרײַנדערד
 לאַנגען עסן נישט צוגעטיילט מיט קיין מעסל. דער שקאפע און דער
 אייזלמע אָבער — צוגעטיילט מיט א מעסל.
 זאָגט איינמאָל די שקאפע צו דער אייזלמע:

— וואָס מוזט ער, דער דאָזיקער שומיג? אונדז, וואָס מיר אַרבעטן אויף
 אים, דעם באַלעבאָס, כסדר — טיילט ער צו מיטן מעסל, און איר, דער
 חזירמע, וואָס ליגט פּוסטראַן-פּאַסט מיט פאַרלייגטע פּיסלעך, גיט ער צי
 פרעסן אָן א מאָס!
 ענטפערט איר די אייזלמע:

— ווארט צו, שקאפע! עס וועט קומען די צייט, און דו וועסט זען סארא
מפלה זי וועט האבן, די הוירטע, ווייל נישט כדי איר סכוד וְאִנְצוּמָאָן
ווערט איר אונטערהעמראָגן די אכילה, נאָר צום בראָך אירן.
ווען עס זיינען אָנגעקומען די האות, האָט מען גענומען די הוירטע און
מע האָט זי געקילט.

ווען מע האָט צו יענער צייט אָנגעהויבן אריינדרעלאַנגען גערשטן דער
טאָכטער פון דער אייזלטע, האָט זי עס בלויז אַרומגענוכעט און זיך
געשראָקן עס צו עסן.

האָט איר דו אייזלטע, די מאמע, געזאָגט:

— האָב נישט קיין אַנגסטן, טאָכטער מיינע, נישט ווייל זי האָט, די
הוירטע, אַ סך געטעסן, האָט מען זי געקילט, נאָר ווייל זי האָט גאָרנישט
געאַרבעט.

די בעסטע סחורה

אויף אַ שיף, וואָס איז געשווומען און ווייטע לענדער, זיינען געפאָרן
אַ סך סוחרים. זיי האָבן געפירט פאַרשיידענע סחורות און געשמועסט
וועגן מסחר. זיי האָבן געוויזן איינער דעם אַנדערן זייערע סחורות, גע-
קויפט און געביטן זיך מיט זיי.

צווישן זיי איז געזיצן איינער אַ מאַן, וואָס האָט אין זייערע שמועסן
און אין זייער האַנדל קיין אַטייל נישט גענומען.

— וואָס איז דיין סחורה? — האָט מען אים געפרעגט.

— מיין סחורה וועל איך ווייזן, ווען מיר וועלן קומען אין לאַנד, —
האָט דער מאַן באַשיידן געענטפערט.

די סוחרים האָבן זיך געוויצלט איבער אַזאַ מין סחורה, וואָס מע זעט זי
נישט, און זי פאַרנעמט נישט קיין אָרט אויף דער שיף.

אויפן וועג זיינען אָנגעפאלן אויף זיי יסדרויבער און צוגענומען זייער
גאַנצע סחורה. ווען די שיף איז אָנגעקומען אין לאַנד, זיינען אלע סוחרים
אַראָפּ פון איר הוילע און נאָקעמע. זיי האָבן אפילו נישט געהאַט אויפן
ערשטן מאָלצייט, דעם מאַן אָבער, וואָס זיי האָבן אויסגעלאַסט, האָבן
באַגענט אַ סך מענטשן מיט גרויס כבוד.

דעמלט האָבן זיך ישׂוין די סוחרים אָנגעשטויסן, אין וואָס עס באַשטייט
זיין סוחרה, וואָס מע האָט זי נישט געזען, און זי האָט קיין אָרט אויף
דער שיף נישט פאַרנומען. זיי זיינען צון אים צוגעגאַנגען און האָבן
געזאָגט:

— גליקלעך ביסטו, געלעבנמער מאַן, מיט דיין סוחרה. זי איז די בעסטע:
זי ווערט נישט גערויבט און גייט נישט פאַרלוירן.

פון דער אלט-גריכישער משל-דיכמונג: עזאפ

ע ז א פ

עזאפ, א גריד, האָט געלעבט אין גריכנלאַנד אין מיטן פונעם 6טן יאָר-
הונדערט. זיינע מושלים האָט ער געשריבן אין פראָזע, וועלכע איז צו
יענער צייט ערשט אויפגעקומען אין דער גריכישער ליטעראַטור. די משלים
האָבן פארמאָגט אין זיך פאָלקסטימלעכע עלעמענטן, און דאָס פאָלק האָט
זיי גערן אויפגענומען.

עזאפ ווערט פאָרעכנט פאר דעם גרונטלייגער פון דעם משל-זשאַנער
אין דער יועלט-ליטעראַטור. ער האָט געהאט אַ גרויסע השפעה אויף די
משל-דיכטער, וואָס זיינען געקומען נאָך אים.

דער האַלצהעקער און הערמעס *

א האַלצהעקער האָט געהאקט האַלץ ביי אַ טיך און האָט אַראָפגעוואָרפן
זיין האַק אין וואַסער.

דער אַרעמער האַלצהעקער האָט זיך געזעצט ביים ברעג טיך און כיטער
געוויינט.

איז פאַרבייגעגאַנגען הערמעס. דערוווסט זיך די סיבה פון דעם האַלצהע-
קערס וויינען, האָט הערמעס דחמנות געקראָגן אויף אים, האָט זיך אַראָפ-
געלאָזן אין וואַסער און פון דאָרט אַרויסגעצויגן אַ גאָלדענע האַק.
— ס'איז דיין האַק? — פּרעגט הערמעס.

(* דער גאָט פון האַנדל ביי די אלטע גריכן.)

— זיין! — ענטפערט דער האַלצהעקער.

הערמעס האָט זיך ווידער אַראָפּגעלאָזן אונטערן וואַסער און אַרויפגע-
בראַכט אַ זילבערנע האַק.

דער האַלצהעקער האָט זיך אָפּגעזאָגט אויך פון דער דאָזיקער האַק.
דעמלט האָט זיך הערמעס אַראָפּגעלאָזן אַ דריט מאָל אונטערן וואַסער און
אַרויסגעברענגט פון דאָרט די אמתע האַק.

— אָט די איז מייןע! — האָט זיך דערפרייט דער האַלצהעקער.

הערמעס איז גערירט געוואָרן פון דעם האַלצהעקערס אָרנטלעכקייט אין
האָט אים אַוועקגעשאַנקען אַלע דריי העק. —

די דאָזיקע געשיכטע האָט דער האַלצהעקער דערציילט זיינע באַקאַנטע.
איינעם פון זיי האָט זיך פאַרוואַלט זוכן גליק. ער איז אַוועק צום טיך,
מיט אַ כיוון אַריינגעוואַרפן אַהין זיין האַק און געזעצט זיך אויפן ברעג
וויינען.

באַד האָט זיך באַוווּן הערמעס און געפרעגט מיט אים, וואָס ער וויינט.
יענער האָט דערציילט.

הערמעס האָט זיך ווידער אַראָפּגעלאָזן אין וואַסער, אַרויסגעצויגן פון
האָרט אַ גאַלדענע האַק און געפרעגט ביים ליידיקלייכער: — דאַס איז
דיין האַק?

— יאָ! יאָ! — האָט אויסגעשריגן דער האַלצהעקער מיט אַ שמחה.

הערמעסן איז געוואָרן עקלדיק צו הערן דעם האַזיקן שטר. לא-די וואָס
דער האַלצהעקער האָט נישט באַקומען די גאַלדענע האַק, האָט ער אַפילו
נישט צוריק געקראָגן זיין אייגענע.

די שעשקע (* און די מייז

אַ שוסטער האָט געהאַלטן ביי זיך אַ ווייסע שעשקע. די שעשקע פלעגט
אַלע טאָג כאַפן אַ מייז.

איינמאָל איז די שעשקע אַריינגעפאלן אין אַ צעבער מיט טינט און איז
אַרויס פון דאָרטן אַ ישוואַרצע.

— איצט דאַרף מען האַפן, — האָבן זיך געטראַכט די מייז; וועט שוין

(* אַ סבויר.

אונדזער שונא נישט עסן אונדזער פלייש — זיין פעל איז האך שוין פון אן אנדער קאליר.

און זיי זיינען דרייסיג ארויסגעקראכן פון די לעכער און גענומען זוכן וואָס צוצובייסן.

דערזען אזא חברה מיין, האָט די שעשקע געקראַנגן טרויס אַפעמיט. זי האָט זיך אַ וואָרף געמאַן אויף די מיין און אָנגעגעסן זיך ביז איבערן האַלדז — געשטיקט צוויי פאַראַמאָל.

צעצטערמע זיינען זיך די איבעריקע מיין צעלאָפּן אין די לעכער.

— אַ מאָדנער ווונדער, — האָבן גערעדט צווישן זיך די מיין: דאַכט זיך, די שעשקע האָט איבערגעביטן איר פעל, און האָך איז זי געוואָרן נאָך גרויזאָמער.

דאָס פּערד און דער אייזל

אַ מענטש האָט געהאַט אַ פּערד מיט אַן אייזל. איינמאָל האָט ער זיך געלאָזן אין וועג אריין. ער האָט גענומען מיט זיך דאָס פּערד און דעם אייזל. דאָס פּערד איז אים אַ שאַד געווען: ער האָט עס געלאָזן פריי אַן אַ שום משא. דערפאַר האָט ער אויפן אייזל אַרויפגעלייגט אַלע פּעק, וואָס ער האָט געדאַרפט נעמען מיט זיך.

דער אייזל האָט אַ לענגערע צייט געשלעפט די שווערע משא. ביסלעכווייז אָבער האָט דער אייזל אָנגעהויבן אָפּשמיין און פילן זיך שלעכט. האָט ער זיך געווענדעט צום פּערד און געזאָגט:

— פריינד! נעם אויף זיך אַ טייל פון מיין לאַסט. פאַר מיר אַליין איז צו שווער אַלץ צו מראַנגן. אויב דו וועסט נעמען אַ טייל, וועט מיר ווערן לייכטער. איך וועל באַרד קומען צו זיך און וועל קאָנען גיין דעם גאַנצן וועג. וועסטו אָבער מיר נישט אַרויסהעלפּן, וועל איך פאַרן אונטער דער שווערקייט פון דער לאַסט.

דאָס פּערד האָט אָבער גראָב געענטשערט:

— גיי זיך דיר, נאַרישער אייזל, געזונטערהייט. לאָז מיך צו רו.

דער אייזל האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און שטילערהייט זיך אַוועקגע-שלעפט ווייטער. אָבער די משא איז געווען צו שווער פאַר אים. ער האָט נישט אויסגעהאַלטן און איז געפאַרן אויף דער ערד אַ טויטער.

איצט האָט דער באַלעבאָם פאַרשטאַנען, אז ער האָט נישט גוט און נישט קלוג באַהאַנדלט דעם אייזל. ער האָט אַראָפּגענומען די גאַנצע משה פּון דעם אייזל און אַרויפגעלייגט זי אויפן פּערד.

ער האָט אויך אָפּגעשוּנדן די פּעל פּון דעם אייזל און אַרויפגעוואָרפן זי אויפן פּערד.

האָט דעם פּערד איצט שוין פאַהרדראָסן, וואָס ס'האָט פריער נישט אַרויס געהאַלטן דעם אייזל. וואָס פּערד האָט געוואָגט:

— ווייז איז מיר פאַר מיין שלעכטקייט! דערהפאַר, וואָס איך האָב נישט געוואָלט טראָגן מיין בייזל, דאַרף איך איצט טראָגן די גאַנצע משה און דערצו טאָך די פּעל פּון דעם אייזל.

פון דער מיטלאַטערלעכער יידישער משל-דיכטונג

א בעל-השבוך

א קליין יינגלעך איז אַרומגעלאָפֿן איבער די שטוב, רייטנדיק אויף אַ שטעקן.
דער מומל האָט געשטערט ווײַן טאַטן אין זײַן זאַרבעט. האָט ער אים דער-
טאַטע געזאָגט:

— הער אויף, מײַן קינד, צו פֿאַרן אויף דיין פֿערדל. איך וועל דיר דער-
פֿאַר געבן דרײַ גראָשן.

האָט יינגלעך האָט אויפֿגעהערט צו פֿאַרן און באַקומען פֿון זײַן טאַטן די
דרײַ גראָשן.

אויף מאַנגן האָט דאָס יינגלעך ווײַדער גענומען רײַטן אויפֿן פֿערדל אין
כימלעך. האָט אים דער טאַטע ווײַדער אויטערגעקויפֿט מיט דרײַ גראָשן.
אין פֿון דעמלט אָן פֿלעגט עס שוין אזוי פֿאַרקומען אַלע טאָג.

אוינמאָל איז זײַן טאַטע אוועקגעפֿאַרן אין אַ צווייטער שטאָט אַרבעטן
און איז דאָרט פֿאַרבלײבן אַ לאַנגע צײַט. דאָס יינגלעך פֿלעגט אַלע טאָג
אַנהײבן רײַטן אויפֿן שטעקן, אויפֿהערן און יעדעס מאָל פֿאַרשרײבן אונ-
טערן טיש אויף זײַן בלאַט מיט אַ קרײַדל נױפֿל געלט עס קומט אים פֿון
זײַן טאַטן.

ענדלעך איז דער טאַטע אַהיים געקומען. דאָס יינגלעך איז שוין ערשט
געווען אַ היפש יינגל. ווי נאָר דער טאַטע האָט זיך אַ ביסל אָפֿגערוט פֿון
וועג, האָט ער בײַ אים אַ מאָן געמאָן דאָס וואַנצע געלט, וואָס ער קומט
אויס פֿאַר דעם, וואָס ער איז די האַנצע צײַט נישט געפֿאַרן אויפֿן שטעקן.

— דו וואָר איינער! — האָט אים דער טאַטע געזאָגט מיט פֿאַרדראָס:
ווען דו בײַסט געווען אַ קליין יינגלעך, וואָלט איך דײַך אונטערוויפֿן מיט די
דרײַ גראָשן, דו זאָלסט זיך נישט נאָרײַש מאַכן. אָבער איצטער, אז די

ביסט שוין א גרויסער, דארפסטו זיך גאָר שעמען צו פארלאנגען, איך
זאָל דיר באַצאָלן דערפאר, וואָס דו האָסט זיך נישט נאָרויש געמאכט!

נ מ ש ל

א סך ומענטשן מיינען, ואו סע קומט זיי נאָך צוזוצאָלן פאר דעם, וואָס
זיי זיינען אָהנטלעך. זיי פארגעסן, אז צו זיין אָהנטלעך איז פשוט א פליכט.

א בעל-טובה

עס זיינען געווען אומאָל יאָרן וברודער. איינער — אן אָהנטלעכער, דער
צווייטער — נישט קיין אָהנטלעכער. נאָך זייער פאָרערס טויט איז זיי
אויבערהעבליכן א ירושה, מיט וועלכער זיי האָבן זיך געהאָפּט צעמילן.
האָט דער אומאָהנטלעכער אָפּגענאָרט זיין ברודער און מיט שווינדל צו
גענומען ביי אים זיין חלק ירושה.

דער באַשווינדלעכער ברודער איז מיט דער צייט געוואָרן זייער אַרעם. ער
פלעגט מוזן אָנטומען צו זיין הייכן ברודער, ער זאָל אים אַרויסהעלפּן פון
צייט צו צייט, ווען ער איז אין א גרויסער נויט. דער רייכער ברודער
פלעגט אים אומאָל טאָקע אַרויסהעלפּן, זוייל ער האָט דאָך אין האַרצן געד
ווסט, ואו ער גיט אים זיין אייגנס, דעם ברודערס הייטע עס.

אין א צייט נאָרום האָט זיך דער אַרעמער ברודער אָטעהויבן אַנשטויבן
און זיך געכאַפּט, אז זיין ברודער דער גביר האָט אים באַשווינדלעכט. האָט
ער אים פאַרקלאָגט אין געריכט. דאָס געריכט האָט געפּסטנט, אז דער
רייכער ברודער דאַרף אויסצאָלן דעם אַרעמען זיין טאָגן חלק ירושה.

— אָבער, דער רייכער, — האָט דער גביר געטעסט: איך האָב דאָך
אים די גאַנצע צייט מיט אַזויפיל געלט אַרויסגעהאַלפּן, דאַרף מען עס דאָך
ערשט אַהאַפּרעכענען פון זיין חלק ירושה.

— אָט פאַר די מלכות, וואָס דו האָסט אים געמאַן, — האָט בייז געזאָגט
דער ערלעכער און עלטער רייכער: קומט דיר נאָך א גרעסערע שטראַף.
נאָך ווייניק דיר, וואָס דו האָסט אים באַשווינדלעכט און באַרויבט, האָסטו
אים נאָך אַזוי דערנידעריקט און געמאַכט אים גלויבן, אז ער לעבט פון
דיינע מלכות!

נ מ ש ל

עס זיינען דאָ א סך אַהעלכע, וואָס טאָכן באַרויבן זייער ברודער, וואַרפּן זיי
אים צו אַ טרבה.

פון דער נייער משל-דיכטונג

לאפאנטען

לאפאנטען, דער בארימטער פראנצויזישער משלים-שרייבער, איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1621. זיין קינדהייט האָט לאפאנטען פאַרבראַכט צווישן פעלדער און וועלדער, ווייל זיין פאָטער איז געווען אַ באַאָמער אין דעם וואַלד־רעסאָרט. ווען ער איז עלטער געוואָרן, האָט ער זיך אָפגעגעבן מיט פאָעזיע. אין יאָר 1647 האָט אים דער פאָטער אַיבערנעגעבן זיין אַמט. אָבער די וואַזיקע אַרבעט האָט אים נישט אַיבערעסירט, און אַינעכטן איז ער אַרויסגעפאַרן קיין פאַרזי, וווּ ער איז שוין פאַרבלעבן זיין גאַנץ לעבן. דאָרט האָט ער זיך פאַרנומען בלויז מיט זיין ליטעראַרישן שאַפן. ער איז זייער ישנעל באַרימט געוואָרן און געשאַט גרויס דעהאָפּאָלע.

לאפאנטען האָט פון די אַלטע משלים-שרייבער אַיבערגענומען בלויז דעם

סיפור-המעשה פון דעם משל, ער האָט אים אָבער געגעבן אַ נייעם סטיל און
נייע באַרעם, און אין דעם פּרט איז ער געווען דער ערשטער. די גרויסן
ווערט פון לאַפּאַנטענס ומשלים באַשטייט אין זייער גרויסער קינסטלע-
רישקייט. אין זיינע משלים קומט ארויס די נאָטור אַ לעבעדיקע. אין
געטאָלט פון חיות שילדערט ער, פאַרשטייט זיך, די מענטשן פון זיין
צייט, דורך זיי שילדערט ער און קרויטיקירט די דעמאָטיקע געזעלשאַפֿט,
אָבער גלייכצייטיק זיינען די חיות פאַר זיך אליין געגעבן לעבעדיק און
קינסטלעריש.

לאַפּאַנטען האָט געהאַט אַן אייגנבאַלוס אויפן געניאַלן רוסישן משל-שרייב-
אי. א. קרויאָוו.

לאַפּאַנטען איז געשטאַרבן אין יאָר 1695.

ווי די יונגע מויז זעט די וועלט

אַ יונגע מויז,
וואָס האָט צום ערשטן מאָל געמאַכט אַ פּרוּוו
אַרויסצוגיין פון הויז
און טאַפן אויף דער וועלט אַ בליק, —
געקומען איז אין איילעניש צוריק,
און ס'טרעסלט זיך פון שרעק איר טאַנצער גוף:
— ווען דו וואָלסט וויסן, מאַמע, —
האָט זי אַרויסגעשאַפעט פאַר איר מומער:
וואָס מיר האָט ערשט פאַסירט...
איך לויף אזוי זיך אויפן הויף און זע, ווי סאַמע
אַקעגן מיר שפּאַצירט
אַ פּיינע האַמע;
זי טראַגט אַ ווייסן פּומער;
אַן עטלעכע צוץ אונטרו, נאָר גרעסער פּיל;
שפּאַצירט אזוי באַהנט און ימיל,
און די מאַגירן — ווייך ווי פּומער.
איך חלש מיט דער פּריצעטע באַקאַנט צו ווערן,
און הייב אָן צו צוקלערן

פארשידענע תירוצים,
ווי פלוצעם —
א ווילדער אויסגעשריין...
איך טו צעשראָקן זיך א דרוי —
פון מיר נישט מערעד ווי א שאַפּן —
א הויכער, א צווייפטיקער בויען,
באוואַפנט מיט א דריטער קאָם;
ער קוקט אויף מיר אזוי משונה-ביזן,
אז ס'ווערט מיר קאלט און הייס
אין דרוק;
איך האָב דערשפּירט פון מייט דעם טעם.
כ/האָב כ'אלד באַרשטאַנען לויט זיין קופּן —
ער וועט מיך פשוט יבאַלד פאַרצוקן,
און — אָן אַ „זייט געזונט!“ דער גוטער האַמע,
כ/בון קיים צו דיר אַנטריגען, מאַמע!
— לויט כ/זע, מיין מאַכטער פון דיין שילדערן, —
געענפערט האָט די אַלטע מיט אַ קרעכין:
דערשראָקן האָט דיך זייער
א האָן, א קרייער,
וואָס קאָן בלוזן ליאַרעמען און פילדערן;
זיי וויסן אָבער, אז אַ ז ר י ג ע
אומז טוען קיינמאָל נישט קיין שלעכטס,
און הווקא יענע שטילינסקע, מיין שאַץ,
איז אומחזער ברעסמער שונא —
די ווייסע קאַץ.

אי. א. קרילאוו

איוואן אנטרייעוויטש קרילאוו, דער געניאלער רוסישער משלים־שרייבער, איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1769. זיין פאָטער איז געווען אַן אָפיציר אין דער אַרמיי. שפעטער איז ער געוואָרן אַ קליינער סאַאַמטער. ער איז געשטאַרבען, ווען זיין זון איז אַלט געוואָרן ניין יאָר. די פאַמיליע האָט געלעבט אין גרויס אַרעמקייט. איוואן אַנטרייעוויטש האָט דעריבער נישט געקאָנט קויפן קיין געהעריקע בילדונג. צו ער־צוועלף יאָר האָט ער אָנגעהויבן היינען ווי אַ שרייבערל אין אַ קאַנצלאַריע. ער האָט געמוזט ביינן דעם רוקן פאַר די צאַרישע נאַטשאַלניקעס. און קרילאָוו האָט אָנגעהויבן פיינד צו האָבן די דעמלטיקע אָהרנונג מיט אירע נאַטשאַלניקעס און פריצים.

אַלט ווערנדיק הדייצן יאָר, האָט זיך קרילאָוו מיט זיין מוטער אַריבערגעד קליבן קיין פעטערבורג (היינט — לענינגראַד). אין אַ יאָר אַרום האָט ער אָנגעהויבן צו שרייבן. פון יאָר 1787 האָבן זיך קרילאָוו'ס שאַטונגען, צווישן זיי אויך זיינע ערשטע משלים, אָנגעהויבן באַווייזן אין זשורנאַלן. אין זיינע ווערק איז קרילאָוו שאַרף אַרויסגעטרעטן קעגן דער דעמלטיקער אָהרנונג און האָט פאַרביסן אויסגעלאַכט די פריצים און די נאַטשאַלניקעס, וואָס האָבן געלעבט אַ פאַרשווענדעריש לעבן אויפן חשבון פונעם אַרעמען אַחבעמדיקן פאָלק.

די צאַרישע מאַכט האָט אים אָנגעהויבן צו פאַרפּאָלן. די זשורנאַלן, וואָס ער אַליין האָט אַרויסגעגעבן, האָט די מאַכט געשלאָסן. ענדלעך האָט ער לויט אַ באַפעל פון דער מאַכט געמוזט פאַרלאָזן פעטערבורג. ערשט אין

יאָר 1801, ווען עס האָבן זיך צוויי מאָל געטוישט די צאָרן, האָט זיך קריד
לאָוו אומגעקערט אין דער רעוידענץ-שמאַט. עס האָבן זיך געבויט די
צאָרן, אָבער די אָהרענגע און געבליבן די אייגענע. דעמילט האָט קרילאָוו
ווידער אָנגעהויבן זיין קאַמף מיט איר, אָבער אין אַ פאַרשטעלמער סאָך
רעם — אין דער פאַרעם פון דעם משל. גרשם תמיד האָט די צאָרישע
צענוור געלאָזט דרוקן די דאָזיקע משלים, אָבער דער גרעסטער טייל פון
די משלים זיינען געדרוקט געוואָרן, ווייל די צאָרישע צענוואָרן האָבן זיך
נישט געכאַפט, וואָס די משלים מיינען צו האָבן. האָס פּאַלקס אָבער האָט
קרילאָוו פאַרשטאַנען ארויפן ווונק, און זיינע נישט געדרוקטע משלים
זיינען אומגעאַנטען צווישן פּאַלקס אין צענדלינגער אָפּשריפטן. האָס פּאַלקס
האָט געקאָנט זיינע משלים און אַפילו איבערגענומען זיינע ווערטלעך,
פונקט ווי קרילאָוו האָט זיינע משלים געשריבן מיט דער שפראַך פון דעם
פשוטן פּאַלקס. קרילאָוו האָט אין זיינע משלים אַרויסגעבראַכט די חכמה פון
דעם רוסישן פּאַלקס.

קרילאָוו האָט איבערגעשטיגן אַלע רוסישע משלים־שרוייבער, וואָס האָבן
געשאַפן פאַר אים. קרילאָוו איז אייניגן באַרימט געוואָרן אויף דער גאַנצער
צער וועלט.

דעם 9טן נאוועמבער 1844 איז דער גרויסער משל־שרייבער געשטאַרבן,
אָבער זיינע ווערק לעבן ביז הייַנטיקן טאָג.

דער הונט און דאָס פערד

אַ פּעחדל און אַ הונט, אין רייסט ביים זעלבן באַלעבאַס,
גענומען האָבן זיך וואַפּאַל אין וויכטיקייט פונאַנדעקלויבן;
— קוקט אָן דעם וואַזשנעם האַר! — געמעחת האָט צום פּערד באַרבאַס:
לויט מיר נאָך וואַפּאַל מען האַרפן זיך בכלל פון הויף פאַרטרייבן.
אַ וואַזשנע חכמה פּאַרן, אָדער אַקערן די עהד!
קייַן וואַדער בריהשאַפּט פון דיר האָט קייַנער נישט געהערט;
צו קאַנסטן גלייַכן זיך צו מיר, אין עפעס מיך דעריאָגן?
בייַמאַג און אויך בייַנאַכט איך ווייס נישט פון קייַן דו צו זאָגן;
בייַמאַג די משעדרע אויף דער לאַנגע איז דוּחכיים
אויף מיין דשטחה, אין בייַנאַכט איך היט האָס הויז.

— געוויס, דיין רעדע האָט זיך מיטן אמת נישט געמיטן, —
אים ענטפערט אָפּ דאָס בערד:
גאָר דו וואָלסט האָך נישט האָבן וואָס צו היטן,
ווען איך צעשאַקער נישט די ערד.

צוויי היינט

דער הויפהונט, וועלכער דינט זיין באַלעכאָס
געטריי אָן מאַס,
בארבאָס,
דערזעט צוכאָל וואָן אַלמזוכאָקאָנטע זיינע,
די אַרוויקע באַלאָנגעטשקע, זשורזש, די פּימע;
אין פענצטער אויף אַ קוישעלע פּון פּוך זי זיצט און רוט.
זיך לאַשטשענדיק צו איר, זוי גאָר צו איינן פּלייש און בלוט,
ביז טרעדן ואיז ער אַ געריחטער,
און דאָ לעס פענצער, קוּו ער שטייט,
סקאָווזשעט ער וואָן מיטן וויילד' דרייט,
שפּרינגט אונטער, שיר דעם זיין פּאַדלירט ער.
— זשוזשיליעטקע, זוי לעבט זיך דיר פּון זינט
די הערשאַפט האָט אין פּאַלאַז היך גענומען?
געדענקסט דו אַז אַויפן הויף פּלעגט אָפט דער הונטער צון אונזר קומען.
אין וואָס באַשטייט דיין דינסט אַזוי?
— ס'אָ זינד, — זשוזשו אים ענטפערט: זיך אין גליק צו קלאָגן,
מיין פּרויז וואָלט מיך אַויף די הענט רס אַזגעבראַנגן;
איך לעב אין שפּע און אין כל-דאַס-גוטס;
צום עסן, ברייטקען — בליס וילבערנע וצו מיין פּאַנז;
איך שפּיל זיך מיטן פּרויז זעלבסט; און פּיל איך איינגעמירט זיך,
אויף טעפּיכער, די וואַנען קייקל וויך זיך, ליג און זיך איך.
און דיר זוי לעבט זיך?
— מיך? — איר זאָגט באַהבאָס
און, זוי אַ סאַמישק, לאָזט אַראָפּ דעם עק און אַויך די נאַז;
מע לעבט זיך אַויפן אַלטן שטייגער —

כ'ליד קעלט, פאר הונגער פייגער,
 און, ווען איך היט דעם פריצם הויז,
 איך שלאָף הינטערן פארקאן, און דער רעגן ווייקט מיך אויס,
 און הייב איך אָן צו בילן נישט געהעריק,
 גאָסס איך אויך אָ געריק.
 דורך וואַסרזשע, וואַג, יזשוזשו, וביסטו נעשמויגן אַזוי הויך,
 האָט ביסט קליין און שוואַכלעך אויך,
 ווען איך קריך ממש ופון דער פּעל אומזיסט אַ יעדע וויילע?
 אין וואָס באַשטייט היין דינסט?
 — מיין דינסט? אַ ישינע שאַלה! —

זשוזשו אים ענטפערט אָפּ מיט חוזק אויף די ציין:
 אויף מינע הינטערפּיסלעך גיי איך פּוין און שייין.

נישט איינער האָט אין לעבן בלוז דערפאַר העלחה,
 ווייל גיין אויף הינטערפּיסלעך איז זיין קונסט־מלאכה.

דער חזיר אונטערן דעמב

אַ חזיר האָט צופּוסנס פּון אַן אור־דעמב, רייך מיט נים,
 מיט זיי ביז צו דער זעט זיך אָנגעפּרעסן, ביז צו איבל;
 זיך אָנגעפּרעסן, אונטער אים פּאַפּט אין ער זיס;
 דעחנאָך, הי אַויגן אויפגעזשמורעט, הייבט ער אויף זיך מיט פּאַריבל
 און ראַיעט וביי די וואַנצלען אויס אַ גריבל נאָך אַ גריבל.
 — דו שאַדסט דעם בוים האָך, הער, —
 פּון דעמב אַ קראַך זיך טוט צו אים אַ קער;
 קוים דעסטו אָפּ די וואַנצלען, קאָן ער נעמען דאָרן.
 — אַז דאָרן וואַל ער! — זאָגט דער שוויין מיט גריס:
 עס הייבט מיר נישט לחלוטין אָן צו אַרן;
 די גרויסע טובות וואָס מע האָט פּון אים!
 ער וואַל בכלל נישט זיין, וועל איך פּאַרזאָהנט נישט ווערן,
 די נים בלוז האַרף אויך: זיי מיט פעטס מיך נערן.
 — דו, — זאָגט דער דעמב אים: דאַנקבאַרלאַזער גביר!

וואָלסטו געקאָנט און וואָלסט דעם שנייץ ארויף געבויגן,
געזען עס וואָלטן דיינע אויגן,
אז ס'וואָקסן נאָט די ניס אויף בויד.

אזוי אויך דער עסחהָרץ אין זיין בליטדקייט און פאַרווילדונג
די זויכנישאַפטן מאַדלט און די בילדונג
און אַלע זוערס פון גויסט,
נישט פילגרויק, אז ער מיט זייער פרוכט זיך שפייזט.

דער לייב אויף יאָגד

א לייב, א וואָלף, א פוקס צוזאַמען מיט א הונט
געלעבט האָבן אַמאָל אַלס שכינים.
אויף דעם זאַ גרוגט
געשלאָסן האָבן זיי אַזאַ מין בונד
אנומלט אין אַ טאָג וואַ שיינעם:
צוזאַמען גיין אויף יאָגד, און וואָס מ'עט ברענגען מיט די צוין,
צעטיילן גלייך אויף גלייך אָן אונטערשיד פון גרויס און קליין.
אויך זויס נישט וויי, מיט וואָס, נאָר תחילת, ווייס איך איז גענאָגען
דעם פוקס — ער האָט אַ הירש געפאַנגען;
ער לאָזט שטאַפען צו די פרויסד אין גאַנג;
קומט, לייב, זיך צעטיילן מיטן זאַג;
א זאַקרויב, וואָס מע קאָן מיט אים זיך פילן נישט געפאַלן!
געקומען. וואויך דער לייב. צעשפרייטמדיק די קראַלן,
באַטראַסט ער די חברים רוגדאָרום,
ווי גלייך ער נעמט זיי פאַר דער חלוקה ציילן:
— מיר זיינען, ברידער, וואָלבעפערט, — ער טוט נאָ כרום,
און ער זערויסט דעם הירש אויף פיר אַקציניע טיילן;
אַצינדער צו דער חלוקה! זעמושע, פריינד און הערט —
אַט דער טייל מיר געהערט
לויט אומדער אַפמאָך, ווי געשלאָסן;
און דער קומט מיר אַלס לייב נאָר אָן פאַרוואָסן;

און דער איז מיין, ווייל איך דער שטארקסטער בין אויף דערערד;
און דעם — ווער ס'וועט נאָר וואַגן מיט אַ לאַפּע אַנצורירן,
דער וועט דאָ אונטער מיניע אויפן אָרט קראַפירן.

דער פויער און דער באַטראַק

ווען ס'הענגט אַן אומגליק איבער אונדזער קאָפּ,
צופרידן זיינען מיר — דעם מענטשן,
וואָס שמעלט זיך אין שאַר אונדז צו בענטשן.
נאָר ווי דער אומגליק פון די פלייצעס פאלט אראָפּ,
קומט אָסם נאָר אויס דעם רעטער האָבן פון אונדז צוריק;
עס יאָגן אַלע איבער זיך אין לויב פאר אים;
און מיר — אויב עס באַשולדיקט אים טישט אונדזער שטימ,
איז דאָס אַ נס, וואָס וואָר איז!

פאַהנאכט איז פונעם הייליגניט מיט פאַרקלערטן שפּאַן
אדוים אין דאָרף, פאַרביי אַ צוואַלד, נעמאן
מיט היין באַטראַק און אַלטער פויער.
ווי פלוצעם אויט אויף אויט מיט זיי — אַ בער פון לוייער.
פון פויערס ברוסט קיין אָך איז טישט אַפּער,
ווי ס'מוט אַ צוואַליע זיך אויף אים דער בער.
ער קניעט אים, דרייט און ברעכט, מוט בעריש אים אַ צערטל,
און זוכט, פוננאָנען אַנצוהייבן אים שוין, בלויז אַן ערטל.
דער אַלטער וועט נאָר זיך דעם מויט.
— סטעפּאָנשקע! — פון בער אַפּער ער בעט זיך ביטער:
פאַרלאָז טישט ליובלעכער, נשמה, אין דער נויט! —
צונויפגעזאַמלט נאָר די כחות, אָן אַ צימער
עס לאָזט אראָפּ די וואַק דער טייער הערקולעס (*
און, אַפּגעוואַקט דעם בער אַ האַלבן פרעם —
אַ שטאַך די ווידלע אים אין בויד מיט האַנט נעטיטער.

(* אַ גריכישער העלד.

צערעוועט זיך און פאלט האלב-טויט דער בער;
 מיין בער נעמט שניצארבן.
 דער אומגליק איז פארהיין; דער שווער הייבט זיך אויף און — הער,
 ער זיילט דעם באטראקט נאך מיט א צווייטן הארבן.
 בלייבט שטיין מבולבל, נעבעך, מיין סטעפאן;
 — פארוואס, מחילה? — זאגט ער.
 — הערסט? פארוואס? באַלואן!
 א וואַסער פרייד האָט זיך באַמאַכט? ער שניעכט! א צחה:
 א תל געמאַכט די פעל די טאָרע!

די דורכגייער און די הינט

פארנאכטצייט גייען זיך חברים זאָלבעצווויט,
 און וועגן וויכטיקע ענינים גיט ביי זיי א רייד;
 ווי פלוצעם פון א טויער א געביל, א הונט נעמט לויפן,
 נאך ואים א צווייטער און א דריטער מיט א טוואַלד,
 און ס'מוט אויף זיי אַ לאַז זיך אויגנבליקלעך-באַלד
 א האַלבע מאַה הינט פון אַלע הויפן.
 וויל אוינער פון די דורכגייער דאָ אויפהיבן א שטיין.
 — הער, לאָז נעמאָך, מיין פרוינד! — דער צווייטער גיט אים צו פאַרשטיין:
 דו וועסט האָסן בילערדיי פון הינט נישט שטילן,
 צערייצט זי בלוז, די כאַפּמע, זי זאָל שטאַרקער בילן;
 קום ווייטער; איך קאָן בעסער זייער טבע און געפילן.
 באמת, אָפּגעגאָן א פופציק שפּרייזן אומגעפער,
 אַלץ שוואַכער גרויסט האָס בילן זייערס צום געהער,
 און ענדלעך הערט מען עס לחלוטין שוין נישט מער.

די נישט-באָרגייערס, וואָס עס זאָל זיי פאַרן כליק נישט קומען,
 זיי הייבן תמיד אויף אַ בילערדיי;
 נאָר דו גיי דויס זיך דיין וועג פאַרביי;
 זיי וועלן בילן, און זיך אויסבילן, און שמועזן.

ד י ח ל ק ה

פאחמאנדיק אַ הויז בשותפות און אַן אַלגעמיינעם קאַנפּאַר, עס האָבן סוחרים, אַדמלעכע לייט, זיך אָנגעלעבט אַ באַהנג מיט גאַלד אַ שיינעם; מיט די פּאַרדינסטן זיך צו טיילן איז שוין צייט. נאָר אַן מחלוקתן צעטיילן זיך געהאַט נישט קיינעם. פאַר געלט און סחורה נומלט מען, מע פּאַכעט מיט די הענט, ווי פּלוצעם שרייט מען, אז אין הויז דאָ ברענט — אוי, זיכער, זיכער,

די סחורה ראַמעוועט, דאָס הויז! —

שרייט איינער: — לויפט און לויט די זיכער דעם חשבון שפעטער פירן מיר אַרויס!

— דעם מיינטער דערלייגט מיר, וואָס מיר קומט אויף זיכער, —

אַ צווייטער טומלט פאַרט:

איך ריר זיך נישט פון אַרמ!

— און מיר קומט צוויי נאָך צו דערלייגן! — טומלט איבער איינער:

דער חשבון איז דאָך וקלאָר.

— נין, נין, עס איז נישט מסכים קיינער!

ווייל ווי אזוי, פּאַחוואַך, ווי קומט דאָס אויס! —

פּאַנגעסן, אז עס ברענט דאָס הויז,

די לצים נומלען, רייסן זיך און קרייגן,

ביז ס'טוט זיי אַ פּאַרכאַפּ דער רויך און — אויס:

זיי בלייבן מיטן האָב און נומס פּאַרשרפעט לייגן.

אין חאַבן, וועלכע זייגען וויכטיקער פיל מיין,

טרעפט אַלעמען דעהפאַר דער אומקום נאָר נישט זעלמן,

וואָס שטאַט אין אַחזרות קעגן אַלגעמיינעם אומגליק שמיין,

היינט יעדערער איין וועלמן

פאַר דעם, וואָס נוצלעך איז בלויז אים אליין.

דער וואָלף און דאָס שעפּסל

ביים שמאַרקן איז דער שוואַכער תמיד שולדיק אומבאַדינגט.
מיט ביישפּילן אָ שילל דערזועגן די געשיכטע דורך אים,
נאָר מיר צו קיין געשיכטע האָבן נישט קיין שייכות,
איז אָט דערזועגן ווי דער משל קלוינט.

א שעפּסל, אין אַ מאָג אַ הייסן, איז צום טיף געקומען
אַ טרוסק מאָן, ווי אַן אומגליק האָט זיך האָ אויף אים פּאַהנומען:
אין יענעם קאַנט יאָ הונגעריקער וואָלף גראַסירט אַרום.
דערזען דאָס שעפּסל — אויפן דרייב אַ וואָרף זיך מיט אַ ברומען;
כדי אָבער ס'זאָל אויסזען געזעצלעך און נישט-קרום,
צעשרייט ער זיך: — ווי וואַנט, עזותפנים וויסטער,
די לויטעקייט, דעם בלאַנק
פון מיין געמראַנק
קאלויצען מיט דיין מאַהרע דער פאַריסטער!
פאַר אָט אזאָ מין עזותקייט דיין קאָפּ
איך רייס אַראָפּ!

— אויב ס'איז פון אייער דורכלויכט, וואָלף, ס'דערלויבניש מיר געגעבן,
דערזעגן איך זיך צו מעלדן: שטראָם-אַראָפּ איך שטיי, און הונדערט שפּאַן
פון אָרט וווּ כ'טרינק, צו אייער דורכלויכט איז פאַראַן,
און איר באַוויליקט האָט אומזיסט צו בייזערן זיך, כ'לעבן,
איך קאָן נישט 'שמוצים מאַכן איך דאָס וואַסער אויף קיין האָר.
— קומט אויס — איך בין אַ לינגער גאָר!

דו גאָהנישט, דו! צי איז עס אויף דער וועלט געהערט געוואָרן
אַזאָ מין עזות! איך דערמאָן זיך — זומער פאַראַיאָרן
האַסטו, אָט דאָ טאָקע, מיט עפעס מיך באַטרעטן גראָב:
דאָס איז מיר, ליבער, נישט אַרויס פון קאָפּ!
— זייט מוחל, כ'בין אַ יאָר אַ סגאַפּס קוים אַלט, נישט מערער, —
דאָס שעפּסל זאָגט. — איז דאָס געווען דיין ברודער אויף געוויס.
— איך האָב קיין ברודער נישט.

— אַ גוטערברודער, 'צי אַ קרום — איז;

כקיצור, עמעץ, וואָס צו דיין משפּחה קער ער.
סיי איר אַליין, סיי אייערע — די פאַסמעכער און הינט,

איר ווינטושט מיר זאלהאם ביזו טאגהטעגלעך
 און שאַדנט מיר ווו נאָר און ווען ס'איז מעגלעך;
 נה, כ'וועל זיך איצט מיט דיר צעדעכענען פאַר יעדנס זינד!
 — אַך, וואָס בין איך דאָ שולדיק?

— שווייג! דו האָסט מיר שוין דערעסן,
 מיר פּעלט קיין צייט נישט מער, ווי נאָר צו פאַרשן דייע זינד!
 ביסט שולדיק שוין מיט דעם זאַליון, וואָס הישק כ'האָב צו פרעסן. —
 געזאָגט — און 'שלעפט דאָס שעפּסל צו דעם טונקלען וואַלד געשווינד.

גענדז

עס האָט אַ פּויער מיט אַ לאַנגער לאַזע צום פּאַרמייפּן
 אַ הערטל גענדז אין שמאַט אַרײַן געפירט
 און, וואָס אַן אמת, זיי טראַקטירט —
 מע קאָן נישט זאָגן העפלעך וכשוסיאופּן:

ער האָט נאָך פּהיון אױפּן יאָרמאַרק זיך געזאָגט
 (און ווען עס גייט אין אַ פּאַרדינסטל פּון אַ גראַשן,
 איז נישט בלויז גענוג, נאָר מענטשן ווערן אויך געדראָשן).
 יאז ס'איז דער פּויער שולדיק וואָלט איך נישט געזאָגט.

נאָר זיי, די גענדז, נאָר אַנדערש טראַכטן,
 און פאַר פּאַרבייטייער זיי ישרייען אױם
 און זידלען אױף אַ קול אַן אױפּגעכראַכטן

דעם פּויער: — ווי ס'איז אַנדזער אומגליק גרויס!
 דער פּויער — דורכטאַנד אונדז פּלאַגט ער,
 ווי כלומרשט פּראַסטע גענוג אונדז יאָגט ער;
 און דאָס באַרעכנט נישט דער תּם.

יאז ס'בדד איז מתויב ער אונדז אָפּצוגיבן,
 יאז אונדזער יחוס ציען מיר פּון יענעם גענוגן־שטאַם,
 וואָס אױם צו דאַנקען דױם אַמאָל איז גאַנץ געבליבן;
 מע פּראַוועט דאָרט, אפילו פּויער־טעג ל'כבוד זיי!

— און זיי זאָלן ווילט אױסגעצױכנט ווערן איר, ווי איך פּאַרשטיי? —
 זיי פרעגט אַ דורכטייער.

— די אבות אונזערע... —

— דאָס וואָר איז,

איך ווײס, געלײענט אלץ, נאָר, מאַכט מיר קלאָר עס,
א וואָסער נױז האָט איר געבראַכט? וכ'פאַרשױט עס קױם.
— אַדאַמק די אַבות אונקױערע געבליבן נאָמץ איז דױם.
— נו, יאָ. נאָר איר וואָס האָט איר אויסגעטאָן געראָמט?
— מיר זעלבסט? נאָר... גאָהנישט.

— וואָס זושע האָט איר פאַר א ווערט?

די אַבות — לאָז זיי רוען אין דער וועלט פון יאָמאָס,
דער כבוד זיי טאַקע געהערט;
און איר, זידידן, טױנט בלױז אויף געבראַמט.

מע וואָלט געקאָנט דעם משל אויפֿקלערן נאָך מער —
נאָר אויפֿרייצן די געטוד? ווער טוט אזעלכעס, ווער?

דער וואָלף אויפֿן הינטרהויף

א וואָלף איז צױן אַ שאָפֿן־שטאַל בײַמאַכט געלאָפֿן,
נאָר אין אַ הויף פֿון הינט אַרױנגעטראָפֿן.
טוט פֿלוצעם זיך אַ הױב דער הינטישער דער כאַנצער הויף.
די הינט, דערשפּירט אַזױזאָ נאָנט דעם מערדער־יונג דעם גרויען,
זיך היסן צו געשלענגן און פֿאהנייען זיך אין וואָיען.
— אַ גנב, יאַטן! — ליאַרעמען די הינט־דינער אין לויף;
די טויערן פֿאהריטלט ווערן באַלד דערויף;
אַ רגע, און דער הינטרהויף — ווי אַ גיחנום ברענט ער.
מע לויפֿט: מיט אַ דאָבינקע ווער,
אַ צווייטער — מיט געווער;
מע שרייט: — גיט שױער! שױער ברענגט אַהער!
מע ברענגט. מיין וואָלף דריקט צו זיך אין אַ ווינקל, אַ דערקענטער;
מיט שטױרע־דיקע צױן און אויפֿגעשטעלטע האָר
אַט, פֿרעסט ער, האַכט זיך, מיט די אויגן אלע אויף און נאָר;
נאָר באַלד באַנעמט ער —

ער שטייט נישט פאר קיין משערעדע אין פעלה,
 ער ווערט פאר אלע שאף יארן געשטעלט,
 און ס'האט זיך אונדזער ביטרער העלד
 אריינגעלאזט אין פרידלעכע געשפרעכן
 און אָנגעהויבן: — פריינד! צו וואָס דער טומל און יאָרד?
 איך בין צו אַיך געקומען, אַ לאַנגאַניקער ירד,
 אויף פרידן, נישט די פריינדשאַפט צו צעברעכן;
 אַט לאַמיר אַיינשטעלן אַן אַלגעמיינעם שלום, פריינד!
 נישט בלויז איך וועל נישט משעפען היגע שעפּסן שוין פון היינט,
 כּיבין גרייט אַפילו גרוישען זיך מיט יעדן זיער פיינד,
 און מיט אַ וואָלפּן־שבוּעה איך באַשטעטיקן, ווי באַלויבן,
 אז איך... — הער אויס אַקארשט, ירד, —
 ישאַנט אַיבער אים דער יאַמלער אינדעחמיט:
 ביסט גרוי שוין, איך אָבער בין ווייס שוין און געניט,
 איך קאָן די וועלפישע טאַמור פון לאַנגע צייטן,
 און ס'איז דערום מיין מנהג: וואַסאַלעווען די קעל,
 און פאַרן גלויבן זיך מיט וועלף זיך כאַפן שנעל
 אַראָפּשינגן פון זיי די פעל. —
 און טוט אַ לאַז אויף אים די הינט פון אלע זייטן.

אי. קראשיצקי

אינגאנצוי קראשיצקי איז איינער פון די בארימטסטע פוילישע פאעטן און געלערנטע פון 18-טן יארהונדערט.

אינגאנצוי קראשיצקי איז געבוירן געווארן אין א פארקארעמער שליאכטי שער פאמיליע אין יאר 1735. ער איז געווען א פעיק ינגל און זיך גוט געלערנט.

ווען זיין פאטער איז געשמארבן, איז ער אלט געווען נישט מער ווי 10 יאר. דערנאך האט אי. קראשיצקי געוווינט אין ווארשע און געווען דאָרט א באַרימטע פּערזענלעכקייט. אין יאר 1766 האָט ער אָנגעהויבן צו זיין טעטיק אויפן געביט פון ליטעראַטור. האָט די ערשטע צייט האָט ער זוייניק געדרוקט, זיינען ישׂוין אָבער זיינע משלים און סאטירעס שטארק פארשפרייט געווען אין כתב-יד. שפעטער האָט אי. קראשיצקי אָפּגעדרוקט אַ ריי ווערק. פון קינסטלערישן שטאַנדפּונקט איז דאָס בעסטע פון זיינע שאַ פונגען — די משלים. קראשיצקי האָט זיך אין זיי אָפּגערופן אויף די נויטן פון דעם פוילישן פאָלק און די צייטלעכע פאָליטישע געשעענישן פון דעם לאַנד. זיינע משלים האָבן געלערנט קינדער און יוגנטלעכע, פונקט ווי זיינע סאַטירעס זיינען פּלייסיק געלייענט געוואָרן פון דערוואַקסענע און עלטערע.

אין יאר 1801 איז אינגאנצוי קראשיצקי געשמארבן.

דער טינמער און די פערדער

עס האָבן זיך צעקריגט דער טינמער מיט דער פערדער:
— ודעם פרישן בוך האָבן איך געשריבן! — האָט געמענהט יעדער.
אויף דעם איז אָנגעקומען דער מחבר און צעלאַכט זיך...
אזעלכע טינמערס, פערדערס זיינען דאָ א סך, מיר האַלט זיך.

דער בושל, די פיש און דער ראַק

שוין אַ ביסל בלינד און לאַס געוואָרן,
ווי עס ישׂוקט זיך אויף די אלטע יאָרן,
און נישט קאָנענדיק קיין פיש מער פאַנגען,
איז דער בושל מיט אזא מיין כיסדע וועג געגאַנגען —
צוגעקומען צו די פיש און אינגעדרימט אַנטשיידן:
— הייט זיך! ס'זיינען אויף איך ליידן. —
זיינען גערן גלייך די פיש זיך צו דערוויסן,
וואָסער שרעק זאָל שטערן זיי די רונ געניסן.
— נעכטן, פאַרן אויפפאַנג פון די שטערן,
איז מיר אויסגעקומען פון די פישער הערן:
„שוין־זשע איז עס נייטיק זיך אזויפיל מיען —
כאַפן אויף אַ ווענטקע, אָדער געצן זיען?
בעסער ס'וואָסער פונעם סטאַוו אַרויסבאַקומען
און מיט הוילע הענט — די פיש פאַרנומען!
ס'וועט זיי באַלד אַרומכאַפן אַ שרעק מסוכן,
ווי דער סטאַוו וועט ווערן טרוקן.“
ברעכן אויס די פיש מיט אַ געווייך, און ווידער
רעהט דער בושל: — איך באַדויער אייער אומקום, ברידער,
נאָר מע קאָן די צהה נאָך פאַרלויפן. איך וואָלט האַטן,
אז מע זאָל איך עהמען אַנדערשזוון באַשטאַטן.
ס'איז אַ צווייטער סטאַוו נישט ווייט פאַראַגען,
זאָלט איר באַלד אַהין אַריבערקלייבן זיך פון דאַנען;

כאָמט עס וועט דער ערשמער טרוקן בלייבן,
 וועט מען פונעם צווייטן אייך נישט טרויבן.
 — טראַגזישע אונזר אַרומער, — בעטן זיך די פיש דערשיטערט.
 און דער בושל' האָט מכלומדשט אויף געציטערט,
 און געלאָזט זיך פאַר דער זאך געוויינען —
 זיך געשמעלט זיי ודינען.
 זיי גענומען מיט אַן אָגשמעל' טראַגן מיטן שטאַבל,
 און זיי איינעם נאָכן צווייטן אויפגעפרעסן נאָבל.
 ערשט האָט אים פאַרנלוסט זיך אויך פאַרוויבן האַמערס.
 איינער, זעענדיק — דער בושל טראַגט אים צו די קשאַקעס
 און זיך אָנגעשטויסן: אַט-אַ נעמט ער און פאַרציקט אים —
 טוט אַ זאָפּ אים פאַרן גאַרל און דערשטיקט אים.
 ס'פאַלט דער בושל טויט. אַזוי, רב פעמער,
 אָפט געשעט עס מיט פאַרעמער.

דער מענטש און דאָס מלבוש

איינער נעמט אַ רוט דאָס מלבוש אויסצושטויבן.
 ס'מלבוש, זעענדיק דעם בראַך, האָט שרייען אָנגעהויבן:
 — אָפּצודאַנקען האַסטו עס אזא זכרון?
 מענטש! גייסט שלאָגן דעם, וואָס פּוצט דיך לאַטנע יאָרן?! —
 זאָגט דער מענטש: — נישט שלאָגן, בלויז דיך אויסצושטויבן מיין איך,
 האַסט פאַרשטויבט זיך נעכטן, וויל דו מאַכן ריין איך.
 זיירזשע מוחל, כאָמט דער אופן איז נישט איינגענומען:
 בלייבסט דאָך שמוציק, אויב נישט שלאָגן; זאָל דו וויל באַקומען!

צוויי משערעפאכעס

עס האָבן משערעפאכעס צוויי פארמאסטן זיך אין לויפן,
די כוחות אין געוועט געפטרט אויפן בעסטן אופן.
זיי זיינען נאָך קיין האַלבן וועג נישט דורכגעקאָפּן,
און — שוין אַוועק די צושוייער, די ריכטער געקאָפּן.
— נו, מאַכט שוין בעסער זשאָנס, — זאָגט צו זיי אַ שוואַרץ פון ווייטן:
און אידער לויפן, לערנט קודם, ווי מע גייט באַ לימטן.

דאָס עכברל און די מאַמע

עס האָט אַן עכברל געלונכט די קאָץ און גוט געפילט זיך:
— די קאָץ איז איינע, מאַמע, מיט אַ מויל ווי פּוילן זי שפּילט זיך!
— ס'איז פאַלשע פרומקייט, — האָט די מאַמע זיך געגומען בעסן:
ס'איז דער דער גרעסטער אַכזר, ווער עס צערמלט בעתן בייסן.

אַדאַם מיצקעוויטש

וועלט-באַרימטער פּאָעט,
קלאַסיקער פּון דער פּוילישער ליטעראַטור
געבוירן אין יאָר 1798
געשטאַרבן אין יאָר 1855

פּרײַנד

קיין וואָרע פּרײַנדשאַפט איז אין לעבן היינט שוין נישט פאַראַנען.
אַ לעצטער ביישפּיל איז באַסקאַנט מייר פּון דעם קרייז אָשמיאַני.
ס'האַט לייעשעק זיך מיט מיעשעקן באַפּרײַטדעט: דאָרט וווּ איינער,
איז אויך דער צווייטער; מיינט איז דינס; און — מייר זאָל זיין פאַר
דייגע ביינער!

אַ ניסעלע געפונען — האָט מען וועגן זיי דעחציילט זיך —
איז מיט זיין יאָדער גלויך אויף גלויך געטיילט זיך.
בקיצור, פּרײַנד אַזעלכע, קאָן מען זאָגן,
זוי ס'וואָלט אין זיי דאָס זעלכע האַרץ געשלאָגן,
און איין נשמה וואָלט זיי פאַרמאָגן.
נאָר איינמאָל, ווען זיי גייען אין אַ וואַלד שפּאַצירן,
און וועגן זייער פּרײַנדשאַפט רירנדיק אַ שמועס פירן,

וואָס מישט זיך מיט די קולות פון קוקאווקעס און וואָרדאַנעס,
 טוט פלוצעס הינטער זיי אַ ברום אַ חיה מיט סמנות.
 מיין ליעשעק — אויף אַ דעמב, און ווי אַ פיקתאַלץ שפּרינגט ער.
 און מיעשעקן, וואָס קאָן נישט די מלאכה, וואָס בלייבט איבער
 צו טאָן? ער שטרעקט די הענט און בעט זיך: „ליבער!“
 נאָר ס'איז זיין ליבער אויפן שפיץ שוין, דורך די בלעטער ווינקט ער.
 ס'באווייזט נישט מיעשעק צו פאַרמרוזשען פעסט די אויגן,
 און ווערן בלאַס, און אויפן פנים פאַלן אויסגעצויגן,
 ווי ס'נעמט דער בער באַמאָפן אים: יאַ מויטער פּלאָקן;
 באַשמעקט ער אים און, לויט זיין אהאַמאָז דעם שלעכטן
 פון לייט, וואָס האָבן זיך אויף מויט דערשראָקן,
 באַשליסט ער — ס'איז אַ ברענגן שוין נישט פון נעכטן.
 ער ברומט און גייט אַוועק מיט עקל צו זיין וואַלדגעלעגער —
 אַ בער אַ לימווין איז נישט טועם פון קיין אַלטן פּער.
 ערשט איצט האָט מיעשעק אויפגעלעבט.

— ביסט שוין געווען אַ מויטער, —
 אים זאָגט זיין פּריינד: אַ נס — ער האָט זיך נישט צעדראַפּעט.
 וואָס האָט ער לאַנג אזוי עס איבער דיר געסאַפּעט,
 זיי אויפן אויער אַ טעהווימניש דיר פאַרמרויט ער? —
 און מיעשעק ענטפּערט: — יאָ. אַ ווערבל פון אַ בערן-נאָרע —
 „א וואָרן פּריינד דעקענט מען נאָר בעת אַ צחה.“

לייט אין פּרייען פעלד

עס האָבן לייט געבויט אַ הויז אין פעלד אין פּרייען —
 פּוטווייטן קריגן סאַוועס זיך מיט פרעש און שרייען.
 אַ סאַווע זאָגט: — דאָס בויט מען דאָרט פאַר מיר די דירות.
 יאַ פּחאָש צעגענעצט זיך: — פאַר מיר! מע בויט פאַר מיר עס!
 די מענטשן זאָגן — ס'פלעגן זיך אין תּחכות האַלטן
 די סאַוועס, און די פרעש — אין פּוילע ווענט און שפּאַלטן:
 און מיר — אַ ריינעם דיל און נייעם דאָך מיר בויען,
 איז ווער וועט סאַוועס, פרעש אַן אָרט דאָ אַנגעטרויען!

גאטהאלד לעסינג

גרויסער דיוטשער דיכטער און קריטיקער
אומדערשראקענער קעמפער קעגן אומטאלערעניץ
און אנטיסעמיזם
געבוירן אין יאר 1729
געשטארבן אין יאר 1781

א ראב, וואָס האָט נאַכגעמאַכט אַן אַדלער

געהערט האָט ערגעצווו אַ ראב,
אַן אַדלערס זיצן אָפּ
אַ קיילעכיקן חודש אויפן ברען.
— איצט ווייס איך שוין, — האָט זי געטהאָט:
פאַרוואָס די קינדער, וועלכע זיי געבערן,
פאַרמאָגן אַט אַזאַ מין שוואַרצע מאַכט
ביים פליען
און קאָנען זעען ווייט איז ביז די שטערן. —
אוי, נאַכגעמאַן דער אַדלערשער מעכאַדע,
האַט זי מיט גרויס התמחה
געברייט אַ חודש צייט, געשוויצט און זיך געמאַטערט

(האָט שיר האָס לעבן נישט דעהבוי געפטרט).
 נאָר אויסגעלאָזט האָט זיך אַ פּוסטער חלום:
 אַנשטאָט אַן אָדלער־דור
 אַרויסגעטראָבן איז פּון אירע איער בלוז אַ פּאָר
 פּאַסקוהנע דאָבן־מנווילים.

לעוו ניקאָלאַיעוויטש טאָלסטאָי

געניאַלער, וועלט־באַרימטער רוסישער שרײַבער און דענקער
 געבוירן אין יאָר 1828
 געשטאַרבן אין יאָר 1910

דער הירש

דער הירש איז צוגעגאַנגען צום טייכל זיך אַנטרינקען. ער האָט זיך דערזען
 אין וואַסער און געפרייט זיך מיט זיינע הערנער, ווי טרויס און צעצווייגט
 זיי זיינען. און אויף די פּיס האָט ער אַ קוק געמאַן און געזאָגט:

— די פיס מיינע זיינען מיאוס און דין.
מיטאמאל איז ארויסגעשפרונגען א לייב און זיך געווארפן אויפן הירש.
דער הירש האָט זיך געלאָזט לויפן איבערן בריווען פעלד. ער איז געלאָפן
און ארויף און א וואַלד. ער האָט זיך פאַרפלאַנטערט מיט די הענגער אין
די צווייגן, און דער לייב האָט אים געכאַפּט.
ווען דער הירש האָט געהאַלטן ביים אומקומען, האָט ער געזאָגט:
— אָט א נאַר איך בין! די, וואָס איך האָב געהאַלטן פאַר מיאוס און דין,
האָבן מיך געראַטעוועט, וואָן צוליב די, מיט וועמען איך האָב זיך געפּרויט,
קום איך אום.

די קוואַקע און די הינדעלעך

א קוואַקע איז אויסגעזעסן אירע הינדעלעך און נישט געוויסט, ווי אזוי
זיי אָפּצוהיטן.
— קרויכט אַרײַן צוריק אין דער שאַלעכץ, איך וועל מיך זעצן נעבן איך
אזוי, ווי כ'בין פריער געזעסן און וועל איך היטן.
די הינדעלעך האָבן געפאַלט, זיי זיינען געקראַכן אין די שאַלעסצן, אָבער
נישט געקאַנט אַרײַן און בלוין די פליגעלעך זיך צעקנויטשט. דעמלט
האָט אײַן הינדעלע געזאָגט צו דער מוטער:
— אויב מיר וואַרפן שטענדיק בלייבן אין דער שאַלעכץ, וואָלסטו בעסער
אונדז נישט אויסגעזעסן.

דער מוק און דער לייב

א מוק איז געקומען צו פליען צום לייב און האָט געזאָגט:
— וווּ מיינסט, דו ביסט שטאַרקער פאַר מיר? ס'הייבט זיך נישט אָן!
עוואָס פאַר אַ גיבור ביסטו, וואָס דו דראַפעסט מיט די נעגל און ביסט
היך מיט די ציין? אזוי שלאָגן זיך אַרום די ווייבער צווישן זיך. איך
בין שטאַרקער פון דיר. ווילסט, קום זיך שלאָגן.

און דער מוס האָט זיך צעזשומעט און אָנגעהויבן בייםן דעם לייב אין די נאָכעמטע באַקן און נאָז. דער לייב האָט זיך געשלאָגן מיט די לאַפּעס איבערן פנים און זיך געריסן מיט די נעגל. ער האָט זיך צעריסן ביז בלוט דאָס פנים און געבליבן אַן כוח.

דער מוס האָט זיך יעזשומעט פון פרייד און איז אַוועקגעפלוין.

דערנאָך האָט ער זיך פאַרפלאַנטערט אין דעם שפּינאוועס פון אַ שפּין, און די שפּין האָט אָנגעהויבן אים זייגן.

האָט דער מוס געזאָגט:

— די שטאַרקע תּיה, דעם לייב, האָב איך מאַויגט, און פון אזא נישטיקער תּיה קום איך אום.

די קראַען און די טויבן

אַ קראַ-האָט געזען, אז די טויבן גיט מען גוט צו עסן, האָט זי זיך אָפגעווייסט און איז אַרוינגעפלוין אין טויבנשלאַק. די טויבן האָבן אין אָנהויב געמיינט, אז דאָס איז אויך אַ טויב און זי געלאָזט. אָבער די קראַ-האָט זיך פאַרגעסן און זיך קראַיש צעשריגן. דעמלט האָבן די טויבן גענומען זי פּיסקן און זי פאַרטריבן.

די קראַ איז צוריקגעפלוין צו די איריקע, אָבער די קראַען האָבן זיך דערשראָקן, יוואָס זי איז אַ נוייסע, און זי איך אַוועקגעטריבן.

פון דער נייער יידישער משל-דיכטונג

ד"ר שלמה עטינגער

שלמה עטינגער איז געבוירן געוואָרן אין וואַרשע אין יאָר 1801 אין אַ לומדישער און סוחרישער משפּחה. זיין פאָטער איז יונג געשטאָרבן. שלמה עטינגער האָט ניד דערליכער דערצויגן ביי זיין פעטער, וועלכער איז פאר יענער צייט געווען אַ פראָגראַדעסיווער מענטש, און ער האָט אים געגעבן אַ וועלטלעכע דערצויג. ער האָט זייער פרי חתונה געהאַט. נאָך דער חתונה איז ער אוועקגעפאָרן קיין לעמבערג שטודירן. אָנהויב 1830 האָט ער זיך אומגעקערט אַהיים, קיין זאַמאַשץ, און זיך אָנגעהויבן פאַרנעמען מיט מעדיצינישער פראַקטיק. אין דער פריער צייט האָט ער זיך פאַרנומען מיט ליטעראַטור. העם פאַר זיין לעבן איז גאַנטישט געדרוסט געוואָרן פון זיינע ווערק, זיינען זיי אָבער באַקאַנט געווען פון די אַפּשריפטן, וואָס זיינען אומגעגאַנגען פון האַנט צו האַנט. דעם עולם זיינען ישמאַרק געפּעלן געוואָרן זיינע עפּיגראַמען און משלים. ער האָט געשריבן אין אַ ריינער יידישער שפראַך, מיט אַ פינעם פאַלקס-

טומלעכן און מינסטלערישן טייל. דעם סיפור-המעשה פאר זיין משל האָט
ער נאנטלען ביי פּרעמדע משלים-שרייבער, ער האָט זיי אָבער ווי
א מייסטער פּאָרדידישט. און בײַז היינט צו טאָג איז שלמה עטינגער
פאַררעכנט צווישן די בעסטע יידישע משלים-שרייבער. שלמה עטינגער
איז אויך באַוווסט מיט זיין דראַמע „סערקעלע“.

אין זײַנע לעצטע יאָרן האָט זיך שלמה עטינגער פאַרנומען מיט לאַנד-
יוורטשאַפט.

אין יאָר 1856 איז שלמה עטינגער געשטאָרבן.

דער בעלי-הלואה

א בעלי-הלואה איז גאָר און א קוהצער צייט
געוואָרן: א גרויסער אַדיר, א גרויסער לייט.
מיינסטו, אז דורך שאַכערן, גענאָרן און שווינדל-מלאכה?
ניין, ער שווערט בלזשכונות, גאָר דורך גאַמס ברכה.
נו, מוז ער דאָך באַמש גאָט זיין פרומקייט ווייזן,
אז ער האָט כּטחון גאָר שטאַרק ווי איין,
אז גאָט זאָל זיין פרומקייט רעהערן
און אים גאָר מער עשידות באַשערן;
האָט ער מאַקע נישט געזשאַלעוועט קיין געלט
און האָט א גרויס הקורש אויפגעשטעלט.
ווי ער האָט דאָס הקדש פאַרטיק געמאַכט,
איז ער געשטאַנען ביי זיך און געמאַכט,
ווי ער האָט פאַר גאָט און לייט ווצא געווען;
האָט ער זיינס א פּרוינד, א קלוגן יונג, רעזיזען:
— גישט וואָר, — באַרימט ער זיך: עס איז שײן און שײן?
ס'וועלן קענען גענוג אַרעמעלייט אַרײַן?
— יאָ, — זאָגט דער קלוגער יונג: עס איז מאַקע גרויס און שײן,
כאָר איך מײן, עס וועט אַלץ גאָר זיין גאָר צו קליין,
זען עס זאָלן דרינגען די אַלע פאַרשווינען,
וואָס דו האָסט ברלוח געשטעלט, וועלן ווײַנען.

דער שלישי

אויף א סאָסנע און אויף אַ בוך
זיינען געשטאַנען צוויי פּייגל:
איינער האָט געהאַלטן קעז אַ שטיק,
און דער אנדערער אַ בייגל.
דער פּוקס איז געשטאַנען און געאַהרט:
ער וואָלט זייער גערן האָס אויסגענאַרט.
— פּע! — זאָגט ער צו דעם פּון דער סאָסנע:
ווי קאָן מען עסן אַ בייגל נאָך פּאַסנע?
אַ בייגל איז טאַקע גוט אינדערהערן,
נאָר אז מע האָט אַ שטיקל קעז דערצו. —
דערנאָך האָט ער צום אנדערן געשמועסט:
און האָט אים ווידער דעם קעז פאַרמיאוסט:
— קעז, זאָגט ער, איז אַן אומגעזונטע זאַך,
מע טאָר קיינמאַל נישט עסן קיין סך.
קעז איז נאָך גוט, אז מע עסט עס אַ פּיצל,
און דאָס איז דער עיקר — נאָר דאָס שפּיצל.
זייסט איר וואָס איך וועל אייך דעהצוילן?
איר זאָלט אייך ביידע מיט ביידע טיילן.
— ע! זאָגט איבער, איך וויל נישט אזוי,
ער וועט זיך געמען האָס גרעסערע.
— נין, זאָגט דער אנדערער, אוי, אוי!
ער וועט זיך געמען דאָס בעסערע.
— נו, הייבט אָן דער פּוקס צו שמועסן:
איך וויל דערפּון נאָרנישט געניסן;
איך קען איך שווערן,
איך וועל אייערס נישט באַגערן;
איך וויל פּון אייך נישט מין,
נאָר איר זאָלט אויף דעם באַשטיין:
לייגט איר דאָ ביי מיר אַלץ אײן,
און איך וועל אייער טיילער זיין. —
די פּייגל האָבן שוין נישט מער געמאַכט,
נאָר האָבן דעם פּוקס פאַר אַ שלישי געמאַכט.

און ווי עס לויפט א פערד, געשלאגן מיט א שפארן,
יאזוי געשווינד איז זיך מיין פוקס אנטלאפן געווארן
מיט דעם קעז און מיט דעם בייגל
און האט אויסגעלאכט די גארשע פייגל.

צו פארלאזן זיך אויף א דריטן
מעג מען תמיד ווייכן;
עס איז בעסער מיט גוטן
צווישן זיך זיך צו פארגלייכן.

דאָס זעקל

אויס א שטיקל פון א לייזונגן פויעריש קלייד
האָט עמעץ אומאל א קליין זעקל אויפגענייט.
דאָס זעקל האָט אָנגעהויבן צו וואַנדערן
'צווישן מענטשן, יפון איינעם צום אנדערן,
'ביז עס איז אַרײַנגעקומען אין דער האַנט
'פון אַ רייכן סוחר, אַ גרויסן שפּעקוליאַנט;
דאָ האָט מען עס אָנגעשיט ופּול מיט געלט
און עס אין קאַסטן אַרײַנגעשטעלט.
נישט ווייט פון דעם זעקל, אַקעגן,
'נאָר אין אַ באַזונדערער פּאַך,
'איז אַ קליין זיידן בייטעלע געלעגן
'איך מיט געלט, אַבער נישט קיין סך.
דאָס זעקל הייבט זיך אָן ביים בויך צו גלעטן
און אויס דעם בייטעלע געבעך זייער צו וואַפעטן:
— דאָ זעטט נאָר צו פון אַן עזרת־פנים אַ יושר!
'דו אַביון! ווי קומסטו יצו ליגן לעבן אַן עושר?
'ווי קאַמסטו זיך נאָר פּאַרעלייכן,
'דו אַרעמאָן, צו מיר, דעם רייכן! ?
האַסט אַפּשער דיין אייגנטום בויזנט גילדן,
און ווילסט נאָר, איך זאָל דאָס פון דיר דולדן

און דאָס לינדן טון דיר,
 זאָלסט לינגן לעבן מיר?
 דאָס בייטעלע האָט זיך נישט געוואָלט קריגן
 און האָט ליבער דעם זעקל גאר געשווינגן.
 אַמאָל איז אָבער געקומען אַ צייט,
 זוי עס קומט אַפּטמאָל אויס ביי לייט,
 און ווי עס ווירעט זיך וואָס אין דער וועלט,
 אַז ביינע זיינען געבליבן גאר אַרעם, און געלט.
 איצט האָט מען האָט זיידענע בייטעלע גענומען
 און עס באַהאַלטן אין קאַסטן אַריין;
 און דאָס זעקל איז ווידער צו דער מדרגה געקומען —
 צו דער, וואָס עס פלעגט פריער צו זיין.

דער מיך צו, ברודער! קוק נישט אויף געלט;
 יחוס-עצמו איז דאָס בעסטע אין דער וועלט;
 בעסער אַ געמיינער מאַן, אַבי אַ לייט,
 וואָרן לימונגט איז אַ סך ערנער ווי זייד.

דער גילדן

אַ קינדלעך שיין באַנקצעטל,
 געמאַלט גאָר ווי אַ פּאַרטערעטל,
 קריגט זיך מיט אַ גילדן אַ ווייסן,
 אַ גרויסן בעלגאווה און אַ כעסן.
 דער גילדן איז גאָר פאַר צאָרן
 און זיער בלינד געוואָרן:
 — וואָס איז דאָס מיט דיר און די גרויס? —
 שרייט דער גילדן גאָר שרעקלעך ביזן:
 וואָס פאַהגלייסטו אַלץ דורך מיט מיר?
 דו ביסט האָך פאַרט גאָר אַ פאַפּיר,
 און ווער איז געווען דיין מאַטע?
 אַ פּראַסע שטיקעלע שמאַטע. —

דאָס מאַנקעטל לײַט אויף אײַן אָרט
 און ענטפערט אים נישט קײַן בײַז וואָרט.
 נאָר אַ העטרל איז צוגעקומען
 און האָט זיך דערפאַר אָנגענומען:
 — וואָס, זאָגט ער, זײַן מאַטע וואָס געווען,
 האָט איז פאַרביי, דאָס איז שוין געשען;
 דאָס אָבער וואָס ער איז אַלײַן
 דאַרמסטו, ברודער, צו פאַרשמוין.
 וויצט איז ער אַ סך מער לײַט פֿון דיר,
 כאַטש ער איז נאָר אַ שטיקל פּאַפּיר!

ווערטס, מײַנע ליבע לײַב,
 לײַנטס דעם יחוס אין אַ זײַט
 יאָן האַלטס דאָס אײַנע פּאַר שײַן:
 דאָס וואָס דער מענטש איז אַלײַן!

דער חזיר, די שאַף און די ציג

אַ פּויער האָט אין שטאָט אַרײַן געפירט
 אַ שאַף, אַ חזיר און אַ ציג צו פאַרקויפֿן
 און האָט קײַ מיט אַ שנור צוזאַמגעשנידט,
 זײַ זאָלן אויף דעם וועג נישט קענען אָנטלויפֿן.
 איבער דעם גאַנצן וואָגן אין דער ברויט
 איז זיך געלעגן דער חזיר צעשפּרײַט,
 און פאַר דער שאַף געבעך מיט דער ציג
 האָט אַ ווײַנקל אויך געמוזט זײַן גענוג.
 און כאַטש זײַ האָבן געהאַט אַ שלעכט אָרט,
 האָבן זײַ פאַרט גאַרנישט גערעדט קײַן וואָרט;
 זײַ זײַנען געווען שטיקל, געשוואַגן.
 נאָר דער חזיר האָט זײַער געשריגן;
 ער האָט גערעפצט און געקוויטשעט,
 געשוואַדגאַטשעט און געהיטשעט,

בלייך מע וואָלט אים ביי די אויערן געמאָרגעמ,
 אָדער נאָר מיט הונדערט פאַלקעס געהרגעט.
 די שאַף מיט דער ציג גיבן אַ פרעג:
 — וואָס שרױסטו, חזיר, דעם גאַנצן וועג?
 עס איז כ'לעבן אַ חרפּה, אַ שאַנד,
 מע לױפט זיך פֿון נאַלע זױטן צוגאַנד;
 אדרבא, מאַמער קאַנסטו אונדז וואָגן,
 מיט וואָס דו האַסט פֿון אונדז מיין צו קלאָגן.
 — אוי, — שרױט דער חזיר: וואָס פֿאַר אַ פֿאַרגלייך!
 אוי, ווי קאַנט איר פֿאַרגלייבן מיך צון אייך?
 איר ביידע מענט אייך נאָר דוים זיצן,
 איר קענט דעם באַלעבאַס ביים לעבן ניצן;
 דו וועסט אים מילך, און ער — וואָל געבן,
 וועט ער אייך אַוואַהי לאָזן לאַנג לעבן.
 איך אָבער, פֿאַרשינצטערט איז מיין נױט;
 איך קאָן אים ערשט ניצן נאָך מיין טױט,
 וועט ער אַוואַהי זיך גאַרנישט פֿאַרווױלן,
 נאָר וועט מיך הױסן אויף דער שטעל קױלן.

קאָרנע לײט און חזירים
 זײַנען אַ פֿאַר תּחברים;
 מע האַט פֿון זײַער גוטס
 ערשט נאָכן טױט אַ גױ.

א. ב. גאטלאבער

אויבער פון די אנהענגענסטע משכילים-שרויבער. געבוירן אין רוסלאנד אין יאר 1811. געשטארבן אין יאר 1899

ווי די חיות האבן אויסגעקליבן אַ מלך

ווי די חיות, האָבן אַ מלך געדארפט,
האָט זיך תיכף דער אויול די ציין געשאַרפט:
— איך! — האָט ער: בין צו דער מלוכה געבוירן,
ווייל איך האָב לאַנגע אויערן.
ווייס איך? דוכט זיך, ווי מיר געפעלט,
איז קיין גרעסערע מעלה נישטאָ אויף דער וועלט.
ווער עס קאָן צום ווייטסטן דערן,
דער דארף אוואַרן מלך ווערן.
— ניין! — רופט זיך אָן צוון אים דער בער:
אויב דו האָסט נישט קיין מעלה מער,
נאָר וואָס דייע אויערן זייגען לאַנג,
נייזשע, איך בעט זיך, גיי דיר דין לאַנג,
וועסט נישט זיין קיין מלך ביי אונדן,
לאַנגע אויערן איז נישט קיין קונץ!

איך וועל דיר זאגן דעם אמת אינגאנצן —
 מ'לך קארפ היין זו ע ר ע ס ס א א נ ט א נ צ ו !
 — שא! מוט אינמיטטהענדען א קלאפ
 א שיינדגעהערטער, בארדאטע זאפ:
 א בארד מיט הערנער — אָט דאָס איז אַ זאָך!
 אַזעלכע חיות זיינען נישטאָ קיין סך.
 איר זאָלמ, ליבע חיות, אויס מיר נישט לאַבן,
 מיר אליין דערפֿט איר פֿאַר אַ מ'לך מאַכן.
 — לאַנגע האָר, קורצער שבל, —
 רופֿט זיך אַן: די קאָפּ מיט אַ שמיכל:
 נישט אין דער באַרד ליגט דער בוח,
 דער עיקר איז דער שבל, דער מוח,
 און האָס פֿאַרמאָג נאָר איך אליין,
 אַזוי ווי איך בין מיר דאַכט זיך אליין.
 — האַוו, האַוו! — הייבט אָן שרייען אַ הונט —
 און די קאָפּ איז אַנטלאָפֿן געשווינד:
 איך בין דער הונט — הייבט ער אָן צו זאָגן,
 וואָס איך האָב מיר פֿון אייביק אָן נאָר יען קלאָגן,
 איך בין אימלעכן געטריי מיט דעם מאַטען לעבן,
 און מיר וויל מען אַפֿילו קיין שטיקל ברויט נישט געבן.
 נאָר איך בין צופֿרידן מיט מיין שטאַנד
 און אַמטשעפֿע נישט קיין פֿליג אויף דער וואַנט.
 — ניין! — זאָגט דאָס פֿערד: איך וואָלט גערן געשוויגן,
 איך קאָן אָבער נישט ליידן, אַז מע זאָגט אַ ליגן.
 נאָר אָפּ אַ נאָר, אָבער נישט דעם קלוגן,
 אימלעכער ווייסט, אַז אַ הונט כאַפֿט פֿליגן.
 — נו, פֿטור, — ענטפֿערט דער הונט:
 אַז ליגן איז אויך אַ זינד?
 צום דאַנק האָסטו מיר פֿאַר אַ לינגער געמאַכט,
 דערפֿאַר וואָס איך היט דיך פֿאַר גנבים אַ גאַנצע טאָכט.
 — אַ שיינעם דאַנק דיר, מיין טייערער ווענטער! —
 רופֿט זיך אָן דאָס פֿערד מיט געלעכטער:
 קאַנסטו נישט וויסן וואָס מיר קומט אַרויס,
 אַז איך שטיי ביים באַלעכאַס, אָדער ביים טנב אין הויז?
 ביידע ליבן מיר נאָר האָבער און הוי,

און זוער עס שמייסט מיך — מוט מיר אלץ וויי. —
 דאָ דעהזעט מען אַ לייב אַ שיינעם זיך שטעלן.
 אין אויגנבלויק איז ער אלע געפעלן.
 ער האָט אַ גענעץ געטאָן און אַ בליץ מיט די אויגן
 און האָט זיך די גלידער אויסגעצויגן,
 און מיטאמאל האָט עס געטאָן אין וואַלד אַ קלונג,
 און אלע היות, ווי מיט איון צונג,
 האָבן געשריגן זייער פרוילעך:
 „יהי המלך! יהי המלך!“
 דער לייב זאָל לעבן, דער קיניג פון וואַלד!“
 און אלע האָבן אנידעהגעקוּט באַלד
 און האָבן געשווירן און געפרייט זיך דעהיי
 דעם לייב דעם מלך צו זיין געטריי. —
 אויפן לייב האָט זיך קיינער נישט צו קלאָנגן...
 אַבי ער האָט נישט קיין הונגער אין מאָגן.

אַזוי גייט עס אין דער וועלט תמיד ביי לייטן:
 מעלות שיטן זיך פון אלע זייטן,
 איטלעכער זאָגט, ער קאָן אַלצדינג,
 איטלעכער וויל זיין אַ ווילער יונג,
 אַז עס קומט אָבער אין אַ נויט, אין צרות,
 טויגן זיי אלע אויף אַפּרות.

דער אַרעמער עושר

„ניצט עס עפעס, לאַמיר זיך נישט גארן,
 צו זיין אַ נמיד און תמיד צו דארן,
 נאָר דאָס געלט צוגנויפצושארן?
 און צו וואָס? שטאַרבן און לאָזן געלט,
 אַבי זיך זאָנמוישען אויף דער וועלט,
 און נאָך דעם מייט נאָך פון לייטן
 די גרויסע חרפות און בושות צו האָבן,

מע זאָל אויפן קבר מיט די פינגער טייטן:
 „אַט דאָ ליגט דער הונט באַגראָבן!“ —
 ניין, ווען גאָט זאָל מיר באַשערן עשירות,
 וואָלט איך נישט געוואָלט עמעס קיין געלט אַ סך,
 און וואָלט געווינט אין מיערע דירות,
 און וואָלט געוויזן, אז איך בין רייך,
 איך וואָלט מיר תמיד סעודות-פורים געמאַכט,
 און וואָלט געלעבט און וואָלט געלאַכט.
 איך וואָלט מאַסע, פארוואָס נישט, כלעבן,
 די אַרעמעלייט אויך געגעבן.“ —
 אזוי שמועסט אַמאָל אַ קבצן, הונגעדיק און קראַנק,
 לינגדיק אין אַ שטיבל אויף אַ האַרטער באַנק.
 און ווי ער רעדט אזוי צו זיך אליין,
 דערזעט ער פֿלוצעם עמעסן שטיין,
 אַ טייל זאָגן אַ בישופּמאַכער,
 אַנדערע מיינען נאָך גלייכער,
 אז דאָס איז מאַסע דער רוח געווען:
 — ייד, ווילסטו, — זאָגט ער: רייך ווערן,
 איך וויל דיר העלפֿן גערן.
 כעס דאָס ביימעלע, קוק נאָר אַהער,
 איין רענדל איז דרינגען, נישט מער,
 נאָר אז דו וועסט עס אַרויסשאַרן,
 וועט שוין דאָרט אַן אַנדערס אַרן.
 דו קאָנסט אזוי שאַרן נאָר פאַמעלעך,
 ביז דו וועסט ווערן רייך ווי אַ מלך.
 נאָר דאָס באַשווער איך דיר ביי דיין לעבן,
 דו וואָלט דערפֿון נישט אַ רענדל אויסגעבן,
 מענסט אַפילו ווי אַ מלך זיין רייך,
 ביז דו וועסט נישט דאָס ביימעלע אַרויסוואַרפֿן אין טיך. —
 ער האָט אָפּגערעדט און איז פאַרשווונדן,
 און דער קבצן האָט דאָס ביימעלע אויפגעבונדן.
 פאַר שומחה אין אים שיר די נשמה אַרויסגעפֿלויגן,
 ער האָט נישט געלייבט זיינע אויגענע אויגן.
 ביי זיך אין האַרצן האָט ער געטהאָכט:
 ווער ווייסט? אפשר האָט זיך מיר נאָר אזוי געדאַכט?

נאך ווי באַלד ער האָט דאָס רענדל אַרויסגענומען,
 האָט ער שוין געזען אַ גוטן סימן,
 אז דאָס איז נישט קיין חלום, נישט קיין ליגן,
 אין בייטעלע איז שוין אַן אַנדערס געליגן.
 ער נעמט אַרויס דאָס אַנדערע געשווינד,
 און פֿרויט זיך ווי אַ קליין קינד,
 עס ליגט שוין דאָרט אַ רענדל ווידערזאָגל,
 און אזוי ווייטער, גאָר אַן אַ צאָל.
 „נאָ, בראַכט ער, היינט וועל איך אַלצדינג פֿאַרנעסן,
 איך וועל שוין היינט נישט מרינקען, נישט עסן,
 איך וועל אָנשאַרן ביז מאַרגן רענדלעך אַ סך,
 מאַרגן וועל איך שוין זיין זייער רייך,
 איך וועל שוין מער קיין געלט נישט דאַרפֿן,
 וועל איך דאָס בייטעלע אין מיך אַרויכוואַרפֿן.
 רעמלט וועל איך שוין קענען רידן פֿונעם געלט,
 און וועל אָנהייבן צו לעבן אויף דער וועלט!“
 די גאַנצע נאַכט
 האָט ער די צייט פֿאַרבראַכט.
 דעם אַנדערן טאָג האָט ער זיך איבערגעקלערט:
 „אז גאָט האָט מיר יאָ אזאָ גליק באַשערט,
 נאָך וואָס זאָג איך עס פֿאַרשפּילן אַזמויסט?
 איך קאָן דאָך גאָך אָנשאַרן געלט ווי מױסט!
 איך וועל בעסער נאָך ליידן הונגער און נוט,
 איך וועל נאָך אַ טאָג נישט עסן קיין שניצל ברויט,
 אַקעגן וועל איך מאַרגן זיין אזוי רייך,
 אז קיינער וועט מיר נישט קענען זיין גלייך.
 איך וועל מיר בייערע פֿערדלעך קויפֿן,
 איך וועל אָנהייבן אויף דער וועלט אַרומלויפֿן.
 אין די גרויסע שטעט וועל איך פֿאַרן,
 און אומעטום וועל איך מיר מאַכן קאָנטאַרן.
 לעתעתה וועל איך נאָך עסן אַ סעבער אַ דאַרן,
 און וועל ווייטער רענדלעך שאַרן.“
 ער שאַרט נאָך אַ טאָג, עס גלױסט זיך אים נאָך,
 עס גייט שוין אַוועק אַ גאַנצע וואָך;
 ער האָט שוין אַלע טעפֿ אָנגעשיט פֿול,

עם איז נאך אלץ נישט וויפל ער וויל.
דאָס בייטעלע אוועקוואַרפן טוט אים באַנג.
קורץ, וואָס וועל איך אייך דערציילן לאַנג,
ער האָט אזוי לאַנג געשאַרט און געשאַרט,
און האָט געהונגערט און געדאַרט,
ביז ער איז געוואָרן דאָר ווי אַ פּינגער,
און איז טאַקע אזוי געשטאַרבן (פאַר הונגער
אינעם אייגענעם שטיבל, אויף דער אייגענער באַנק,
ווי ער איז פּרוער געלעבן קראַנק;
און אינמיטן ציילן און נאך פאַרלאַנגען
איז אים דריי נשמה אויסגעגאַנגען).

און דאָס געלט? ווייסט איר, וואָס איז געוואָרן דערוויס?
זיינע קינדער ברענגען עס צינד אויס
אויף פּערה, אויף קאַטשן, אויף טייערע קליידער,
אויף וואַסער מדינקען און אויף בעדער
(עס וואָל אייך גאָרנישט קושה זיין,
וואַסער קאַסט היינט מער ווי וויין).
פונעם רוח איז דאָס געלט געקומען,
און דער רוח האָט עס באַלד אוועקגענומען.

י. ל. פריץ

קלאסיקער פון דער מאדערנער יודישער ליטעראַטור
געבוירן אין זאכאָשטש אין יאָר 1852
געשטארבן אין וואַרשע אין יאָר 1915

די פרומע קאץ

דריי זינגפוגעלעך זיינען געווען אין שטוב, און אלע דריי, איינס נאָכן צווייטן — האָט די קאץ צורעכטגעמאַכט.

עס איז קיין איינמאכע קאץ נישט געווען, נאָר אַן אמת, אמת פרומע נשמה, וואָס האָט נישט אומזיסט געטראַגן די ווייסע גוט-יודישע יופע און געהאַט אייגעלעך, אין וועלכע דער הימל האָט זיך געשפיגלט...

עס איז אַ פרומע קאץ, אַ טבילה־קאץ געווען! צען מאָל אין טאָג האָט זי זיך געוואָשן... און געגעסן האָט זי שטיל, ערגעץ אין אַ זייט, אין אַ ווינקעלע...

אַ גאַנצן טאָג האָט זי געכאַפט וואָס עס איז מיטלדיקס, און ערשט אַן די נאַכט איז צוגעפאלן, האָט זי געגעסן פלייש, כשר מיידן־פלייש...

און נישט געאיילט זיך צו דער אכילה, ווי אַ גראָבע וואָך. נישט געכאַפט און געשלאָנגען, ווי פרעסער מוען, נאָר בנעימות, שפילנדיק... זאָל דאָס

מינול לעבן נאך א רגע, נאך א הע... זאל עם א ביסל ארומטאנצן,
אפצייטערן, ווידוי זאגן — א פרומע קאץ כאפט נישט.
אז מע האָט אין שטוב אריין דעם ערשטן זינגפויגל געברענגט, האָט זי
אויפֿן באַלד רחמנות באַטומען; עם האָט זי ביים האַרץ אָנגעכאַפט.
— אזא שיינס, — זיפצט זי: אזא קליינס, אזא מחיהדיק פּייגעלע זאל
קיין עולסהבא נישט האָבן!

— און עם קאָן קיין עולסהבא נישט האָבן! — איז זיכער די קאץ —
ערשטנס, וואָשט זיך עם דייטשערֿיש, מיטן גאַנצן לייב און שויסעלע וואַ-
סער... צווייטנס, אז מע האָט עם איינגעזעצט אין שטייג, איז עם שוין
א חיהררעה. כאָטש א יונג זיס און פּיין זינגפּייגעלע... האַלט עם שוין
מער פון דינאַמיט ווי פון שלחן-ערוד!

היינט דאָס זינגען אַליין! דאָס אויסגעלאַסענע זינגען, דאָס צופּיפּן און
דאָס קוקן גלייך אַן שום דרדראַץ אין הימל אַריין! דאָס רייסן זיך אַרויס
פון שטייג צו דער זינדיקער וועלט, צו דער פּרויער לופט, צום אַפּענעם
פענצמער...

צי איז נאך אמאָל א קאץ אין א שטייג געזעסן? צי האָט נאך אמאָל א קאץ
אזוי געפּיפּן?

— און א שאַד! — וויינט דאָס פרומע האַרץ אין דער פרומער קאץ:
עם איז דאָך א לעבעדיקע זאך, א טויערע נשמה, א פּונק פון דער הייד!
דער קאץ קומען ברעדן אין די אויגן:

— און דאָס גאַנצע אומגלויק איז, וואָס דער זינדיקער גוה איז אזוי שייך,
דער עולסהזזה דעריבער — אזוי לוסטיק, דער יצרהרע אזוי שטאַרק...
ווי קען אזא קליין זיס פּייגעלע זיך אַטענגשטעלן דעם שרעקלעך-גרויסן
יצרהרע?

און וואָס מער עם לעבט, מער זינדיקט עם, כּרעסער וועט זיין
די שטראַף...

הא!

און א הייליק פּיער האָט זיך אָנגעצונדן אין דער קאץ, און זי איז אַרויס-
געשפּונגען אַויפֿן טיש, וווּ די שטייג מיטן זינגפּייגעלע איז געשטאַנען,
און —

עם פּליען שוין פּעדערן אין צימער...

מע האָט די קאץ געשלאָגן... די שלעקע נעמט זי אַן פאַר ליב... זי האָט
פרום אָפּגעקערעכט, אָפּגעמיאַטשעט א יעמערלעכו על-חמא...

מער וועט זי שוין נישט זינדיקן...
די קלוגע קאץ פארשטייט, פאר וואס מע האָט זי געשלאָגן... מער וועט
זי אויף קיין שלעק נישט פארדינען...
מע האָט זי געשלאָגן — פארשטייט די קאץ — דערפאר, ווייל זי האָט פאר
פערט די שטוב; ווייל אויפן ווייסן געשטיקטן מישמעך זיינען געבליבן
פלעקן פון בלוט...
אזא פסח מוז מען מקיים זיין גוט, שטייל און פרום, עס זאָל קיין פערד
נישט פליען, קיין טראָפן בלוט נישט פאלן...
און — אז מע האָט דעם צווייטן זינגפויגל געקויפט און אין שטוב געד
לאָזט, האָט זי אים שוין שטייל און פוין דערוואַקטן און מיט די פערדערן
צוזאמען איינגעשלונגען...

מע האָט די קאץ געשמויסן...
אצינד ערשט האָט די קאץ פארשטאַנען, אז נישט וועגן פערדערן גיט עס,
נישט וועגן פלעקן פון בלוט אויפן מישמעך...
דער סוד איז, אז מע טאָר נישט מייבן! אז מע דארף ליב האָבן, מוחל
זיין... אז נישט מיט ארבעמיתות בית-דין פארבעסערט מען די זינדיקע
וועלט!
מע דארף מחוידר-למוטב זיין, מוסר זאָגן, צום האַרץ רעדן!
א קאנארעק א בעל-תשובה קאן קומען צוון אזא מדרגה, צו וועלכער די
פרומסטע קאץ וועט נישט דערגרייכן!
און די קאץ דערפילט, ווי עס וואַקסט אין איר דאָס האַרץ פאר פרייד!
אויס אלטע, שלעכטע און האַרטע צייטן! אויס בלוט פארגיסן!
החמנות, החמנות און נאָכאמאָל החמנות...

און מיט החמנות איז זי צוגעגאַנגען צום דריטן קאנארעק!
— שרעק דיך נישט, — מאַכט זי מיט דער ווייכסטער שטימע, וואָס איז
אמאָל ארויס פון א קאצישן האַלדז: זינדיק ביסטו, נאָר איך וועל דיר קיין
שלעכטס נישט מאַן, ווייל איך האָב החמנות אויף דיר!
— איך וועל דיר אפילו די שנייג נישט עפענען, איך וועל דיר אפילו נישט
אַנרירן!
— דו שווייגסט? זייער גוט! צאָפּל, צאָפּל, מיין קינד, נאָר נישט פאר מיר,
פאַרן בוראָדעולם צאָפּל, פאר זיין ליבן נאָמען!
— הלוואי וואָלטו שוין אזוי בלייבן! — שטייל, דיין און צאָפּלדיק...
— איך וועל דיר העלפן צאָפּלען! פון מיין פרומע נשמה וועל איך הויבן

אויף דיר שטיקייט, זיסקייט און פרומקייט. . . מיט מיין הויך זאָל אַרײַן
אמונה אין דיין לײב, יראת-שמים אין דיײַנע בײַנדעלעך, תשובה און חרטה
אין דיין הערצעלע!
און די קאץ פילט ערשט, ווי גוט עס איז מוחל צו זיין, ווי אַ פרייד עס
איז יענעם אַרײַנצובלאָזן מיטן הויך פרומקייט און ערלעכקייט. . .
און עס וואַקסט דאָס פרימסטע האַרץ אין דער פרימסטער ווייסער קאץ —
נאָר דער קאַנאַרעק קען אין דער קאַצן־לוסט נישט עטעמען —
עס האָט אים דערשטיקט!

רב מרדכי־לע (חיים משעמערינסקי)
א פילזויטיקער שרײַבער, באַזונדערס באַרימט ווי אַ משל-
שרײַבער. געבוירן אין רוסלאַנד אין יאָר 1862
נעשטאַרבן אין יאָר 1917

חנפּענען און גנבּענען

א הונגעדיקער רעבל
דערמאָפט אַמאָל צו זיך אין שנעבל
א כשרע מציאה, אן אַנטיק —

קעז א שטיק;
 פעט און ווייך,
 ווערעמדיקלעך אויך
 און א ריח אויף א מויל.
 מינעם גלייבט זיך קוים —
 אזא הצלחה!
 ער כאפט ארויף זיך אין געאויף
 אויף א הויכן בוים,
 פארטראכט זיך נאך א ווייל
 און וויל שוין מאכן דא די ברכה —
 מעשה-דשמן לויפט דארט דורך א פוקס;
 ווערט א בעלן
 אויף דעם פעטן ביסן
 און טאקע באלד געפאלן
 אויף א המצאה-לע א קלוגס:
 ער שמעלט זיך אפ און מאכט א פניקס
 און הייבט אזוי אן זיס צו שמוסן;
 — אוי, נשמה טרויע,
 ביסנו שיינ, מחיה,
 א זעלמנהייט צעווישן אלע פיינלעך, קיין עין-הרע;
 ליבע קראַע,
 האַסטו א פאָר פלינגלען בלאַע,
 דערצו נאָך א פאָר אייגעלעך — א הימל מיט צוויי שמערן!
 היינט א העלדזעלע, א גיידע,
 יעדעס אבר, יעדער פעדער, אימלעכס פינעלע כסדר —
 קיין ביין אויג זאָל דיר נישט שמערן —
 אַפגעכאַקט,
 ווי א ליאלקע.
 טאקע ווי דאָס ווערטל זאָגט:
 „שוואַרץ ווי א האַלקע
 און הנעוודיק, ווי א בת-מלכה!“
 איך מעג הייליק שווערן,
 געוויס איז אויך דוין קעלע,
 דוין שטימע — גאָר א פלא,
 א הילכיקע, א העלע,

לויטער זילבערקלאנג!
 לאז זיך נאָר נישט בעטן לאַנג,
 לאָז מיך הערן דיין געזאָנג!
 און ביסטו ביי דיין הדרת־פנים
 אויך א שטיק יודע־נגן —
 ווי איך האָף, מיט אלע תנין —
 א כפרה אלע קאָר־חזנים!
 איך שווער ביי מיינער זעלע,
 עס ווערט אזא מין קעלע
 אויסגעקליבן באַלד
 פארן אויבער־חזן דאָ אין וואַלד! —
 מיינער שמעלצט זיך דאָרטן אלץ,
 דער נאָר
 טוט אים א שפּאַר
 אזש ביז צום האַלדן,
 ער גיט א קראַקע מיטאַמאָל
 אויף א ווילדן מיתה־משונה־דיקן קול,
 עפּענדיק א געמבע גאָר א ברויטע,
 ווי א רעכמער חזן־שומה,
 און בלויבט שטיין טויט, ווי אלע ברויטע:
 דער קעז ארויס פון מויל!
 דאָס פיקסל איז נישט פויל —
 כאַפֿלאַפּ און פליטה.

איך פרעגלט זיך, רב קדוב,
 און שמייכלט זיך בנעימות,
 אז יענער מאַכט פון אייך א צימעס —
 איך בין אייך ערב,
 אז זיין גאַנצער צוועק
 איז כאַפּן דאָ אַ לעק.

משיחם צייטן

אויף א בוים א הויכן שטייט
א גאלאנאנער האָן און קרויט,
גארנלט, דרויב,
ווי א התן-בחורל אן אָפגעצמער
צייט אויף זיבן קלאַפּטער
א שלשלת אין א מפטיר.
אונטן לויפט א פוקס פארשמאכט
און טראַכט:
„אוי, כפרה שיינע,
רויכע!

ווי מעסט מען דיר דאָ אן א מיצל,
זאָלסט פון מיר נישט ווערן ניצול?
כלעבן, עם איז דאָ א שפיצל:
דעם יצר-הרע כאָן א קיצל!“
ער שטעלט זיך אָפּ,
שניידט אויס א צורה מיט משוגענע העוויות
און טוט א זאָן:

— געזען אזא פניחה?
שטייט און זאָגט זיין פרקדשירה,
און ווייסט נישט פון זיין חיות!
מולטוב דיר מיט א נייעם!
הער נאָר, שוטת, און צעקיי עם:
ס'איז געקומען שוין משיח,
און איך בין זיינער א שליח,
לויף אַנזאָגן די גוטע בשוהה:
שלום אלע עופות, חיות,
אויס מיט בלוט פארהיטן!
מעגסט אומיסטן טאָן א בליק,
וואָס טוט זיך דאָרט אויף דער פאַפירנער ברוק.
דעם מלך דודס פילד-סמיק
שפילט א פרוילעכס, און די חברת-לויט הוליאַקעס
טאַנצן עם קאָזאַקעס:

א לעמפערט מיט א ביק,
א לייב א מלכות מיט א ציג;
נישטאָ אמאָלעדיקע יאָרן,
אויס נעגל און אויס ציגן!
קום, איך וועל דיך דאָרטן צונויפפאָרן
מיט דער אַדלערקע אַליין...
וואָס קוקסטו עס אויף מיר מיט צאָרן?
טראַכסט מיכות מענטן, טאָרן?
צי מיר נאָר נישט פאָרן צונג:
איך קאָן דיך פאָר א פיינעם יונג —
ניכער גיב א שפרונג!...
וואָס זאָגט איר צו דעם גולם?
דאָרט וואַרט אויף אים דער גאַנצער עולם,
און ער דאָ שטויבט און קראַצט דעם קאָס! —
מיינער מאַכט זיך כלומרשט חם
און גייט א זאָג וואַס-שמראָס:
— זע נאָר העט ווייט דאָרט,
ווי ס'לויפט א דאָדער כאָרט,
און היינטער אים געשווינד
א גאַנצע טיטשקע הינט,
אורדאי צוויי מנינים,
אויך א יענער מיט א ביקס —
הערזשע, ליבער פוקס,
מיינס אן צעהלע א קלוגס:
זיי לויבן דאָך אַפנים אויך מכות די ענינים,
זירזשע אזוי גוט
און וואַרט א פאָר מינוט
ביז זיי קומען אָן אהער די מהותנים...
גייען מיר צוזאַמען אויף קבלת-פנים. —
יענעם דאָרט געפעלט נישט שמאָרק די עצה —
איז א כאַפ די פּיסלעך אויף דער פלייצע
און הלך הענרום
פענרום.

ש. אַנסקי (שלמה זאנוויל ראפאפארט)

געבוירן אין רוסלאנד אין יאר 1868. געשטארבן אין וואר-
שע אין יאר 1920. זיין קבר געפינט זיך צוזאמען מיט
י. ל. פריץ און י. דינענזאנס אין „אוהל-פריץ“

דאָס גלאַז און דער שפיגל

איינער אַ באַרימטער גביר, וואָס איז גלייכצייטיק אויך באַוווסט געווען
מיט זיין קמצות, איז אַמאָל געקומען צון אַ באַרימטן ייִדישן חכם. דער
חכם האָט דעם גביר ווײַער נישט גערן אויפגענומען. דער גביר האָט
זיך געווונדערט אויף אַזאָ אויפנאָמע, און ער האָט וועגן דעם געפרעגט
ביים חכם אַליין.

— קומט, — האָט אים דער חכם אָנגענומען ביי דער האַנט און צוגעפירט
צום פענצטער: אָט וועל איך אייך דערקלערן. קוקט אַרויס אינדרויסן. וואָס
זעט איך דאָרט?

— איך זע מענטשן, — האָט אים דער גביר געענטפערט פאַרחידושט.

— און איצט קומט אַהער, — האָט אים דער חכם אָפגעפירט פון פענצ-
טער צום שפיגל אין צימער: קוקט אַריין אַהער — וואָס זעט איך?

— איצט זע איך זיך אַליין! — האָט דער גביר געענטפערט נאָך פאַרווייניג
דערטער, וואָס דער חכם שטעלט אים אַזעלכע פשוטע פראַגעס.

— נו, זעט איר! — האָט דער חכם אויסגעפירט: דאָס פענצטער איז גלאָז, און דער שפיגל איז גלאָז. נאָר דאָס גלאָז פון דעם שפיגל איז אויף דער צווייטער זייט אָפגעזילבערט... ווי באלד נאָר אָפגעזילבערט, הערט מען שוין אויף צו זען מענטשן, נאָר מע זעט בלויז זיך אליין.
 מער האָט שוין דער גביר נישט געפדעגט: ער האָט גלייך פארשטאנען, אז דער נמשל צו דעם משל איז טאָקע ער אליין.

יהואש (יהואש שלמה בלומענגארטען)

דיכטער און משל-צוויבער. דער איבערזעצער פון תנ"ך
 אויף יידיש. געבוירן אין רוסלאַנד אין יאָר 1871
 געשטארבן אין אמעריקע אין יאָר 1927

די רעגנטראָפנס און דער פעלדז

פון רעגנטראָפנס האָט דער פעלדז געלאַכט:
 — איז טאָקע אמת, אז איר וואַנט צו דענקען,
 אז ס'לוינט אין אייער מאַכט
 אראַפצושווענקען

א טייל פון מ. ה.,
 וואס לאך זיך אויס
 פון שטארקסטן שטורעמס ברויז
 און בוי אזוי מאסיוו געבויט,
 אז קיינמאל האָט אפילו נישט דער בלייז
 געלאָזט א קרויץ
 אויף מיין פארהאטעוועטער הויט? —
 די טראַפנס האָבן שוין דעם שטיין פארטרויט:
 — ס'האָט קיינער נישט פון אנדורע ברידער
 די מינדסטע האַפּט באַזונדער,
 דאָך האָבן מיר מיליאָנען
 געמיינען,
 און ווען מיר זען היינט נישט אויף קיין זונדער,
 דאָ קומען מיר אויף מאַרגן ווידער
 און הייבן אָן די אַרבעט פון דאָס ניי.
 מיר פרעגן נישט, ווי לאַנג דאָס דארף געווערן,
 און נישט — פיל יאָרן זיינען שוין פאַרביי,
 און ווי דו זאָלסט זיך נישט האַרטנעקיק ווערן,
 וועסט סוף-כל-סוף
 נישט אויסמידן די שמראַף,
 און וועסט א קרבן פון די טראַפנס ווערן.

דער שמאלער שטראַם און דער פויער

א וואַסער-שטראַם א קלאַרער, ווי קריסטאַל,
 נאָר זייער שמאַל,
 איז דורך א פעלד געפלאָסן,
 און ווער עס האָט גענאָסן
 זיין קילן זילבערנעם געטראַנק,
 דער פלעגט אים אַפלוובן גענוג נישט קאָנען
 און זייער לאַנג

זיין קוויקנדיקן טעם דערמאָנען.
 דער אייגנטימער פון דעם פעלד,
 א פראָסטער חירוקים,
 האָט אָנגעקוואַלן, וואָס די וועלט
 זיך לאָבט מיט זיינע מיס,
 און האָט אזוי געקלערמט:
 „אויב ס'האָט דער שטראָם אזא מין ווערט,
 ווען ער איז בלויז די גרויס א שפאן,
 וואָלט זיין א גוטער פלאן,
 אים צו פארוואַנדלען אין א טייך“.
 און טאקע גלייך
 האָט ער גענומען אויסגראַבן די ערד
 און האָט געארבעט דורך די טעג כסדר.
 נאָר דעמלט, לידער,
 האָט ער געהאט חרמח —
 ווייל פון דעם קליינעם שטראָם דעם קלאָרן
 איז בלויז געוואָרן
 א גרויסע, בלאַכע בלאַטע.

דער וואַלפיש ז"ל *

די פישער־לייט
 אין אַ געוויסן דערפל, ביי דער זייט
 פון ים אוקיננס,
 באַשערט געווען איז האָבן אַ סיורפריז
 און קריגן אומדערוואַרטעטע מתנות:
 אַ טויטער וואַלפיש, וועלכער איז
 געווען מיט פיש־אויג אָנגענאָסן,
 און זיינע ביינער
 באַטראַפן האָבן גרויסע סומען —
 איז אויפן זאמד אַרויפגעשוומען

(* זכרוננו לברכה. ווערט אַרויסגעדרעט: זאָל

זיי סאמע צו די פיס.
און ווייל ס'האט יעדער איינער
גענאָסן
פון דעם געשמאַרבענעם לויתן,
געבליבן אין ביי קהל, אז דער גוטער וואַלפיש ז"ל
אויף אייביק זאָל פאַרבלייבן אין זכרון
פאַר דער ירושה, וואָס ער האָט דעם כלל
געלאָזן נאָך זיין מויט.
פון דענסטמאָל איז ביי קינד און קויט
אין יענעם דערפעלע געוואָרן
דעם נפטרס נאָמען הייליק און פאַרעדט.
און קיינער האָט זיך נישט באַקלערט
אַ פּרעג זיך ווען-עס-איז צו געבן,
צי וואָלט ער אויך זיי פאַר זיין לעבן
פון זיין עשידות כאַטש אַ לעק געגעבן?

פון דער נייסטער יידישער משל-דיכטונג

אליעזר שטיינבארג

אליעזר שטיינבארג איז געבוירן געוואָרן אין אַ חסידישער, סוחרישער משפּחה, אין בעסאַראַביע, אין יאָר 1880. די ערשטע בילדונג אין דער רוסישער שפּראַך האָט ער זיך אַליין איינגעשאַפּן. זייער פּרוּ האָט ער אָנגעהויבן צו אַרבעטן-אַלס לערער.

אין יאָר 1902 האָט ער אָנגעהויבן צו שרייבן לידער און משלים. בעת דער רעוואָלוציע אין יאָר 1905 איז ער געווען איינער פון די פירער פון דער מאַסנבאַוועגונג. אין יאָר 1919 האָט ער אין מושערנאָוויץ אָנגעדפירט מיט דער יידישער קולטור־מעטיקויט. צו יענער צייט האָט ער אַ סך געשאַפּן און געהדוקט. ער איז זייער באַליבט געוואָרן ביי די יידישע מאַסן. דער עיקר האָט ער זיך באַרימט געמאַכט מיט זיינע משלים. אין זיינע משלים באַקעמפט ער מיט שאַרפּער איראָניע די צביעותדיקע מאָראַל פון דער קאַפיטאַליסטישער געזעלשאַפט. זיינע משלים צייכענען זיך אויס מיט

זייער שפראך, מיט זייער איינפאלערדישקייט און דער עיקר מיט זייער
קינסטלערישקייט. ביז היינט צו טאג האָט נאָך קיינער אין דער יידישער
משל-דיכטונג נישט איבערגעשטיגן אליעזר שטיינבארגן.
אין יאָר 1982 איז אליעזר שטיינבארג געשטארבן אין טשערנאָוויץ.

ד ע ר ק ו ש

יעדער האָט זיך זיינע תנועות און העווות.
און רב ניסל שעהם,
דער גביר דער שיינער,
ער געהאט אַ טבע: תמיד נאָכן עסן
זיך ביים טיש געזעסן
און געצמאָקעט ביינער.
צמאָקעט ער אַ ביין אזוי און נאָכמ,
און דער ביין דערפרייט זיך און ער זאָגט:
— טעלער, שיסל, גרויס און קליין!
זעט נאָר, ווער סע קושט מיך! דער באַלבאָס אליין!
גלעזלעך דינע,
רוקט אייך אָפּ, מחילה!
איר פאַר קנאה
קענט דאָך פּוקען נאָך, חלילה!
ווי ער צמאָקעט, לעקט מיך מיט די ליפּעלעך די רוימע!
— איי, דו שומה, —
ענטפערט אים אַ שיסל:
וואַרט אַ ביסל,
ביז רב ניסל
וועט דעם מאַרעך דיר אויסנאָגן —
וואָס וועט איר, רב בייניש, דעמלט זאָגן?

דאס פערד און די בייטש

— אוי, סע זאָל שוין קומען אַ מפּלה
אויף דיב פּויטל באַלענגאַלע,
דיין באַלבאָס דעם שיינעם,
און אויף דיר מיט אים אייניגעם! —
צו דער בייטש
זאָגט דאָס פּערד:
סטויטש?

זיך אזוינס געהערט?
זאָג, וואָס קומט דאָס מיך אומזיסט צו שלאָגן?
מינסט, מיר גרינג צו שלעפּן אָט דעם וואָגן?
נו, און דאָס פּאַרנעסן, אז צום אלעם ערשטן
מוז אין מויל איך נעמען כאַטש אַ גערשטן?
און פּאַרוואָס נישט טאַקע האַבער?
אַבער —

גיירעד צו אַ פּירושעלע אַ גראַבער!
וואָלט דיר נאָר ווי מיך געשטאַכן,
וואָלטו אויפגעהערט אזוי צו פּאַכן,
קאַטעווען און שינדן פּאַסן!
ווידער? ... איך געוואָלד וועל שרייען איבער אלע גאַסן!
— שווייג! — אַ קנאַק די בייטש מיט שמייסנדיקער צונג:
אמת, זאָגט זי, שלעפּן אזא וואָגן,
און דערצו נאָך אויף אַ הונגעריקן מאָגן,
הייסט, נו יא, אַרויספאַכן פון זיך די לונג;
נאָר דיר שלאָג איך —
הער, בסוד דיר זאָג איך! —
נישט דערפאַר, וואָס ווילסט ניט שלעפּן,
נאָר דיר קומט דערפאַר צו קעפּן,
וואָס, בהמה, נישט פאַרשטאַנען
און געלאָזט זיך שפּאַנען!

די בארשט אין דער קאמאש

קישקאש!
ס'טאנצט א בארשט אויף א קאמאש!
שטארקער, שטארקער ניט דער טאנץ
און אלץ העלער ווערט דער גלאנץ —
ס'איז צו קוקן א ציקאוווע!
דער קאמאש איז אָבער א בעלגאווע:
אויף זיין פיסל טראָגט אים דער גביר רב הענעד,
ארט אים (נישט רב הענעכט, נאָר דעם קאמאש נאָר מיון איד),
ס'שטייט די זאך נישט אָן אים.
ווער סע שפרינגט אים דאָ אין פנים!
נא דיר, נו! א בארשט, וואָס וואַלגערט זיך
ערגעץ דאָרט אין קיך!
און ער שרייט מיט האַס:
— ס'איז דאָך, כלעבן, פון די בערשט ניט אויסצוהאַלטן!
זעט נאָר, ווי ער טאנצט אין פנים מיר, דער בחורעץ!
איך, וואָלט איך צו דר'ערד נעמון מיט אים א זעץ
און אויף צווייען אים צעשפאַלמן!
— זייט נישט ברונז, רב קאמאש!
ענטפערט אים די בארשט: מה רעיש?
אז דו קאָנסט אָן מיר נישט גלאַנצן,
מעג איך, ברודער, אויף דיר טאַנצן!

צוויי פייגעלעך

פריילינג אונדז נעשענקט א טאָג, א יולדענעם, א גרויסן.
זעט: מיט מויזנטער קרישטאָלנע עמערס ער אין דרויסן
חיות, ליכט און פרייד צעגאָסן.
און צוויי פייגעלעך — וויזווייל! — אין שטיגעלע פארשלאָסן!
פרעגט פאַר וואָס! אומזיסט-אומנישט!

ווייל מיט לידעלעך דאָס האַרץ געקוויקט, געפרישט!
שוין דעם אמת דען דער שוחט ווי אַ מייבעלע געשאַכטן?
שלעכט! פאַרפאַלן! אז דאָס שטייגעלע פון דראַמלעך געפלאַכטן!...
זיצט זיך איינס, דאָס עלטערע, הכנעהדיק און שטיל.
מילא, וועלן מוזן מען, ווי ס'איז מיגלעך, אז נישט מיגלעך, ווי מע וויל.
דאָס ווייסט יעדער, ווער דעם קאַפּ אין אומגליק נישט פאַרלירט.
נאָר דאָס צווייטע — וווי, וואָס דאָס פאַרפירט!
וואָס פאַרעקשנער די נויט, אלץ אימפעט מער.
וואַרפט זיך, שפּרינגט אַהין, אַהער,
סע געפוינט זיך נישט קיין אָרט,
דייסט זיך, בייסט די דראַמלעך דאָ און דאָרט,
פיקט אין טיפל — פראַטעסטירט.
— פּיסקאַלץ! — זאָגט דאָס עלטערע, וואָס נאַרשיקטן צו באַוווּיזן?
זעסט דאָך, שוואַך דאָס שנעבעלע, די דראַמלעך — אייזן!
גי שוין, אומרו, גי שוין אין דיין רוי! —
נאָר די רוי פון אומרו — אפשר ווייסט איר ווי?
קומט צו גיין די שיינע החלע און קוקט זיך צו.
זעט זי — מיר פאַר איר בלאַ אַייגעלע!
ווי סע וואַרפט זיך, ווי סע דייסט זיך פונעם שטייגעלע דאָס פייגעלע.
דאַכט זיך איר, דאָס פּיצל מיטן שנעבל איר אין האַרץ אַ פּיק,
שפּרינגט זי — אז מע שמוסט, אַ ווילדע ציגל! —
און אז עפּן פונעם תּפּיסהלע די רייגעלעך!
ביידע ראַפּטעם אויסגעגלייכט די פּליגעלעך
און — אין פּרייען פעלד!
דאָרט זיך אויף אַ בוים געשטעלט,
און צום אומרו זאָגט דאָס שטילע:
— נו, געריכט זיך מיט אַ דגע פּרויער?
אַבער זאָג: געפילדערט איר ווי דו? געטון אַ פּיפּס אפּילו?
און צי דען דער הימל נישט געהאַלפּן מיר ווי דיר?
נו, באַדאַרף מען וווּווען? האַ? כּדאי?
אז באַשערט איר די ישועה, קומט זי סירווירסיין!
נו, פאַרשטייט זיך, קומען קומט זי און זי מוז...
נאָר פאַרנעסט נישט, שטילניקע, אין וועמעס זכות!

די פלאקסן און די קארטאָפּלבליםלעך

אויף אַ שטיקל פעלד, אין שכנות
מיט אַ פשוטער משפחה עמד-פלאַקסן,
בלויזלעך-ווייסע בלימעלעך געוואַקסן.
בלויזלעך-ווייסע — דאָס איז ראשית, והשנית —
קנעפעלעך אין מיטן! קנעפעלעך פון גאָלד!
און דערצו זיי נאָך באַשענקען גאָט געוואַלט
און אַ בערגעלע פאר יעדן איינציקן באַשאַפן;
נישט דערנידערט — אויף אַ בערגעלע זאָל שטיין עס!
נאָר צו קוקן און צו גאַפן!
וויסן זאָל די וועלט וואָס שוין איז! ...
איז אַ חידוש, וואָס די בלימעלעך ביי זיך אַ ביסל גרויס?
מאַכט דאָס אָבער ביי די פּלעקסלעך זייער אויס,
שפּרינגען, מינע שונאים, שיד פון זיך אַרויס:
ס'טיימט? וואָס הייסט דאָס? שכנים,
אויסגעוואַקסן אויף איין פעלד אינײַנעם,
איינער און דער זעלבער רעגן זיי געבאָדן,
איינער און דער זעלבער הימל זיי געהיט פון האַנגל און פון שאַדן
אין אַ בייזער שעה —
וואָס-זשע עפעס גדלות דאָ?
הערט, איך בעט איך: אזא שייַלע, זיסע נאַכט,
עפעס נעמט זיך בענקען, עפעס הייבט אָן פעלן,
ווייל אַ וואָרט זיך רעדן, צו אַ מעשהלע דערציילן —
און די בלימעלעך גדלותדיק פאַהמראַכט,
גלייך קיין פּלאַקסן אויף דער וועלט נישטאָ!
אַ פאַרדראָס! ... באַקלאַגן זיך די פּלאַקסן פאַר דער אַלטער גוטער קראָ.
— קראַ, קראַ, קראַ! — די אַלטע זיך צעלאַכט:
גרויסע מיוחסים איינע שכנים!
יאָ, נו! ... איך באַרעד נישט קיינעם,
און מע טאָר נישט:
נאָר צעווישן אונדז גערעדט, בשתיקה —
וואָס? וואָס זיינען זיי דען? גאָרנישט! גאָלע גאָרנישט!
צי אין זייער זכות, וואָס מיינט איר, ציען זיי פון ערד יניקה?

ניין! אין זכות פון די קארטאפלעך די ארעמע, די שווארצע!
 (טוליען וואָלט איד זיי צום האַרץ צו!)
 יענע, די פאַרנעסענע פון זון, פון הימל, און באַווייזן
 נישט נאָר די יחסנימלעך — א וועלט צו שפּיין!
 — וואָס? אזוינע גומינקע? ווו זיינען זיי, נשמה?
 — ווו? אין דער אדמה!
 און אויף יעדן — הערט!
 ליגט א בערגל ערד!

די שפּיז און די נאָדל

אינגער (ראַובן, שמעון, וואָדער איקס)
 קומט פון דער מלחמה מיט א שפּיז און מיט א ביקס
 און שפּאַרט אָן זי אין קאַמאָדל,
 ווו נעשטעקט א דינע נאָדל.
 „אַט א נאָדל, אָט א דיז! —
 טראַכט דאָס נעדעלע, דערזענדיק די שפּיז:
 קליידער מאַכט אַזוי דאָס זי פון אייזן, צי פון בלעך,
 און אויף גיך, מיט ריזנשמעך!
 פאַר א גונדמנוג מסתמא, צי אזוי א דיז א גרול. . .“
 און די שפּיז? זי קוקט, באַטראַכט די נאָדל:
 „אַט א שפּיזעלע א שרעטל!
 חידוש, וואָס מע לויפט זיך נישט צונויף דאָס שמעל
 אויף דעם שנעקעלע צו קוקן!
 קאָמיש! אזוי קאָמיש! נו, ווי מאַכט מען נישט מיט אים קיין שפּאַס?
 — זאָג מיר, ברודערל, נישט שעם זיך, אמת, וואָס מע שמוסט אין גאַס?
 ביסט א פייער! קומסט אין כעס, איז מסוכן!
 מיטאַמאָל דערשמעכסטו, זאָגט מען, זיבן פּליגן!
 — שקר! — שרייט די נאָדל: ליגן!
 איד קען שווערן דיר ביים מענטעלע פון ספר-תורה:
 ליוונט שטעך איד, ליוונט! ס'איז אזא מין סתורה. . .
 — כא, כא! — שיסט די ביקס אויס א געלעכטער:

כאַראַ, כאַ! ער שטעכט נאָר לייִוונט! לייִוונט שטעכט ער!
 — וואָס־זשע ווילט איר? — פרענט די נאָרל: איך זאָל שטעכן בלעד? —
 ער, ער,
 זוען ווי איר איך טרוים!
 — אוי, געוואַלד, איך האַלט נישט אויס! —
 שרייט די בויס: איך פּלאַץ! איך שים!
 — זייט מיר מוחל! — זאָגט די נאָרל: נישט געמיינט צום שלעכטן!
 נישט קיין לייִוונט, נישט קיין בלעד — איז וואָס־זשע שטעכט'ן?
 — מענטשן שטעכט מען! מענטשן, — זאָגט די שפּיז. —
 אָבער דאָ די נאָרל שוין גענומען לאַכן,
 נאָר אַ לאַכן — אפשר לאַכט זי נאָך:
 כי־כי, כי! און אַד־אָד, אַד! און אַד־אָד, אַד!
 — שמעך איר, — זאָגט זי: לייִוונט, מאַך אַ שטעכל נאָך אַ שטאָך,
 ווערט אַ העמדל, ווערט אַ מלבוש — זאָכן;
 אָבער מענטש — שמעך היינט, שמעך מאַרגן. אים, וואָס וועסטו פון אים
 מאַכן?!

די קאַץ און דער וורשט

מיט אַ יאָמער זיך די קאַץ אַרומגעטראָגן:
 — מיאָו! מיאָו! מיאָו! די באַלבאָסטע מיך פאַרנעכן,
 און די דינסטמויד מיך געשלאָגן!
 איך בין הונגעריק, און עסן וויל איך, עסן!
 און פאַר וועמען וויינען? און פאַר וועמען קלאָגן?
 מיאָ, איך לאָז זיך אויס פאַר הונגער און פאַר דורשט!
 קומט אַקעגן איר דער בייביקער, מיט פלייש געשטאַפטער וורשט
 און ער נעמט דער קאַץ זיך זאָגן מוסר
 (אז נישט העלפן, כאַטש אַ וואָרט איר זאָגן מוז ער).
 — פע! סע פאַסט נישט, זאָגט ער, פאַר אַ קאַץ צו וויינען! ניין, סע פאַסט
 נישט!
 הונגעריק? איז וואָס? און אז אַ טאָג מע פרעסט נישט,
 איז סכּונת? בעסער, אז מע עסט נישט!

ווער מע הונגערט, דער אין גאָט פאַרנעסט נישט!
 וווּ איז תשובה, אז מע פאַסט נישט?
 דאָס אַ תכלית דען: מיט פלוש דאָס בייכעלע צו שטאַפן?
 זאַלץ און וואַסער, און אַ שטיינדעלע צוקאַפן!
 — מ... יאָ, נו, — זאָגט די קאַץ, אינדעסן
 קומט דאָס נישט צו עסן...
 דו גערעדט, איך שוין פאַרנעסן...
 איך גערענט נאָר וואָס איך לייג אין בויך... אזוי איך...
 וואָס? אומשטיינסהעזאָגט אַ קאַץ... אַ מוח... —
 וויל דער וורשט אנטלויפן, כאַפט זי מיט די צוין אים —
 שלינגט די תורה איין מיט אים אינניעם.
 איינגעשלאנגען, אָנגעשטאַפּט מיט תורה און מיט וורשט דעם מאָגן —
 צו די מינו אוועק די קאַץ, זיי מוסר זאָגן.

שנאת־הינם

— האָרכסטו, יונה?
 מ'דאַרף באַצייטנס זען אַ קונה.
 די בהמה איז פנירה.
 מ' שטיינס געזאָגט די מילעך אירע!
 אָפּגעדוכנט איבער איר שוין כאַלד אַ שעה, צום לעצט —
 דאַנקען גאָט, דאָס מעלקשעפל באַנעצט, —
 מעלקנדיק איר אלטע סו, געזאָגט האָט חיה־ביילע.
 — קלוגע!
 ווער איז דען משוגע
 אַפּצוקויפן דיין נבלה? —
 ענטפערט איר הב יונה: סוידן נאָר צום קלאָץ.
 ווילסטו, וועל איך אַ שמוס טאָן מיטן קצב זעליק קאַץ,
 צו מיט שלומה חייסדיעשועם...
 — שמועס! —
 דאָס דערהערט די כשרה בהמה,
 זי באַפאַלן מיטאַמאָל אַ פינצטערניש, אן אימה.

-- מאמע מיינע, רעוועט זי, לוו ביסטו? מומער מיינע, מי זיך!
 זע, דער חלה אויפן האלדז! איך צי זיך אויס, איך צי זיך!
 -- שא, מיין שכנה! --
 זאגט צו איר דער הונט רב נאמקע:
 ביסט שוין טאקע גאר א זקנה,
 צייט שוין, כלעבן, אין דער יאמקע.
 כ'סום אהין אפט שמעקן,
 מיגלעד, איך וועל אויך א ביינדעלע אפלעקן...
 -- שטום! דו כלב־שבכלבים, דו! --
 מיט די לעצמע כוחות יעכצט די קו:
 דו, הונט, אויבעט? מילא,
 אז רב יונה און זיין ביילע
 גיבן איבער מיך צום קצב, דעם רוצח --
 נישט קיין חידוש... דאָס פארשטיי איך...
 ס'קומט מיר... איך געדענק, מיין מאמע, זאל זיך מיען,
 פלעגט מיר זאגן, ווען מע פלעגט זי ביי דער איימער ציען:
 כאַטער, מעלקן איז אן אלעף,
 תאָו -- וועט זיין דער חלה!
 איז גערעכט רב יונה... יאָ, נו, וויל איך,
 זאָג איך, דאָס איז פאר מיין מילעך:
 אלע יאָרן מיך געמאָלקן, איצטער פירט ער צו דער שחיטה.
 אָבער דו, א פרעמדער כלב, אויך צו מיר א שלימה?
 הערט, איר זאָלט געזונט זיין, הערט!
 מיט מיין מילך אים נישט גענערט,
 נישט וועווען קיין פריינד אים, נישט איך בין אים,
 און א שונא?! גאָט באהיט פון שנאת־חינם!

ל. אליצקי

פראזאיקער. מחבר פון עטלעכע משלים-ביכער. געבוירן אין מריסק (וואלין) אין יאר 1897. די צווייטע וועלט-מלחמה איבערגעלעבט אין ראטנפארבאנד. וווינט אין פוילן

דער שול-טאָוול און דאָס קריידל

דער שוואַרצער טאָוול פון דער שול
געוואָרן איז אַנומלֶט
(די שולער האָבן שטאַרק געטומלֶט)
צעמישט און דול
און מיטן קריידל אָנגעהויבן זיך צו קריגן:
— גענוג געשוויגן!
וואָס קריכסטו, ווייסער חברהניק, אַרום
אַהין, אַהער אויף מיר און גלייך און קרום
און מאַכסט מיך מעליק גאָר אינגאַנצן?
אַ עק!
אזעק
צו אַלדי ווייסע רוחות טאַנצן! —
דאָס קריידל שמויכלט זויס

און, ווי אַ קלוגער גרויז,
 רעדט שטיל עס און נעלאסן,
 אָן בייזער און אָן שפּאַסן:
 — הער, מאָול, אויס.
 יאָס קומט אַרויס
 דערפון וואָס רעדסט מיט שוואַרץ אַליין?
 דיין שוואַרץ-לשון וועט קיינער נישט פאַרשטיין.
 קוים ווילסטו נישט בלויז רעדן צו דעם בוידעם,
 דערלויב מיר קודם
 פאַרשרייבן דינע מענות ווייס אויף שוואַרץ,
 זיי זאָלן זיך צום מענטש אין אויג דערקלויבן.
 כ'שווער דיר ביי הער ווייסקייט פון מיין האַרץ —
 יוי יענע וועלן פּסקענען, אזוי וועט עס פאַרבלייבן.

קוים קאַנטו אָן דעם חברס הילף זיך נישט באַניין,
 צו וואַסזשע זאָלסטו קעגן אים אין גרויסן שטיין?

די ציבעלע און דאָס ווערצל כריין

— ס'איז אונדזער באַלעבאָסטע גאָדנישט צו פאַרשטיין! —
 זיפצט אויף די ציבעלע פאַרציטערט
 און קלאָגט זיך פאַרן ווערצל כריין
 פאַרביטערט:
 — אָט דייסט זי פון מיר לעבעדיקע פאַסן הויט,
 אָט פערמילט זי מיין לייב און פיצלט עס צום טויט,
 און — קוק נאָר — אירע אויגן מדערן, ווערן דויט.
 נישט שוין־זשע האָט זי גאָר אויף מיר רחמנות?
 — אוי, ניין! אוי, ניין!
 נישטאָ קיין האַרץ אין איר געוויין.
 דאָס ביטערט בלויז דיין זאָפט איר נעזל מיט סכנות

און קוועטשט ארויס פון שלעכטן קאלטן אויג אידן א טרער,
 כאָטש דיין געוויין דערגרייכט נישט איר געהער,
 און רויק איז איר באַלעבאָטיש הערצל, —
 קרעכצט ביזו פון היביוון דאָס ווערצל,
 דאָס אָפּגעשאָבענע, דאָס נאָקעמדהוילע ווערצל כריין.
 (דער באַלעבאָסטעס טעכטערל האָט עס געריבן
 און אויך פאַרגיסן טרערן זיך געקליבן).
 — וויזוויי! — זיפצט אָפּ די ציבעלע: נישט מיין?
 דו זע נאָך ווי זי ווישט עס אָפּט די טרערן מיטן שערצל!
 נישט שויןדזשע, טויער ווערצל?...
 — אָט שוין, אָט שוין...
 באַלד נעמט זי דיך צעקויען, סערדצע קרוין,
 און שלינגט אַראָפּ דיין קאָפּ צוזאַמען מיט די פּיסלעך.
 — ווי בימער, — זיפצט די ציבעלע: צו זיין אין פּיין אַליין,
 אַן איינזאַמע צון איר אין מויל — מיין קבר — גיין!
 — מיט דיר בין א יך! — קרעכצט אָפּ דאָס ווערצל כריין:
 ביז וואָנען ס'וועט אַהינקומען דיין גאַנץ געביין.
 ווייל איר ווער אויפגעטרעסן לאַנגזאַמער, צו ביסלעך.

געטרויע נישט דיין אונטערדריקער, הער,
 אפילו ווען זיין אויג פאַרגיסט א טרער;
 דיר מיטפילן קאָן סוידן —
 א ברודער לויט די לידן.

די סמעטענע און די זויערמילך

דער פּויער האָט דאָס פּעלד געאַקערט און געדורשט א טרונק.
 פון וואָגן האָט די לאדישקע געמאַן צון אים א וונק.
 די סמעטענע מיט איר געלפּנימדיקן ווערכל
 האָט שטיל געשעפטשעט מיט א יורנדיקן שערכל,
 באַרימערש זיך הייבנדיק צום דאַנד:

— כ'בין פעט! כ'בין הוילע שמאנט!
 צום ערשטן וועט דער באַלעבאָס פון מיר געניסן! —
 די זויערמילך גארט אויך פון זיך צו לאָזן וויסן,
 אַ שעפטש צו טאָן פון איר דערשטיקעניש אַ וואָרט.
 זי קאָן זיך אָבער נישט קיין דיר טאָן פונעם אָהם.
 דערוויל קומט צו דער פויער פונעם אָהער,
 אַ דורשטיקער, אַ גלויקער, אַ פלאַקער,
 און זעצט זיך אויפן באַדן, ווי אין שטוב צום מיש,
 און מיטן לעפל טוט ער אין דער לאַדישקע אַ מיש,
 און — ווער פון אונטן, ליגט שוין אויבן, העכער...
 די זויערמילך דרייט פרוילעך זיך אַ טאַנץ,
 זי לאַכט מיט אויגנווייסלדיקן גלאַנץ;
 די סמעטענע? נישטאָ פון איר קיין זכר!

װײַט דער „סמעטאָנע״ פון אַ פּאַלס — אַ קלאַס
 נעשעט אַמאָל דערזעלבער שפּאַס.

דאָס מלבושים־בערשטל

הערט אויס אַ מעשה אויף חידושים.
 אַ באַלעבאָסטע זאָגט אַמאָל צום בערשטל פון מלבושים:
 — קום, פּוצערל, אַהער! איך האָב דיר וואָס צו זאָגן
 איך וויל דיר צוזאָגן. —
 און תיכף איר אַרויסגעזאָגטן ווילן
 זי נעמט דערפילן.
 ניסטו הייסע וואַסער אין אַ שיסל,
 שיט זאָדע אויך אַרײַן אַ ביסל
 און וואַשן, באַדן, רײַניקן זי נעמט עס;
 זי פּוצט עס, און זי קעמט עס.
 ביים בערשטל שטעלן ביז זיך אָן די האָר:

— צו וועלכע גוטע יאָר!?
דעם פּוצער, מיך, וואָס כ'פּוץ
איעדערן פּון שטויב און שמוץ,
מיך גייסטו מאַכן דיין!?
כו, זאָג אליין!

— ס'איז אמת, — זאָגט די באַלעבאָסמע מיט אַ שמיכל:
נאָר הער מיט קורצע האָר און לאַנגן שכל:
ביסט טאַקע פאַר דיין אַרבעט ווערט אַ לויב,
נאָר ווען מע האָט צו טאָן כסדר בלויז מיט שמויב,
פאַרנעמט זיך נישט ווילטדיק אַ שטויבל אויך צום פּוצער,
און ביסלעכווייז ווערט ער אליין — אַ שמוצער.

— איר אַלע, וועלכע דייניקט, ווי די בערשם, די מאָרע וועלט —
זעט, טוט אַמאָל אַ דייניק אויך דאָס אייגענע געצעלט.

דער שמראַל און די זון

מיון בן-נחידל
צום אלט ווערן אַ יאָר

דער זונס אַ יינגעלע — אַ העלער שמראַל
פאַרבלאַנדזשעט דורך אַ שפּאַלט אין ברעטער,
און צו זיין גרויסער שרעק דערזעט ער:
ער איז פאַרדראַכן אין אַ שטאַל
פון שמוציקע חזירים!
ער מאַטערט זיך, ער וויל אַרויס
צו ברידערלעך, חברים,
זיין ווינד און וויי איז גרויס,
נאָר ס'קומט אָן די באַפרייונג שווער אים.
— ביז ערשט פאַרנאַכטצו גיט זיך עס אים איין —
ער רייסט אַרויס זיך אויף דער פריי און שוין,

ווי ס'ווארט אויף אים מיט אומגעדולד די זון, די מוטער.
ער טוט צון איר א פאל, און שוין אויף אירע קנעס דוט ער.
די אייגלעך זיינע ווערן פול געוויין,

ווי ער אליין

איז מלא חן:

— אוי, מאמעניו, דוין יינגעלע איז קליין,

און, ווי א גרויסער, שוין נישט דוין!

עס האבן איינגעריכט אים די חזירים.

און ס'וועלן פון אים שפעטן די חברים...

— לאָז, קינדעלע, צו דו,

פאראנען יינגעלעך אזעלכע, —

די מאמע צערמלט אים: ווי דו,

צו וועלכע

עס קלעפט קיין שמוץ זיך גארנישט צו.

פאראן אויך מענטשן לויבערע, ווי שטראלן,
וואָס וויפל שטויב עס זאל אויף זיי נישט פאלן,
זיי בלייבן דוין אין גייסט, ווי אידעאלן.

די ברוינע קאשע און דאָס הירושיקל

די ברוינע קאשע האסט די געלע הירוש שוין כמה יאָרן.
פאר וועלכע זינד? פאר וועלכן, פרעגט איר מיר, חסרון?
נישט שוין-זשע איז די סיבה בלויז די פארב,
דאָס הייסט — ביסט נישט פון מיין קאליר, איז שטארב!
אריינלאָזן אין תקירות לאָמיר זיך פארשפאָרן,
זאל זיין, אז אָן א שום פארוואָס, פארווען.
איך וויל דערציילן בלויז: אנומלמן דערזען
א תברה ברוינע קאשעס אין א טעלער —
א הירוש א געלער
אריינגעכאפט זיך צווישן זיי!

ווי קומט אהערצו נישט קיין ברוינער?
די ברוינע קאשעס טוען זיך צום הירזשיקל א דריי:
— דו, שרעטעלע, אועלכער און אזוינער!
ביסט איין-אליין,
מיזער און קליין —

און תוצפהדיק דערוועגסטו זיך, ווי גאלד, צו שיינען!
... וואס-יוואס? האסטו השק נאך זיך אויסצומענהן?
דערווייזן אפשר, אז דו גאלדיקסט זיך דערפון,
וואס כאטש ביסט פיטשע-מאנטיש, שיינסטו ווי די זון?
צי גאר, דו עזותדיקער הירזשיק געלער...
קיין ווארט נישט! שא!

דו ביסט אליין א זונעלע אזא?
איז הער-זשע, הירזשיק, שנעל טראג אפ זיך, שנעלער!
שוין קינד זיך ארויס פון טעלער
צו אלדי וויסע, געלע יאר! —

די קאשעס אונדזער הירזשיקל פון אלע זייטן דריקן,
זיי ווילן עס צום טויט דערשטיקן.
דאס הירזשיקל ווערט בלאס גאר-גאר-
און קוקט ארום מיט שרעק זיך:
וואס טוט מען, גאט אין הימל? א?
כאטש נעם אליין און עק זיך!

ווי דא דערוועג עס — ס'ליגט א הייטל פון א קאשע... שא!
צו ראטעווען דאס לעבן איז דאך דא אן עצה!
א כאפ דאס ברוינע פעלצל אויף דער פלייצע,
און שוין —

דאס געלע הירזשיקל צו לייטן גלייך איז — ברוין!

צי קאנען שוין די ברוינע קאשעס ס'הירזשיקל פארטראגן?
איך מיינ, מיין ליינער, אז דיר איז איבריג דאס צו זאגן:
ווייל וואסער פעלץ עס זאל דער ייד נישט נעמען טראגן,
די ברוינע שטעקנס הערן אים נישט אויף צו שלאגן:.

דער בוים, דער פניאק און זיינע דימלעך

מ'האט אָפּגעזעגט אין וואַלד אַ פעסטן בוים.
דער עכאָ האָט צעקרעכצט זיך פון זיין פאלן.
פארבליבן אויף זיין פניאק פאריתומטע פיר דימלעך קוים,
ווי דינע שטראַלן.

ווער ס'בוט אויף זיי אַ קוק,

לויפט דורך זיין לייב אַ צוק,

עס שניידט אים פארן האַרצן.

דאָס ווייסע לייב פון פניאק די צייט נעמט שוואַרצן.

און ווען דער ווינטער קומט מיט פרעסט און שניי צו גיין,

פארשטארט דער פניאק בלייבט שטיין,

געחילט אין שניי, ווי אין תכריכים ווייסע.

און זיינע דימלעך זעט מען אויך שוין נישט אַרויס.

נאָר הערט אַ וונדערלעכע מעשה:

דער ווינטער נעמט צונויף די פרעסט און גייט אַרויס.

עס שמעלצט דער שניי און הינט אַריין דעם וואַלד אין שוים.

באווייזן זיך, ווי עופעלעך געבאָדענע פון וואַסער,

דריי דימלעך קרעפטיקע, געקנאָספּלמגרוין!

בלויז איינס פארבלייבט, ווי פריער, דין

און שוואַכער נאָך און בלאַסער.

עס שטעקט אַריין די זון אין וואַלד איר בלאַנדן קאָפּ,

פארפלעכט אין זיין געצווייג דעם שטראַלנדיקן צאָפּ,

און צו די דימלעך אונדזערע די דריי זי לאַכט אַראָפּ.

די דימלעך שמויכלען איר אַנטקעגן פון באַגינען.

זיי ציען מיט די קנאָספּלעך זיך צון איר:

— נעם מיט אונדז, זון, מיט זיך אויף דיין שפּאַציר!

— ווי מעגן מיר זיך דאָס פאַרגינען, —

דאָס קראַנקע דימל וונדערט זיך: צו אַטעמען און גרינען

אויף אונדזער פניאקס פארשוואַרצטן ראַנד. . .

ס'איז יעדער אייער קנאָספּן-שימער — שאַנד!

און יעדער גרינער אַמעסצי — אומזימלעך! —

דאָס דימל אויף די אויגן וועלסט, גייט איין —

הערט אויף צו זיין.

נאָר זיי, דער דרוילינג דימלעך,

פארבלענדט פון היותדיקער שייך,
מיט לעבנסזווילן אָנגעלאָדן,
באַמערקן נישט דעם טויט פון דעם געטרייען תם.
אין זיי לעבט אויף אויף ס'ניי דער שטאַם,
וואָס וואָרצלט פעסט אין באָדן
און טרויבט אין זיי אַ שפּרוּדלדיקן זאַפט:
— איילט צו! מע דאַרף ממלא זיין דעם שאָדן.
וואַקסט, קינדערלעך, און שאַפט!

נישט די זיינען די טרויסמע זין פון פאָלק, וואָס קלאָגן
אויף זיין פארטליקונג און גייען אויס אליין. נאָר די,
וואָס הייבן אויף אין האַרצן אונטער אַש, צו טראָגן
פאַר דורות ווייטערע, זיין אָפּגעראַטעוועטן גלי.

נחום יוד (נ. יערוואָליממשיק)

משלים-שרויבער. געבוירן אין רוסלאַנד אין יאָר 1888

דאָס פּערד און דער קעמל

פון קעמל האָט אמאָל דאָס פּערד
געלאַכט:

— באַטראַכט,

צי קאָן מען נאָך געפינען אויף דער ערד

באשפענישן העסלעכער פון דיר? א פעל
 פארמאגסטו, וועלכע איז —
 ווער קאן באשטימען איר קאליר? —
 נישט טונקל און נישט העל; דערצו נאך ביסטו אויך
 נאך אומגעלומפערט הויך; האסט דינע פיס,
 א מיאוסן און קורצן עק; און טאמער איז נאך קארנ,
 פארמאגסטו אויך דערצו א הויקער, ווי א בארג,
 און ווו? נאך אויפן רעכטן מימן קוקן!
 איך זאג דיר, ס'איז א חרפה און א שרעק
 אויף דיר צו קוקן! — ס'ווייזט אויס פון דינע רייד, מיין ליבער, פערד.
 אז דו ביסט גאר א נאר, — האט אים דער קעמל מיט פארהרום דערקלערט:
 איך מיין, אז יעדער איז באשאפן לויט זיין מאס,
 און יעדער איז פאר זיך דעריבער שיין. פארקערט,
 מיין הויקער איז מיר ליב דערפאר, וואס כ'ווער פון אים געשפייזט צו זאט
 א לאנגע צייט, ווען איך בין, אין דער וויסטעניש, פון גראז
 און וואסער ווייט. און ווען איך וואלט, ווי דו, געהאט
 א שיין געשמאלט, וואלט איך געוויס
 דארט אויסגעצויגן באלד די פיס.

צוויי פרויען

באגעגנט האָבן זיך צוויי פרויען, גוטע פרוינד,
אין מאַרק כיים פילן וואָגן.
— וואָס זעט איר אויס מיר היינט
אזוי נישט גוט? — האָט איינע
מיט מיטגעפיל געווענדט זיך צון איר שכנה.
(און צווישן אונדז גערעדט —
געוועזן וויינען ביידע, ווי די גענדולעך פעט)
— איר וואָלט מיך נאָרנישט פרעגן, ווען איר עוויסט,
וואָס הייסט
אַ דינסטמיידל צו האָבן אין אַ הויז, —
האָט יענע אָפגעענטפערט איר דערשלאָגן:
איר הערט נאָר נאָים:
אַט נעכטן האָט זיך דאָס מיין מויד
פון העלער הויט
פאַרגלוסט צו וואַשן גרעט און באַקן ברויט.
פאַרשטויט איר, מן־הסתם,
דעם גאַנצן מאַראַראַם,
וואָס איז פֿון פרי ביז שפּעט ביינאַכט געווען אין הויז.
דעם גאַנצן טאַג בין איך אין ערגעץ נישט אַרויס,
געזעסן
און נאָכגעקוקט איר, ווי זי טוט.
עס האָט מיר, זאָג איך איך, ביז טויט דערעסן.
וואָס אמת איז: זי האָט ביי מיר אַ ווילע נישט גערומ,
געאַרבעט ווי אַ שד;
עס האָט דאָרט אונטער אירע הענט
געברענט!
זי האָט דאָס גרעט
געוואַשן זילבער־ריין
און שוין
און אָפגעבאַקט דאָס ברויט, ווי אויף־דער זון.
און איך — אַט ווי איר זעט, בין היינט דערפון
אַ קראַנקע; קוים וואָס כ'שטוי

און ביי.
די דינסטן, הערט איר, מרייבן מיך אריין אין טרוב. —
די צווייטע פרוי, וואָס האָט די גאַנצע צייט געשוויגן,
האָט צוגעגעבן מיט דעם זעלבן ניגון:
— אַ קלייניקייט צו אויסהאַלטן אַ שטוב!

גאַנץ אָפּט באַגעגענען זיך מיר
מיט מענטשן פון דעם זעלבן שטיב:
זיי זענען זיך אַליין צו קיין זאַך נישט קיין ריר,
און ווערן נאָר פון יענעם אַרבעט מיר.

דער הונט און דער וואָלף

אַ הונט, וואָס האָט געהאַט ביים פּויער
נישקשהדיקע קעסט
און אויך אַ בידל לעבן פּויער
אין צייט פון גרויסע פרעסט,
האָט איינמאַל זיך צום הונגעריקן וואָלף געווענדט:
— מיר דאַכט, איך וואָלט ווי דו נאָר לעבן נישט געקענט!
דו ביסט דאָך שוין אַ וועלפל נישט קיין יונגער
און ווייסט דאָך גוט די וועלט,
פאַרוואָס זאָלסטו עס שמענדיק ליידן הונגער
און ציטערן פאַר קעלט?
איך גיב גאַנץ אָפּט ביי זיך אַליין
אַ פרעג:
דו האָסט דאָך, וואָלף, אַזעלכע ציין,
וואָס וואַרפֿן אָן אויף אלעמען אַ שרעק,
דאָך לעבסטו אָפּ דיין לעבן אין געפאַר,
אין הונגער און אין צער.
— מע רופט דיך הונט; און ווייסט פאַר וואָס? —
האָט אָפּגערופן זיך דער וואָלף מיט טרוים פאַרדראָס:

ווייל פאר א ביינדל, וואָס מע וואַרפט אַרויס
פון הויז,
איז רעכט ביי דיר צו דרייען מיטן עק
און וואַרטן גאַנצע טעג
אויף אלע הויפן.
און איך — ווי גרויס עס זאָל נישט זיין מיין נויט,
וועל פאר א שטיקל ברויט
מיין פרייהייט נישט פאַרקויפן.

די געלערנטע קאץ

א מאַן האָט אומגעפירט אין מאַרק
א קאץ, און נישט אבי א וועלכע.
ס'איז זעלטן, ווען מע מרעפט גאָר קעץ אזעלכע!
זי איז געווען געבילדעט שטאַרק
און האָט געקענט זיך קוליען, שפּרינגען,
א לאַנגע צייט אליין
אויף הינמערפּיסלעך גיין,
און מיט א גלעקל קלינגען.
אזעלכע שטיק האָט זי געקענט א סך,
און אויפן ווונק האָט זי פאַרשמאַנען יעדע זאך.
(מיט דעם)
האָט זיך די קאץ געמאַכט אַ גרויסן שם.)
דער עולם האָט געקוקט, געלאַכט
און נייגעריק די קאץ באַמראַכט
פון אלע זייטן.
נאָר איינער, וועלכער איז געשטאַנען פון דער ווייטן,
איז באַלד אַוועק און האָט געבראַכט פון הויז
א פאַסטיקע מיט אַ לעבעדיקער מויל.
ער האָט אַרויסגעלאָזט האָס מייזל, ווען די קאץ

האָט, נייענדיק אויף הינטערמיסלעך מיט אַ טאץ,
ביי די אַרומיקע דאָרט געלט געקליבן.
ווי נאָך זי האָט דערזען דאָס מייזל — באַץ!
האָט זי אין דרעהר אַ זעץ געמאַן די טאץ.
עס איז פון איר געבילדעטקייט קיין זכר נישט געבליבן,
די אַלע קונצן זיינען גלייך ביי איר
פון קאָפּ אַרויס;
זי האָט זיך פלינגט אויף אַלע פיר
געלאָזן נאָך דער מויז.

מע טרעפט אזוינע לייט גאַנץ אָפט אין לעבן:
זיי האַלטן זיך אזוי, וואָס בעסער קאָן נישט געבן,
צו זייער בילדונג, דאַכט זיך, איז נישטאָ קיין שאץ;
דאָך זיינען זיי נישט בעסער פון דער קאץ.

די סטראשידלע

אין שמאַמעס אַלערליי געקליידט,
געשמאַנען איז אין נאָרטן שמוילעהייט
זינט יאָרן אַ סטראשידלע, קוים צונויפגעשלאָגן
פון ברעבלעך, פאַקוליע און שטרוי
און מיטן אויסזען בלוז די סינגעלעך אזוי
געשראָקן,
אַז נישט געוואַנט זיך האָבן זיי אַ פיק צו מאַן
פון דאָרט אַ בלעטל, צי אַ טרייפל מאַן.
איך ווייס נישט, ווי אזוי עס האָט פאַסירט אזוי,
נאָר איינמאָל איז אהין אַ שפערלינגל אַ קליינס
נאָר צושעליק אַרײַן.
פון פרייער לופט פאַרשיכורט און פאַרבלענדט פון שיין,
האָט ער, קאָן זיין,

דאָרט די סטראַשידלע אַפּשד יאָ געזען,
נאָך ער איז יונג געווען,
נאָך נישט דערפאַרן .
און האָט נאָך נישט געוואָסט פון פּינגלשע געפאַרן ;
ער האָט געמיינט, אַז אַלץ וואָס וואַקסט פון דערד אַרויס,
טעהערט דאָס צו די הונגעריקע בלוין.
איז ער אין גאָרטן זיך אַ רויקער געזעסן
און זיך געלאָזט דאָרט וויילגיין ביזן גאָר ;
און נאָכדעם פלעגט ער שטענדיק קומען דאָרטן עסן.
אַזוי איז פאַר דער פּינגל-וועלט געוואָרן קלאָר,
אַז די סטראַשידלע איז, אין תּוֹך גענומען,
אינגאַנצן גאָרנישט קיין געפאַר,
מע האַרט זיך נאָך נישט שרעקן און נישט זיין קיין נאַר.
און אַלע פּינגל האָבן טאַקע מוז באַקומען.
(ווייזט אויס,
גאַנץ הרויסן קאָן מען נישט פאַרשטעלן).
דעם באַלעבאָס פון גאָרטן אָבער איז דורכאָיס
דער גאַנצער ענין נישט געפעלן.
און אויסגעפונען האָט ער צו די פּינגל באַלד
אַן אַנדער מיטל:
אַזוי ווי די סטראַשידלע איז שוין אַלט,
באַדאַרף מען אָפּפּרישן אַ ביסל איר געשטאַלט.
האָט ער איר אָנגעמאַן אַן אַנדער היטל,
די שמואַכטעס פאַסוליע און שטרוי פאַרנייט,
אין פאַרביקערע אַנימשעס באַקליידט
און צוגעבונדן צון איר האַנט אַ גרויסן שטעקן.
נאָך דוכט זיך מיר, אַז האָס איז אַלץ נאָך נישט גענוג ;
ווייל פּינגל, זאָגט מען, זיינען איצמער קלוג,
און ס'וועט דער נייער גולם זיי שוין נישט דערשרעקן.

פישל בער ראָוויצקי

משלים-שרייבער. געבוירן געוואָרן אין פּוילן אין יאָר 1892
אומגעקומען דורך די פּאַשיסטן בעת דער צווייטער וועלט-
מלחמה

דאָס יינגל און דאָס הינטל

א יינגל מיטן נאָמען געצל,
א שכיפער, ווי דאָס זומערדיקע ווינטל,
געזאָגט האָט צו דעם הינטל:
— פאַרוואָס ביסטו נישט תּוֹבֵר מיטן קעצל?
באַפּאַלסטו עס אויפן הויף, אין גאַס
און בילסטו אויף דעם מיט כּעס,
ווי עס וואָלט זיין דיין פּיינט דער גרעסטער. —
און ס'היינטל האָט אים אָפּגעענטפּערט, ווי מע דאַרף,
מיט חריפות, קורץ און שאַרף:
— און דו, דו לעבסט בשלום מיט דיין שוועסטער?

דער האָז און דער קעמל

מ'האָט געכאַפט אַ העזל, גרויס — אַ גענעץ,
שוואַרצנדיק די גרענעץ.
ביים פּאַרהערן האָט דער האָז דערקלערט,
אַז ער האָט פּוֹן אַ באַפּעל געהערט,
יא, מע זאָל מיט פּאַדקאוועס די קעמלען אונטערשמידן —
האָט ער זיך דערפאַר אַנטשידן
מאַכן פּליימה.
— מאַכסטו זיך צום נאַר,
צי דו ביסט אַ שוטה?! —
שרייט אַ בייזער דער זשאַנדאַר:

וואָס האָסטו צו שרעקן זיך דערפאַר?
 ביסט דאָך נישט קיין קעמל, נאָר אַ האָז!
 — גרינג צו זאָגן דאָס!
 ווען איך וועל געקאָועט ווערן,
 ניי דאָן שרייען הייזיקים,
 גלאַץ צום בורא-השמים,
 נעם ביי לייב-און-לעבן שווערן —
 אַז כ'בין נישט קיין קעמל, נאָר אַ האָז.

דער בריליאַנט און דעם שלויפערס האַנט

א בריליאַנט
 אין דעם שלויפערס האַנט
 האָט געהאַט צון איר, דער האַנט, אַ מענה:
 — לאַז מיך פון די מיאוסע פינגער דייע
 שוין אַרויס:
 מיך קוקן אויס
 פינגער שיינע,
 ציכטיק-דיינע!
 — כ'מוז דורך שלויפן נאָך אַ ביסל צו דיין... שאַנד! —
 ענטפערט דעם בריליאַנט
 די פארפראַצעוועטע האַנט:
 כ'מוז דורך שאַרפן,
 דו זאָלסט וואַרפן
 אַלערליי קאָלירן,
 פאַר די אויגן שעמערירן;
 און ערשט-העמלט וועסטו גיין באַצירן
 יענע פינגער אין די גרויע שמעט,
 וואָס פון פּרעמדער פּראַצע ווערן שוין און פעט.

דער פערדיהאָמעל

מע האָט אַ פערדיהאָמעל געשמעלט
פאר רייכע פערד,
וואָס זיינען ווערט
מטמונים געלט.
מיט איינמאָל איז אַן אַרבעט־פערד געקומען,
וואָס האָט אַן אַנטייל אין דעם בוי גענומען,
געשלעפט די ציגל, קאלך און ליים —
ער וויל איצט פאר זיין היים
אַ שטוב אין דעם האָמעל באקומען.
— צי האָסטו נישט געהערט,
אַז דער האָמעל
געבויט איז ספעציעל
פאר חשובע און רייכע פערד? —
שרייט אים דער דינער בייז:
און דו ביסט שמוציג. ס'פילט פון דיר זיך שווייס,
עס שלאָגט פון דיר די גרינע גאַל.
דיין אָרט איז נאָר דער שטאַל. —
דאָס פערדל האָט געענטפערט מיט עניווות:
— עס ווענדט זיך, ווער עס האָט מער חשיבות:
צי איך, וואָס אַרבעט שווער אין שפּאַן, אין פּלאַג,
און מוז מיין ברויט מיט שווייס געניסן,
צי יענע, וועלכע פון מיין פּראַצע לייכט געניסן
און לעבן זיך אַ גוטן מאָג.

די שווערד און דער חלף

עס האָט די שווערד באהערשט דאָס לאַנד
און זי דעגירט מיט פעסטער האַנט:
— ווער ס'וועט זיך שמעלן מיר אַקעגן
אויף מינע וועגן,

וועט ווערן יענער
א קעפל קלענער! —
די שווערד האָט צוגעקריגן בעלפערם
און אונטערפירערס, אונטערהעלפערס:
האָס איידלע וואָלמעסער, און ס'פראָסטע העקל,
ס'בלויסקעפּלדיקע שלעגער-שטעקל,
די קיילער-פאלקע, וועלכע טוט א זעץ א גוטן,
און נאָך אזעלכע איידעלע מכשירים.
עס וויל דאָ ווערן אויך דער חלף אַ מחותן
און האָט יסורים:
עס האַלט די שווערד אים פון דער ווייט.
איז שטייט ער נעבעך ביי דער זייט
עניוהתדיק געבויגן
און בעט זיך מיט פאַרגלייזטע אויגן:
— אַ, זיי צו מיר נישט אזא שלעכטער —
איך בין דאָך אויך אַ שעכטער,
און כ'טו צו דעם נאָך מיין מלאכה
נישט אַן קיין ברכה. —
נאָר ס'וויל די שווערד נישט הערן:
— זאָל טאַקע זיין די שחיטה דיר פאַרווערט!
דאָס רעכט נאָר מיר געהערט. —
הייבט אַן דער חלף זיך צו בעטן, בעט מיט מרערן:
— וואָס קאָן אזא, ווי איך, דיר שטערן?
איך ממית
דאָך בלוזן בהמות. —
צעשרייט די שווערד זיך מלא-חימה:
— אויב דו וועסט אויסשעכטן א יעדע בהמה,
איז ווי אזוי וועל איך רעגירן
און וועמען אויף מלחמה פירן?!

משה שולשמיין

אוינער פון די אָנגעזעענסטע פּראַלעטאַרישע דיכטער
געבוירן אין פּוילן אין שמעטעלע קאַרעוו
איבערגעלעבט די פּאַשיסטישע אַקופאַציע אין פּאַרוז.

דער וואָלף און דאָס לעמעלע

געשריבן האָט דער וואָלף צום לעמעלע בודההלשון:
„איך לאָר דיך איין צו מיר אויף מיטאָג היינט.“
האָט ס'לעמעלע מיט גרויס צופרידנקייט דאָס ברווועלע געליינט,
געבראַכט: דער כעס האָט זיך ביים וואָלף שוין איינגעלאָשן,
נישט אנדערש נאָר עס זיינען שוין משיחם צייטן!
און ס'איז די פּרויד פון לעמעלע געוועזן אין-לשער,
און ס'האָט דערפאַר
די איינלאָדונג פון וואָלף אָן קווענקלענישן אָנגענומען,
געפּוצט זיך און געפּעדערט, זיך גענומען גרייטן,
געלאָזן זיך די לעקעלעך ביים שערער אַנדולירן,
געחייסן זיך באַשפּריצן מיט די טייערסטע פּאַרפּומען
און נישט פּאַרגעסן אויפן וועג צו קויפּן בלומען.

הכלל, געפירט זיך ארטיק, ווי מע דארף זיך פירן.

ביי לייטן, ווי עס פאסט.

— ווילקאמען, ליבער גאסט!

ווי גליקלעך און צופרידן בין איך פון דיין קומען! —

האָט ס'לעמעלע דער וואָלף גאָר פריינדלעך אויפגענומען:

גאָר כ'בעט דיר, שטופ מיר נישט קיין בלומען אין די ציין,

דו ווייסט אליין,

אז דאָס איז נישט פאָר מיר קיין מאכל,

כ'האלט, וואָס אן אמת, מער, מיין ליבער גאסט, פון בשר,

איך קאָן דיר שווערן, אסור,

אויב ס'האָט שוין עמעצער מיט בלומען ווען פארבראָקט אַ יאָיכל. . .

ווי גוט, מיין טייערס, האָסט צו מיר אַצינד אַריינגעטראָפן!

מיין אַפעטיט איז גלענצנדיק און פֿיין!

גאָר הער, צו וואָס־זשע דארף איך האָ מיט הינטערוועגן גיין,

כ'האָב ליב צו זיין גאָר אויפריכטיק און אָפן,

אַן לאַנגע שהיות, הער, מיין טייער סינד,

דו קאָסט שוין זאָגן ווידוי און זיך אָפגעזעענען געשווינד. . .

— וואָס הייסט ? —

האָט שטיל ביים לעמעלע די שטים געציטערט אין געוויין:

דו האָסט דאָך מיר געשריבן שוואַרץ אויף ווייס —

דו לאַדסט מיך איין אויף מיטאַג, גאָ, גו, זע אליין. . .

דערפאר טאָקע האָב איך צו דיר זיך אויסגעקליבן.

— ס'איז אמת, טייערס, איך האָב דיר געשריבן

און טאָקע אינגעהענטיק, שוואַרץ אויף ווייס:

„איך לאַד דיר איין צו מיר אויף מיטאַג.“ איך האָב נישט געמיינט,

חלילה, דיר צו זאָגן לייגן, צו אַ שפּאַס.

„איך לאַד דיר איין צו מיר אויף מיטאַג היינט“, דאָס הייסט,

אז דו וועסט זיין מיין מיטאַג און צוגלייך מיין גאסט.

מיין טייערס, איך האָב ליב צו זאָגן אָפן וואָס איך מיין. —

און ס'האָט דער וואָלף דעם לעמעלע געוויזן זיינע ציין. . .

די לעצטע שורה און דער נמשל, מיינע ליבע סינדער, זענען,
אז אויף דער ש פ ר א ד פון שונא דארף מען זיך צו קענען.

פּרץ מיראַנסקי

פון דער שרױבער-גרופע „יונג-ווילנע“. טאַלענטירטער משל-
שרױבער. אַ ווילנער.

לעפליגאַפּל

אַ לעפּל,
זיך ווייקנדיק אין שעפּל,
האַט צו זיין עס-חבר, דעם נאַפּל, זיך צעמענהט :
— דער טיווול זאַל עס וויסן!
איך האָב אַ גוטן קאַפּ, און זע די צרות מינע —
עס לעבט זיך מיר גאָר בימער,
ווייל דו כאַפּסט תמיד פּלויש אַ ביסן,
און איך כאַפּ דאָס בלוז, וואָס איז שיטער. —
דער נאַפּל,
אַ כוואַט שוין פון זיין מאַמעס נאַפּל,
האַט זיך צעלאַכט מיט אלע זיינע ציין :
— פּאַרשטיי אַליין,
אַזוי איז שוין ביי פּולע שיסלען און ביי טעפּ
די זיכע פון די אַלץפּאַרשלינגער:
מע קאַרמעט אָן מיט שיטערן די קעפּ,
אַז אַלדאָס פעטערע זאַל בלייבן פאַר די פינגער.

דאָס שייטל האַלץ און די טאַפּעריסקע

עס האָט אין קיך ביים גביר רב טרױטל
אַ טאַפּעריסקע אַנטעמחאַפּן זיך מיט האַלץ אַ שייטל.
און צוקוקנדיק גוט קיך צו דעם שייטל דער שורפּאַטן
האַט זי דערקענט אין אים אַ זון פון קליאַן, פון טאַטן

און פון מאמען,
 פון וועלכע ביידע שטאמען.
 און, לינגדיק אזוי אנמקעגן,
 האָט זי דעם שייטל האַלץ גענומען פרעגן:
 — מיר זיינען ביידע, דאָכט זיך מיר, צוויי ברידער,
 געוואַקסן אין איין קאָרע, אין איין העמד,
 צוויי לייבלעכע קליאַנאווע גלידער,
 מאָ וואָס ביסטו מיר איצטער אזוי פּרעמד? —
 און ס'האָט דאָס שייטל פּראָסט און דרוי
 דער מאַפּעריסקע אָפּגעענמפּערט אַט אזוי:
 — דו ווייסט, פּאַרוואָס ביסט מיר דערווידער?
 ווייל אלע מאָל,
 ווי נאָך מע טוט אייך אַן אַ הוט פּון שטאַל,
 איר פּאַלנט די האַנט, וואָס שיקט אייך מאַרדן ברידער!

די קראָ און די וועווערקע

אַן אלטע, שוואַרצע קראָ
 דערזען האָט אין אַ פּרויער שעה
 אַ וועווריק, ווי ער זיצט זיך אויף די הינטערשטע צוויי פּיסלעך
 און קנאַקט נייסלעך.
 — אויף דעם איז מיר פּאַרדריסלעך

— באַקע,
 האָטו זיך די קראָ צעקראַקעט:
 איז דאָס פּאַר דיר אַ שפּיון?
 צו קנאַקן דאָס, וואָס ס'גרוזשען עס די מינו?
 אַ, שכנח מינע, וואָלסטו זיך געמעגט פּאַרגינגען מאָן אַ ביס
 אַ שטייגער
 אַ וואָרעס, צי אַ פּאַר;
 אַט דאָס, פּאַרשטיי איך, איז געשמאַק און זיס,
 נאָך נים...
 — געוויס, געוויס, —

האָט אָפגערוּפן זיך די וועווערקע : נאָר הער,
איך בעט דיך, קראָ, דערקלער,
ווי קומסטו וועגן נים צו קראַשען,
ווי באַלד דו קענסט זיי נישט צעקנאַקן ?

ס'טרעפט אָפּט, אז עמעץ וויל אַ זאך פאַרשרייען
בלויז מחמת דעם אַליין,
וואָס אַ י ם פּעלן ציין
דאָס מאַכל צו צעקייען.

דער בוריק און דער האַלענדער קעז

אַ האַלענדער קעז,
אַקאַרשט פון פרעם,
טראָב-בייכיק און רויטצורהדיק
האָט חנדלען זיך גענומען צון אַ בוריק:
— צי וואָלסטו גלייבן, חבר, וואָס כ'וואָלט זיך דערלויבן
צו טאָן אַ זאַג ?
ס'איז קלאָרער ווי דער טאָג,
אַז בייזע זיינען מיר פון זעלבן גלויבן!
אַ סימן האָסטו דאָ מיין הויט,
וואָס איז, ווי דיינע, רויט.
איי דאָס, וואָס כ'בין פון דיר אַ האַרעלע געפאַקטער,
בין איך נישט שולדיק : ס'איז ביי מיר אזאַ כאַראַקטער... —
דאָס יבוריקל, אַ פשוט־פראַסט יבורלאַקל,
האָט אים געענטפערט פראַסט : — סכּהכל
איז, קעז, דיין גאַנצע רויט —
די הויט.
און דאָס, וואָס רופסט זיך חבר —
מע דאַרף נאָר אויסטאָן דיר דאָס רויטע פראַקל,
דערשפּירט מען גלייך דיין אוויר...

ב. גומיאָנסקי

א העכטם-טאלענטירטער יידיש-סאָויעטישער שרױבנר

דער האָז און דער קאָפּראַל

א האָז האָט זיך צערערט מיט אַ קאָפּראַל:
— איך קאָן דיר, — מאַכט ער: זאָגן,
איך ווײס דאָס, — זאָגט ער: פון אַ פעסטן קוואַל —
אין לעבן איז נאָך נישט געווען דער פּאַל,
אַ יענער זאָל אַמאָל אַ האָז דעריאָגן.
און נעכטן האָב איך גראָד געזען,
דו ביסט אַהער צום וואַלד געלאָפּן,
און כ'דאַרף, פּאַשיסטל, זאָגן אָפּן,
דו הערסט, צי ניין, איך אָנערקען,
דו ביסט אַ מזיק! — ביסט אַ ברען!
האַסט היפּשע צוויי רגלים קיינענאַרע,
לויפסט זייער שיין, געשיקט און גיך —
כמעט אַזוויי איך.
— כמעט?! — איז דער קאָפּראַל אַרײן אין צאָרן
און זיך אַ כאַפּ געמאָן צום אויטאָמאַט:
כ מ ע ט !!?
— אַ, שיסט נישט, אייער מאַיעסטעט! —
האַט אָנגערופן זיך דאָס העזל מיט געבעט:
וואָס טויגן אונדז די אויטאָמאַטן?
אַט האָבן מיר אַ וועג אַ גלייכן און אַ גלאַטן,
איז אפשר... אַ געוועט?
— געמאַכט! איך לײג איין אַלע מײנע קרײצן!
דו וועסט בײ מיר, קאַסאַקער דו, די הרובע הייצן!
— נו, גוט, געלאָפּן, — זאָגט דער האָז: אַהינצו גלייך צום טײך.
— אַהינצו גאָר? אַ, ניין! —
איז פּלוצעם דער קאָפּראַל געבליבן שטײן,

די אויגן צו דער ערד, די באקן צונטער :
א ת ע ר צ ו קאן איך זועמן זיך אויף הונדערט מייל.
א ה י נ צ ו — לא! ... פאהוואָס־זשע? פרעגסט פאָרוואָס־זשע? ווייל...
אזוי! אויף מזרח נעם איך זיך נישט אונטער.

די הושענות

אן אָפגעשלאָגענע הושענה
ז'צו הימלערן געקומען מיט א טענה:
אדוני פיורער! ווו איז אמת? יושר? סמיטש?
איך זועל נישט לייקענען פאר ירום־הודו,
איך בין זיך מודה :
כ'בין טאקע, לאַמיר זאָגן, נישט קיין דייטש,
איך בין א יידישע הושענה טאקע בין איך,
און דאָך... און פאָרט... פונדעסמוועגן געפין איך... —
און פלוצעם ברעכט זי אויס א יאָמערלעך געוויין :
א בלאַט א דעמבענעם פונדעסמוועגן פאָרדין איך.
פאָרוואָס איז מיר אזוי מיין פיינצטער מזל קליין!
א ראַמעלן א ליאדע האַרט, אזא מאַנשטיינען...
צי ליב, היילן, שטאַמערמאַנען (1), לאַמיר זאָגן...
איך זאָג דען? שלאָגן האַט מען זיי געשלאָגן,
מע ווייסט עס וויל,
נאָר נישט אזוי, ווי מיר! אזויאָ מכת־רצח?
און ווער?! א ייד! געלאַזט מיר אַן איין בלעטל! הויל!

---

(1) ראַמעל האַט נאָך דער פאָרניכטונג פון זיין אַרמיי אין טוניס באַ-
קומען פון היטלערן א „דעמבן-בלאַט“. מאַנשטיין איז מיט א דעמבן-בלאַט
באַלוינט געוואָרן נישט איינמאָל, דאָס לעצטע מאָל — נאָך דעם, ווי ער איז,
ראַטעווענדיק זיך פון דער אַנגריופנדיקער אַרמיי, צוזאַמען מיט זיין שטאַב
אַנטלאָפן פון דער רומענישער שטאַט יאַסו. ליב, הויל, שטאַמערמאַן — העלדן
פון דער מפלה פון די דייטשן אינעם ראַיאָן זוועניגראַדעק — שפּאַלע, וואָס
זיינען אויך באַלוינט געוואָרן מיט דעמבן-בלעטער.

איך מיין, אז אויף א בלאט בין א יך געווען בעל-מצר.
צום סוף האָט ירום-הודו מיך פאַרטיילט, פאַרוען.

פאַרוואָס? פאַרווען? —

דער פינדער האָט אַ שעה געפינמלט מיט די אויגן,

אהער די זאך געטאָן אַ דרוי, דערנאָך אהין,

די טענה אַכצן מאָל געמאַסטן און געוויגן

און אויסגערופן: — יאָ. עס האָט אַ זין. —

געהייסן זיך אַ קאַסטן בלעמער צו דערלאַנגען

און אלע דימעלעך דער טענהערקעס באַהאַנגען.

דער וואַפּעשלאַנגענער הושענהס גליק, איר פּרייד. . .

איך גלייב, אז צווישן אונדז, חברים, וועט עס בלייבן,

איך דאַרף אייך עפעס זאָגן שטילערהייט:

איך נעם זיך פשוט דאָס נישט אונטער צו באַשרייבן.

זיך אָנגעמישעט, אָנגעלויבעט מיט איר קלייד

נ'א זאָג געטעבן מיט אַ זיפּצעלע אַ פרומען:

— איך שטיי, אדוני פינדער, און איך קוק אויף דיר. . .

ביסט אויך געשמראָפט געוואָרן געבעך גלייך מיט מיר.

נאָך, כ'האָף צו גאָט, דו וועסט דיר דיינס באַקומען,

אַט לאַז שוין איבערגיין דאָרט בוקאַרעשט און רוים,

צי אפשר נאָך אַ צוויי-דרוי מאות קילאָמעטער,

נו, נאָך אַ יואָך, נו, נאָך אַ חודש, פריער - שפעטער —

מע וועט דאָס געבן דיר אַ הענט אַרום מיט בלעמער!

מעט פשוט אויפהענגען אויף דיר אַ גאַנצן בוים!

אי, ירום-הודו קאָן דאָך זאָגן:

„ווי וועל איך דאָס אַ גאַנצן בוים דערמאָגן?“

שאַרשאַ, — האָט די הושענה זיך פאַרקלערט:

ס'א מוז דער בוים אויף דיר? מע קאָן פאַרקערט.

דיין גליק, הושענה, וואָס ער האָט עס נישט געהערט.

מ. גערשענוואָן

ייִדיש־סאָוועטישער שרייבער. אומגעקומען בעת דער
איינזער וועלט-מלחמה

פאָרוואַנץ

אין דייטשלאַנד פאָרגעקומען איז אזא מין פאל:
אין איינעם אן אנשטאלט,
וואס היט די דייטקייט אָפּ פון האַסן
(דערצוילט האָט מיר אַ מענטש, וואָס האָט נישט לייב צו שפּאַסן).
געקומען איז צו גיין אין פּוֹלן גלאַנץ
אַ וואַנץ.
— וואָס וועט איר זאָגן, וואַנץ? — האָט מען ביי איר געפּרעגט.
— איר זויגל, — האָט זי געזאָגט מיט ווירדע און לעספּעקט:
דאָ איינשטעלן ביי איר מיין יחוסדיקן סלופּ:
געבוירן בין איר אין אַן עכטער נאַצירייטשער שטוב
און אָנגעזאַפט בין איר מיט דיין און לויטער אַריש בלוט.
דאָס גיט מיר רעכט און מוט
זיך שמעלן אויבן-אָן
און פּאָדערן פאַר זיך דעם טיטל „פּאַן“.

פון דעמלט אָן
איז צווישן וואַנצן דאָ אַ גרויסע מאַסע,
וואָס גהערן צו דער נאַצירייטשער ראַסע.

אומבאקאנטער מחבר

דאָס איינמאָגליכסטערל און די ביל

אן איינמאָגליכסטערל געפרעגט האָט ביי אַ ביל :
— נו, זאָג, וואָס האָט עס פאַר אַ זין
צו נאָגן זיסקייטן פון אלע פלאַנצן,
זיך מיען פון פאַרטאָג ביו שפּעט פאַרנאַכט
און טון אַ פאַל אַנידער מיטפאַרשמאַכט —
דו וועסט דען אויפּעסן דעם האָניק נאָר אינגאַנצן ?
צו וואָס דאָס פּראַצעווען פאַר פרעמדע, נישט פאַר זיך ?!
אַט נעם אַדאָפּ פון מיר אַ ביישפּיל : א י ד
טרינק זאָפט מיט חשבון פון אזוי פיל בלומען,
אַז מיר אַליין בלויז זאָל ער וויל באַקומען. —
די ביל האָט אים געענטפערט גאַרנישט לאַנג געבראַכט :
— דיין לעבן ציט זיך פון באַגין בלויז ביו פאַרנאַכט,
און דייער וועט נישט זיין דער מאַרגן,
איז וואָס־זשע האָסטו היינט צו זאָרגן ?
נאָר אַנדערש איז עס מיט די בינען, פריינד.
ס'דערוואַרט אונדז נאָך אַ ווינטער, אונזער בייזסטער פיינד ;
דער מענטש געניסט טאַקע דעם האָניק פון די בינען,
ער האָט דערפאַר זיי אָבער אין דער ישווערסטער צייט אין זינען —
ער שפּיוזט זיי אין דער בייזסטער שעה,
אום ווינטער, ווען קיין בלומען זיינען אויפן פעלד נישטאָ.

דער משל וויל אונדז מיטן האָניק פון זיין חכמה דינען —
געניס אים, ליינער, און זיך מיט אים דערקוויק —
אין סענזיוויטיקן זיך העלפן ליגט דעם מענטשם גליק.

ה. י. פארבער

געבוירן אין בעסאראביע אין יאר 1889
ווינט אין ארגענטינע.

די הון און דאָס פייגעלע

אנומלט איז אַ הון
געוועזן שטארק פארטון
אין זוכן קערנער צווישן מיסט.
— אוי, נאָריש ווי דו ביסט! —
געשריגן האָט צון איר אַ פייגעלע אין שוועבן :
עס וועט דיין באַלעבאָס דיר שפייז דאָך געבן
און וועסט אָן קערנער קיינמאָל נישט פארבלייבן —
צו וואָס־זשע דארפסטו זוכן זיי און קלייבן
אין מיסט?
— איך טו עס נישט אומזיסט, —
אים ענטפערט אָפּ די הון מיט תן :
די גריימע קערנער זיינען מאַקע גוט און שיין,
געשמאַקער אָבער איז צו קריגן זיי דורך מי אליין.

שלום-עליכם (שלום ראבינאָוויטש)

קלאַסיקער פֿון דער מאָדערנער ייִדישער ליטעראַטור
געבוירן אין רוסלאַנד אין יאָר 1859
געשטאָרבן אין אמעריקע אין יאָר 1916

אַן אייזל מיט אַ סאַלאָווי *

אַן אייזל דערזעט אַ סאַלאָווי
און מאַכט צון אים מיט אַ געשריין,
ווי אַ נאַכאל, אַ בלאָזן :
— הער נאָך, סאַלאָוויטשיק, מיין מאַלאַנגליווע קינד!
מע זאָגט, דו זינגסט עפעס אַזעלכע שטיק,
וואָס סע פשוט אַן אַנטיק!
דו ווייסט דאָך, אַז איך בין אַ מביין,
ווי אַ קאַץ אויף הייוון.

(* דער „משל“ איז ארויסגענומען פון אונדזער גרויסן שלום-עליכט
אַ ווערק, אין וועלכן ער האָט פאַרעפנטלעכט עטלעכע משלים פון דעם „ייִדישן
קירלאָוו“ — מוסטערן, ווי אזוי נישט צו שרייבן משלים.

באַמער וואָלסטו מיר געזונגען עפעס א זאך,
 א פאָר שטיקלעך, נישט קיין סך,
 נאָר לעבעדיק און חויד,
 עס זאָל גיין א רויך... —
 און ער האָט זיך עס צעלאָזט, דער סאַלאַווי,
 מיט א שלשלת, מיט א דריי,
 מיט א פייה און מיט א קנאק,
 ווי אונדזער חזן פאסטערנאק
 אויף א ברית, אז ער כאפט א כוסה,
 פריער א קליינע, דערנאָך — א גרויסע,
 און מאַכט דעם גרויסן מי שברך
 אונדזער נגיד רב נתן-קורח...
 א סוף. ער האָט געענדיקט, דער סאַלאַווי.
 רופט זיך אָן דער אייזל צון אים אזוי:
 — נישט זאָגן קיין ליגן —
 דו ווינסט נישט שלעכט קיין ניגון.
 אַמישען זשאָל! עס גייט פאַרלאָרן א טאלאַנט.
 אין אונדזער קעלבל האָב איך מיך דערמאַנט.
 ווען דו זאָלסט זיין מיט דעם באַקענט,
 וואָלט דיין געמבע ערשט געשמט...

וואָס איז פון דער באַסני די גראַוואַטשעניע?
 אז איר שרייבט אָן א סאַטשינעניע
 און איר ווילט וויסן אויף דעם א מנעניע,
 זאָלט איר דאָס בעז מאַלישאַוואָ סטיעסניעניא,
 און עס זאָל נישט זיין קיין שום ניעדאַראַזומעניע, —
 אַרײַנוואַרפן אין א גוטן אָרט דליא אַניטשטאַזשעניא...

א י נ ה א ל ט :

* * * * * 8

פון דער אוראלטער יידישער משל-דיכטונג

- 5 . . . . . ל. א. די בימער און דער דארנבויס — פון העברעיש — ל. א.
- 6 . . . . . ל. א. דער משפט איבער דער שלאנג — פון העברעיש — ל. א.
- 7 . . . . . ל. א. דער לויב און דער באַמשאָן — פון העברעיש — ל. א.
- 7 . . . . . ל. א. דער פֿוקס און די פֿיש — פון העברעיש — ל. א.
- 8 . . . . . ל. א. דער פֿוקס און דער וואָלף — פון העברעיש — ל. א.
- 9 — 10 . . . . . ה. נ. ב. און ר. צוויי פֿייגעלעך — פון העברעיש — ל. א.
- 10—11 . . . . . ל. א. די שקאַפּע, די אייזלע און די הזירמע — פון העברעיש — ל. א.
- 11—12 . . . . . ל. א. די בעסטע סחורה — פון העברעיש — ל. א.

פון דער אלט-גריכישער משל-דיכטונג

- 13 . . . . . עזאַפּ דער האַלצהעקער און הערמעס —
- 13—14 . . . . . עזאַפּ. איבערדערציילט פון ש. באַסטאַמסקי
- 13—14 . . . . . עזאַפּ. איבערדערציילט פון ש. באַסטאַמסקי
- 15—16 . . . . . עזאַפּ. איבערדערציילט פון ש. באַסטאַמסקי

פון דער מיטלאַלטערלעכער יידישער משל-דיכטונג

- 17—18 . . . . . א בעל-חשבון
- 18 . . . . . א בעל-טובה

פון דער נייער משל-דיכטונג

- 19—20 . . . . . לאַפּאַנען
- 20—21 . . . . . ווי די יונגע מויו זעט די וועלט — לאַפּאַנען. לויט יהואש
- 22—23 . . . . . אי. א. קרילאָוו
- 23—24 . . . . . דער הונט און דאָס פּערד — קרילאָוו. פון רוסיש — ל. אליצקי
- 24—25 . . . . . צוויי הינט — קרילאָוו. פון רוסיש — ל. אליצקי
- 25—26 . . . . . דער חזיר אונטערן דעמב — קרילאָוו. פון רוסיש — ל. אליצקי

- 26—27 . דער לייב אויף יאגד — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי .
- 27—28 דער פֿויער און דער באַטראַק — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי
- 28 די דורכגוייער און די הינט — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי
- 29 די חלוקה — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי . . . . .
- 30—31 דער וואָלף און דאָס שעפּסל — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי
- 31—32 גענדז — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי . . . . .
- 32—33 דער וואָלף אויפֿן הינט-הויף — קרילאָוו. פֿון רוסיש — ל. אליצקי
- 34 אי. קראַשיצקי . . . . .
דער שינטער און די פּעדער —
- 35 אי. קראַשיצקי. פֿון פּויליש — ל. אליצקי .
דער בושל, די פּיש און דער ראַק —
- 35—36 אי. קראַשיצקי. פֿון פּויליש — ל. אליצקי
דער מענטש און דאָס מלבוש —
- 36—36 אי. קראַשיצקי. פֿון פּויליש. — ל. אליצקי
צוויי טשערעפּאַכעס —
- 37 אי. קראַשיצקי. פֿון פּויליש — ל. אליצקי
דאָס עכברל און די מאַמע —
- 37 אי. קראַשיצקי. פֿון פּויליש — ל. אליצקי
- 38—39 פּרוינד — אַדאָם מיצקעוויטש. פֿון פּויליש — ל. אליצקי .
לויט אין פּרויען פֿעלד —
- 39 אדאָם מיצקעוויטש. פֿון פּויליש — ל. אליצקי
- 40—41 א ראַב, וואָס האָט נאַכגעמאַכט אַן אַדלער — ג. לעסינג. לויט יהואש
- 41—42 דער הירש — ל. טאַלסטאַי. פֿון רוסיש — חנה לעווין . . . . .
- 42 די קוואַקע און די הינדעלעד — ל. טאַלסטאַי. פֿון רוסיש — חנה לעווין
- 41—42 דער מוק און דער לייב — ל. טאַלסטאַי. פֿון רוסיש — חנה לעווין
- 43 די קראַען און די טויבן — ל. טאַלסטאַי. פֿון רוסיש — חנה לעווין

פֿון דער נייער יידישער משל-דיכטונג

- 44—45 . ד"ר שלמה עטינגער . . . . .
- 45 דער בעל-הלוואה — ש. עטינגער . . . . .
- 46—47 דער שליש — ש. עטינגער . . . . .
- 47—48 זאָס זעקל — ש. עטינגער . . . . .
- 48—49 דער גילדן — ש. עטינגער . . . . .
- 49—50 דער חזיר, די שאַף און די ציג — ש. עטינגער . . . . .
- 51—53 ווי די חיות האָבן אויסגעקליבן א מלך — א. ב. גאַטלאַבער . . . . .
- 51—53 דער אַרעמער עושר — א. ב. גאַטלאַבער . . . . .
- 57—60 די פֿרומע קאָץ — י. ל. פּרץ . . . . .
- 60—62 חנפֿענען און גנבֿענען — רב מרדכיילע . . . . .
- 62—64 משיח'ס צייטן — רב מרדכיילע . . . . .
- 65—66 דאָס גלאַץ און דער שפּיגל — ש. אַנסקי . . . . .
- 66—67 די רעגנמאַפֿנס און דער פֿעלדז — יהואש . . . . .

37--65 . . . . דער שמאָלער שטראָם און דער פּויער — יהואש
 68--69 . . . . דער וואלפיש ז"ל — יהואש

פון דער צייטטער יידישער משל-דיכטונג

70--71 . . . . אליעזר שטיינבאָרג
 71 . . . . דער קוש — א. שטיינבאָרג
 72 . . . . דאָס פֿערד און די בויש — א. שטיינבאָרג
 72 . . . . די באַרשט און דער קאַמאַש — א. שטיינבאָרג
 73--74 . . . . צוויי פֿייגעלעך — א. שטיינבאָרג
 75--76 . . . . די פֿלאַקסטן און די קאַרטאָפֿל-בלימעלעך — א. שטיינבאָרג
 76--77 . . . . די שפּיז און די נאָדל — א. שטיינבאָרג
 77--78 . . . . די קאַץ און דער ווורשט — א. שטיינבאָרג
 78--79 . . . . שנאה-חינם — א. שטיינבאָרג
 80--81 . . . . דער שול-מאָוול און דאָס קרוידל — ל. אַליצקי
 81--82 . . . . די ציבעלע און דאָס ווערצל כרוין — ל. אַליצקי
 82--83 . . . . די סמעטענע און די זויערמילך — ל. אַליצקי
 83--84 . . . . דאָס מלבושים-בערשטל — ל. אַליצקי
 84--85 . . . . דער שטראַל און די זון — ל. אַליצקי
 85--86 . . . . די בדוינע קאַשע און דאָס הירזשיקל — ל. אַליצקי
 87--88 . . . . דער בוים, דער פּניאָק און זיינע רימלעך — ל. אַליצקי
 88--89 . . . . דאָס פֿערד און דער קעמל — נ. יוד
 89--91 . . . . צוויי פּרויען — נ. יוד
 91--92 . . . . דער הונט און דער וואַלף — נ. יוד
 92--93 . . . . די געלערנטע קאַץ — נ. יוד
 93--94 . . . . די סטראַשדילע — נ. יוד
 95 . . . . דאָס יונגל און דאָס הינטל — פ. ב. ראַוויצקי
 95--96 . . . . דער האַז און דער קעמל — פ. ב. ראַוויצקי
 96 . . . . דער בריליאַנט אין דעם שלויפּערס האַנט — פ. ב. ראַוויצקי
 97 . . . . דער פּערד-האַטעל — פ. ב. ראַוויצקי
 97--98 . . . . די שווערד און דער חלף — פ. ב. ראַוויצקי
 99--100 . . . . דער וואַלף און דאָס לעמעלע — מ. שולשטיין
 101 . . . . לעפל-גאַפֿל — פ. מיראנסקי
 101--102 . . . . דאָס שייטל האַלץ און די מאַפּעריסקע — פ. מיראנסקי
 102--103 . . . . די קראַץ און די וועווערקע — פ. מיראנסקי
 103--104 . . . . דער בוריק און דער האַלענדער קעז — פ. מיראנסקי
 104--105 . . . . דער האַז און דער קאַפּראַל — ב. גוטיאנסקי
 105--106 . . . . די הושענות — ב. גוטיאנסקי
 107 . . . . פּאָן וואַנץ — מ. גערשענוואַן
 108 . . . . דאָס אויבמאַג-פּלאַטערל און די בין — אומבאַקאַנטער
 109 . . . . די הון און דאָס פֿייגעלע — ה. י. פֿאַרבער
 110--112 . . . . אן אייזל מיט אַ סאַלאַוויי — שלום-עליכם

Zebrał i opracował
L. O L I C K I

Książka zatwierdzona pismem Min. Oświaty nr Oc-306/50
2. VIII. 1950 jako lektura w klasach V—VII szkół
z żydowskim językiem nauczania

Drukowano w kwietniu 1951

Arkuszy druku 7 1/4

Zarządzenie 1058

Papier druk. sat. 70 g, kl. V 61x86 cm

Nakład 2,000 + 200 egz.

Zamówienie 5806

2-B-117717

Druk. „Nowe Życie“, Warszawa, Al. Gen. K. Świerczewskiego 79

ŻYDOWSKA BIBLIOTEKA SZKOLNA
SERIA D

ZBIÓR 3

DIAMENTY DLA WSZYSTKICH

Baśnie

WARSZAWA 1951

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WYDAWNICTW SZKOLNYCH